20.10.913 8469 1

Filo. Cycero.

Filozo. Cycerona

Zapowiedz. na to półrocze (1913/14) żem. wykła. o filozo. Cycero. Potrzebo. jedn. kilku zar-nie wstęp: pewn. objaśn. aby Pp. mogli należy. do nich stoso. swoj. uwag. i swoj pracę domo. Bo bez stud. prywatn. i domu nie możn. wszelk. pożyt. odnosić nam. z wykł. najstaran. przygoto.

1. Cel tych wykład.

Musim. przeto naprzód powięc. parę słow celowi tych wykł. Żeb. go określić bliż. najlepi. zacząć. od tego, czem nie mają być te wykł. Otóż nie mają być rozdz. z dziej. litera. rzymsk. Zapewn. podobny rozdz. o Cycero. mają Państ. zapomn. już jego filo. o któr. tyle już napis. i bard. dobr. rzeczy Był-łab. to jedn. wtedy nie potrzeb. zwłasz. iż prof. Mor. któr. niedawno wykład. Dziej. literatu. rzymsk. w treść jej zaznajomił. ogłosił w 2 -im części. literat. rzymsk. jako monogr. pod tytułem M. Tullius Cicero. Życie i dzieła. 1911. Dalszym ciągiem zaś wyjdzie drugi: Proza i Prozaicy w okresie Cyceroń. i Tem Państ. filozo. jego zaś obszer. i zaznajomi uwzględnić. co wszelko. nie zadziwi. Kto zna obydwa. i wszelko. tam rozdział ten w książ. Morawskiego ze względ. wyczerp. bo chociaż nie zgadzam się na wszystk. tego wyrazy, przyznaję z góry, że rzecz ze znakomi. napis. i dla mnie

Proza i Prozaicy w okresie Cyceroński Krak. 912.

publicz. ci nadto wystarczaj.

W tom. tym mamy bow. najprzód zarys ~~swo~~ życia, pot. dwa następ. rozdz. 2° o jego wymowie i 3° teoryę tejże. 4° czwarty rozdz. nas tu obcho. ~~specjal.~~ zfilozofa bo nap. Cyceron jako filoz. 5° Pot. w piąt. i 6° szóst. traktu za ieg. prace histor. publicyst. i poety. 7° Siód. rozdz. podaj. przegląd na jego listy, których napis. bardz. wiele, 8° ósmy zaś zajmu. się losami pośmiertn. Cycero. czyli histor. jego dzieł i histor. ich wpływu na późniejs. rozwoj. ciągu wszyst. czasów.

Jeż. teraz bliż przypatr. się rozdz. czwartemu ~~ów~~: z tyt.: Cycer. jako filoz. to zawier. on 95 str. czyli blisk. 3/9 całej księg. części i jest ~~najw~~ więc jedn. z najobszern. Otoż ten rozdz. bardzo obszern. rozpad. się znowu na 6 paragr. o treści bardz. zajmuj.:

§ 1: Filo. grec.: w trzech ostat. wiek. przed Chr. i za czas. Cycero.

§ 2: Cycer. i filozofie

§ 3: prace z zakre. nau. o pań. St. = de rep. i de legg.

§ 4 pierw. próba pracy z zakre. ścisł. filo.: paradoxa Stoicor. — r. 46 przed Chr.

2

Filo. Cycero

§ 5: Wielkie działanie filozofii Cycero. w lat. 45–43 przed Chr.

Ten paragr. rozpad. się na 9 podparagr.

a. Consolatio b) Hortensius

c) Teor. poznan. i Academica

d) Ety. teor. i dziełko de finib. bonor et malor

e) Ety. praktyc. czyli Tuscul. disputt libb.

f) Cycero fizy. i metafi. = Tim. przeło. z grack. de natu. deor de divinatio. De fato

g) o Staro. i przyjaźni. de senectu. et de amicit. (Cato maj.) (Laelius)

h) Ostat. wielk. dzie. filozofi: de officiis –

§5 Inn. pism. filozof. któr. przepadły

Oeconomici. — Protagor. —

De iure civili in artem redigendo

De auguriis

De gloria

De virtutibus

§6 Następn. paragr. mówi o: pogląd na działalno. filozofi. Cycer.

Mowa tam a) o charakt. jego filozo.

b) o jego stosun. do greck. oryginał.

c) o jego pośrednictw. pomięd. myślą grecką a Rzym.

d) o jego zasłu. języko. i litera. w filozofii —

e) o stosunku jaki on nadawał filozo. do życia ludzk.

Poniew. przy wymienio- ~~[illegible]~~ i d. d. dział. Cycero. podane jest treści, źródła, czas powstan. i powody do ich napis. wyd. się prawie zbyteczn. zmien. plan ten lub skrócić lub go rozszerza. Gdy się zważy +

+ ubóst. nasz. literatu. o starożyt. auto. w ogóle a filozof. greck. ~~[illegible]~~ jaun w szczególno. Niem. franc. lub angi. autor pisząc z hist. literatu. rzyms. mógł być daleko krótszy z tem wszyst. się zetknął, mając pod ręką mnóst. auto. do których wolno mu było odsył. czytel.

Filo. Cycero.

Ja jedn. nie miał. zamia: jak to rzekł. wykład. to samo, co tek świet. wykł. pp. prof. Morawa. lub co się znajdu. w zegran: histor. litera: wyjn. n. p. Schanza lub inn. Zajmu: się filozof. i wedł. niej patrz. na świat, poste. wł. sob. pytan. nie litera. lecz filozofi: Pytan. to brzmi tak: z jakiej auto. starożyt. następ. uczyć się filozo: gdy kto do niej się zabiór. Zdaj. mi się, że nie trud. o jasn. i praktyc. odpow. Jeże. mamy się uczyć mądro. to oczywiś. u starożyt. któr. i w średn. wiek. i w czas. renesansu i późn. jeszcze uważ. za jedyn. nauczy. praktyc. i rozum. Ten stan rzeczy zmienił się wiele. od połow. 18° stul. gdy uczniów. Dekar. i Leibnitza-Wolffa z jedn. stro. a materyali. i racyonalis. z drug. stro. zacz. budow. cor. now. syste. Göthe n. p. Lessing i wielu inn. zakoch. w Spino. zerwało z klasycz. filozo. starożyt. a ~~osobno~~ znowu Kant a za jego przykł. Ficht. i Schelling i Hegel i wielu innych wygłasz. zupeł. now. nau. mające zastąp. mądr. starożyt. a pośred. w gimn. wykład. się zas. choć części filozo. w kształt. jakiejś obojęt. logiki i psycho. i etyki mniej lub więc. sprzeciwiaj. się relig. chrześcian. która przecież stworzyła sob. niejedn. wykł. filozo: choć w odmien. formie, wsz. zaczęły

się takż. mnoż. podręczni. Otóż przegląd. podręczni. 18° stul. lub pisane jeszcze w 19 stul. [potoczn.] przyczyn. w kraj. roman. zadziw. ten fakt. że wiele znich nie dod. sec. Cicero. a jego słowami wykład. szcz. pozornego. paręgi trakt. tych filozof.

Cytu. jed. z nowsz. Prof. Bobba wyd. Saggio sulla filosofia Greco-romana considerata nelle sue fonti e nel suo svolgimento fino a Cicerone inclusivamente. =

ed Anthologia philosophica ex Marco Tullio Cicerone — Torino-Roma 1882. Paravia.

Tak. książ. rob. wiel. dobr. wśród młodzie. uczącej się klasyk. bo Cycero. dzieła filozof. są pierwszorzęd. wagi a gdy młodz. oczywiś. pod wpływ. dobr. profes. polub. takie. Dzieła jak Tuskulanki lub de officiis, de finibus bonorum et malorum nabierz. one zapał do stud. filozofi. bo dla Cycero. filozof. jest nauczycielką życia i jedyn. pociecha prawdzi. wśród nieszczę. i smutk. Oczywiś. patrzał Cyce. na filoz. z punkt. widzen. praktyczn. chociaż doskon. widzi że praktyka bez teorii pozbawio. jest należy. i trwał. podsta. I zdaw. mi się, a nie wątpię, że szp. to pochw. że warto raz zastanow. się nad korzyści, które może człow. odnieść w swoim rodz. przyswaj. sob. filoz. wielk. Rzymian.

Filo. Cycero.

Nie przeczę, że taka propagan. filozo-Cycero. napot. na wielk. przeszko-
Był on i jest od daw. dawna niejeden; obrońca. oszczęstw. pozerwsk. sądami lekce-
waż. Warto zestaw. nieprzewidz. sądy o nim u Mommsena lub inn. history-
lub brak. oryginalno. podnoszo. przez filolo. Naw. prof. Morawski: któr. bardz. żywo
się nim zajmuj. i broni naw. jego strony stał. jedn. co do filozo. obdarz. go nazwą
Dylettanta, a że takie wyraz. znaczen. u nas są brane w złem znacz. i poniżają
to młodzieniaszcz. stych. że Cycero. nie był filozof. lecz był. dylet. od razu
zamknie. ma przystęp do swej. rzecz. - choć Morawski, mniej. że ten wyraz może
być brany w bardz. złem znaczen. na str. 250 swego tomu o Cycero.
dodaj. że dylettantyzm. który w naukę szkodzi i przynosi zarazy. Cycero.
jako człowiekowi. - O tem będz. mówić na końcu tych wykł. gdy spr.
poznal. już jego filozo: teraz na razie ogólnie podnieść. że Cycer. wiedział.
nie był filozo: bo był. obce zdanie, poglądy wykład. - a nie własne.. odpow.
To też wspom. Bobber (106 zq.) staw. pyt. czy Cyc. ~~można~~ wolno nazw. filozofem?
I odpow. słusz. - że odpow. zależ. od tego, co się rozum. przez wyr. filozof.[2]
Też. wyraz oznacz. jak. wskaz. etymolo: miłości prawdy

23-10-913

5

2. Kilka uwag bibliogr. zwiaz. o Księdz. Zielińsk. i Schanzer

Fil. Cycero.

Już w poprzed. odczy: podał. kil. uwag bibliogr. aby pp. mogli uzupeł. sob. wykła. moje szczegół: biograf. i polityczn: i liter.: gdy jed. będę zajmo. się głów. Cycer. ile był filozo. Powtórzył. tedy rzecz. bard. a ściągł. głos. i charakt. Księdz. prof. Motrcesk. gdz. mogę. się grunto. oprac. z wiąz. wielk. miary vrzymsk. Z zagrani: cytu. bard. grunto hist. rzymsk. literatury aż do ces. Justyniana przez prof. Schanza, złożo. z 5 tom. Dwa pierw. tomy składają się na część pierw: die röm. Litter. in d. Zt d. Republ. Otóż drugi tom, któr. ter. doczek. się już 3° wyd. Monach. 909 - Handb. d. klass. Altertumswiss. herausg. v. Iwan Müller = obejmuj. literatu. od r. 87 - 30 przed Chr. wyd. do końc. Rzeczypos. i tam Cycer. na sob. poświęcone str. 226 - 406 (= 180 str.) w wielk. form. i z mnóst. przypis. zat. bibliograf. materyał. aż nadto i może. stwi. ze zbior. źródł. do każd. działa Cycerow. literatu. Jest to pod każd. wzgląd. pilna i sumienna praca = Ale specyal.-charakt. nasz. wykł. każ. nam wspomn. jeno o ins. dział. wyjmuj. od niejedn. czasu wielk. sławy:

I Thl. d. röm. Litt. in d. Zt d. Republ.
1e Hälfte: von den Anfäng d. Litt. bis zum Ausg. d. Bundesgenossenkr. [509-87] Münch. 907 3e Aufl.
2e Hälfte: vom Ausgang d. Bundesgenossenkrieg. bis zum Ende d. Republ. 87 - 30 przed Chr. Münch. 3e Aufl. 909
II Thl. d. röm. Litt. in d. Zt. d. Monarch. bis auf Hadrian
1e Hälf. d. august. Zt. Münch. 911 3e Aufl.

2e Aufl.: Vom Tode d. Aug. bis zur Regier. Hadrians. 3 Aufl. (ganz umgearb. u. stark vermehrt) Münch. 913 II B Teil d. Zt v. Hadrian bis auf Konst. (117–324.) 2e Aufl. Münch. 905

Jest to książ. Th. Zielińskiego, prof. w uniw. petersb. Cicero im Wandel d. Jahrhunderte – Leipz. Teub. 912: 3e Aufl. Sława tej książ. ciągl. rośnie –

Zważ. jak ona powst. W styczn. r. 1895 – w dwutysiąc. rocznic. narodz. Cycero. miał Zieliń. odczyt w Tow. histor. uniw. petersb. a w lut. w formie więcej rozsz. i naukow. ogłos. go w czasopiś. Wiestn. Jewropy. Miał zaś ogłos. po niem. u Teubn.: Było to cienka książeczka w któr. głów. kładło jest rzecz z ogólno histor. punkt. widzenie. W tej edyc. niem. oświadcz. że chce być sprawozd. dla wszyst. którzy piszą o Cycer. a przedewszyst. dla mię. samego, któr. hasł. było: qui volunt colunt – hasło to odbite pod tytuł. Ta niem. broszura wyszła na począt. r. 1897 =

To dziwy, że broszura miała tak. powodz. w Niem. = właśc. było to pierw. praca na temat: jak obchodz. się z Cycero. w czasach po jego śmierci = I księgarz Teubner domag. się now. wyd.: a broszura zamieniła się w uczenie: tom, który wyszedł w r. 908 – wielki oktaw str. 453 =

a w kilka lat póź. w 912 ukaz. się 3 cie wyd. str. 371 –

Ubolew. autor że nie mógł tej 3 ciego wyd. należyc. rozszerzy – bo był podówcz. przez dwa lata dziekan – więc nie miał zaję. uniw. i dla tej nadzwyczaj.

todyśc. do nadkomi. księgi Manitius. – Gesch. d. latein. Litt. des Mittelalters = I. 911 =

+ się, że Cycero w średn. wiek wcale nie uwzględ. todyspta ani nie zost. uwzględ. wiek. XIX – ani ze wszystkie strony. Cycer. do dzisiej. nauk. prawo. Może dostal. się tych wrażeń w późn. edycj.

6

Filo. Cycero.

Po krótk. życiorys: zwięz. bokate. aut. przechod. losy jego pism i wpływu ich na publiczność aż do Gesnera. który jako pierw. rządo. prof. eloquencyi za Flawinszów zrob. z Cycero ucieka. wśród niezrozum. wielk. wymowy - było to mniej więcej w drugą setn. rocznicę wielk. Lipsiaty —

Wykł. jest. Zielin. z wielk. respektem a z nie mniej. zr. zdrow. rozsądk.

osob. teorety. filo. Cycer. osob. prakty. — a nie potrzeb. ze Schanz eine geistvolle, aber an übertriebenen Enthusiasmus für Cicero leidende Schr. (zob. d. Cicerokarikatur im Altertth. = Münch. EOS = przez Zielin. w w Festschr. des philol. Vereins in Münch. 905 przedmk. w Cicero in Wandel etc. p. 280 sq) p. 404. ale nier. czytu. go zapoznawać (p. 398 sq) =

Pot. wykła. Zielin. od wiek. 7 [wz. 7?] i 8 [wz.?] now. poglą. na stosun. Cyce. do chrześcian. i sądy niew. przecz. o nim wśród oo. Kościo. - od Tertull. do S. Ambroż. i Augu. Wiado. i uwagę wag. ten ostat. pozyskany do Hortensy.

Mowa o zagin. przeró. Cycero. w śred. wiek. aż do Petrar. - świet mówi Zielin. o Petrarce i jego rozkoszach się w Cycero.. jak się z nim zapozn.

Nadz. bard. waż. rozd. 10 x Cycero. jako osobisto...

Tot. Cycer. w czas. renesansu: § 11-14

§ 15 = i zw. traktatów: Cycer. refor. jak katoli.

§ 16 Cycero. wśród anglel. deist. i § 17 i wobec autonom. etyk. Kanta

§ 18 Cyzer. ~~wobec~~ we Fran. przed revolu.
§ 19 Jak się staw. wober więg. revolu: – Mirabeau, Rousseau – Girondiści – Condorcet, Danton, Robespierre
§ 20 wpływ Cyzer. na refor. rządow. pod koniec 18° stul.
Tot. dużo przepis. [illegible]

27.10.913.

7

Filo. Cycer.

§ 3 Żywot Cycerona

Część pierwsza: 106 – 78

czyli od urodz.-ia do kwestury.

M. Tulliusz Cyceron ur. 106 r. przed Chr. podob. 3 styczn. (Zieliń.
miał swój odczyt 3 stycz. 1895 – w 2000 rocz. jego urodzin -
w Arpinum miasteczk. w kraju Wolsków gdz. rodzi. jego
stanu rycersk.: porząd. mająt. ziem. Później Cycer. tam
wybudow. willę Arpinas nad rzeczką Fibrenus. Rodzina do rycerst. szlach. nie należ.
się, bo członko. tej rodz. nigdy nie piastow. wyższych urzędów. Dopiero
nasz Cycero gdy zamierzał w Rzym. przewodz. wszyst. urzędy kurul.
i tem sam. zaliczo. zost. do patrycyu.

Jego Ojciec i dziad nosili nazwis. Cycero. przezwisk. [illegible] dla tego,
że którys z przodk. alb. z powodz. upraw. [illegible], rodz. jarzy.
podob. do groszku – nazyw. ją cieciorką, grosz. włosk. i t.p. alb. dla
tego że miał na czole lub na nosie podob. do groszku brodawkę

Dziad nasz. Cycer. żył jeszcz. gdy mu się wnuk urodził. Był zacięt.
konserwatys. który z powodz. oparł się wprowadze.: głosow. za pomoc.
tabliczek do miast. ojczyst. = Greków który wted. zysk. coraz większy
wpływ w społecz. rzym. na kult. – Częst. mawi. że im więc. kto
grec. rozumie, tem większ. łotr. się staje

Ojciec jego był człow. spokojn. nie brał udział. w życiu publicz-
nem. w swoj. miasteczk. lubił książki i zajmow. się [illegible] stan.
podupadł. domku. Zagroda ojców. położona na małej wysep. wśród
strumyki Fibrenus zapis. się w pamięć. synów bawiącego się jako dziecko
w ogród. nad rzeczką i dokoła domu i niej. wspomnieniu. wielce mówił
że ona była tam dla niego czem Ithaka dla Odyss. A także dla tego
przypomin. sob. Arpinum, że tam 155 przed Chr. (zat. jakie 50 lat przed
nim urodz. się Marius, homo novus, nieokrzes. ale tęgi żoł. któr. za swoj. zwycię-
rot. przed narod. Cycer. zost. po raz pierw. Konsul. i jako taki zwycięż. Ju-
gurtę, pok. Cymbrów i Teutonów — późn. w imię demokr. zacz. okrutną
wojnę domo. która uli. Rzym. zapełn. krwią a formą wszyst. głosi:
znakomit. obyw. ci sam w środ. Konsul. skonał nagle na atak serca
i pogrzeb nowa wojna domowa bo Sulla wrócił po ~~zwycięstw.~~ nad
Mitrydat: i nowe potoki krwi rozlew. po Rzym. naraz i abdyk.
z swojej dyktatur. i um. spokojn. we willi — ~~przez~~ dla wszyst. przedmiot. bojaźni
i zgrozy naw. chor. wielk. władz. się zrzekł — um. w r. 78 Cicer. będąc
miał lat 28 = i bawił już w Grec. na studyach =

27. 10. 913

8

Filozo. Cycer.

Jak rozwin. się po przez ten szereg lat, które tak stracon. a dla państ. były rzymsk. wobec nieprzyjaciół zagranicz. pot. Starzy. wobec zaś włas. obyw. strasz. upokorzeń, nawet haniebn. Ojciec naszego Cycer. miał podob. pragn. jak Ojciec Horac.: żeby dać synom gruntow. wykształc. naukow. Ponieważ trud. o to było w Arpinum, post. obu synów Marka i młodsz. Quintusa, do Rzymu, gdy zamieszk. u swego wujaszka Aculeona, który posiad. dom w lepsz. części miasta i był znako. prawni. Obracał się zawsze w dobr. towarzyst. Obaj tedy młodzi Cycero. ze synami Aculeaszem, swoimi kuzyn. brali przedewszyst. lekcye greck. języ., który był wted. dla dobr. wychow. młodzież. tak potrzeb. jak dzisiaj taniec lub język fran. albo ang.: Były dziad Marka Tulliusza i Quintusa, ów stary konserwat. arpinacki tego dożył, nie wiemy, w żadn. razie nie byłby pochw. tej edukacyi.

Cycer. przeszedł wszystky kurs ówczes. elementarnej nauki przeznacz. dla młodzież. rzymsk. i oczywiś. w domu lub w jakiej prywat. szkole uczono się tedy ... i gram. retory. oraz czyt. greck. poet. i historyk. Jak wielu inn. jego towarzy. zdoln. pisyw. sam także wiersze łaciń. podczas przez kolej. a przez niego. i w późniejsz. wieku. dowodz.

Najważ. jedn. studyi jego zaczyn. się z włożen. toga virilis odbyw. się to uroczy: wobec zebran. rodzi. w 16tym r. życia a wted. młodz. rzym. zaczyn. osob. stud. prawni. Przygoto. się na adwokatur. Nie była to

profesya w ~~pojęć.~~ znaczeniu nowożyt. bo praca adwok. wykonyw. się bezpłat. ~~lecz~~ ale przygot. się było najsposobniej do życia publ. Był to najłatw. sposób dla młodzieży szlachet. i wymown. żeb. ~~pozysk.~~ nabyć popularn. i zaskarbić. sob. dużo głosów przy ubiegan. się o wielk. godności, które stano. idące po sob. stopn. władzy i wpływu polity. W Angiels. stud. prawni. któr. nie kończą się na uniw. lecz na seryo zaczyn. się od przebyw. w jakiemś biurz. głośn. adwoka. lub notaryusz. i za pozwoleń. do posiedz. młod. współpracowni i poznaw. się z oczk. dawn. lub bieżąc. wypadk. oraz przysłuchiw. się głośn. rozpra. sądow. mają wiel. podob. do dawn. kształcen. się młod. Rzym.

W Rzym. młod. aspir. do stud. prawn. o bard. wczes. godzin. udawał się do domu wielk. prawni. i przysłuchi. się jego odpowiedz. i wyjaśnie. dawanym kupie klient. który odwiedz. go każd. rano. Bo patrycy. rzym. rozstrzyg. mnóst. spraw swoich klient. A gdy pan rzyms. załatwiw. te ranne intere. wychodz. pot. dla forum i tam często i sam. sądow. lub posiedzen. a młod. pupile towarzy. mu i przysłuch. się jego mow. w gmach. sąd. lub na forum przy rostrach a wted. wypowia. swoj. magistere. i nabyw. ciekaw. zdania lub też powróciw. do domu zapisyw. tak. ciekaw. dicta o kwest. prawni. Późn. tak. dicta, zebran. w sob. księg. nabieś. wielk. znacz. prawne dla podobn. spraw sądow.

29. X. 913

Filo. Cycero. 9

Służb. wojsko. gdy miał lat 17 pod ojcem Pompeja, który był jedn. z tryumwir. ale
Kampan. żadn. nie odbyw. Dopiero 37 lat później jako prokons. Cylicji
gdy miał lat 31 zost. kwestor. w Sycylii – w r. 75
trzech lat późn. Edyl. kurul. w r. 69
trzy lata pot. pretor: de repetundis –
nareszcie znowu trzy lata potem konsulem
a wtedy czekała go walka z Katyliną
Wskut. różn. nieprzew. czyn.: zwłaszcza ukarania śmier. spiskow.: musiał
wyjść z Rzymu pon. wyd. dekret wygnan.: na wnios. Klodyusza Pulchra
Wygnan. trwało od kwiet. 58 r. do sierp. 57 r.
Wtedy comitia centuriata zniosły jego wygnan. a powrót uroczy.
wielk. demonstr. cyplów.
Potem był prokonsul. w Cylicyi od r. 51–50 = gdy wrócił, zastał
niezgod. które wybuch. w otwar. wojnę – Cycer. oświadcz. się za Pompej.
i towarzy. mu do Dyrrhachium
Pod Pharsalus Pompejusz pobity 9 sierp 48
uciekł do Egip. i tam przy wylądow. zamordo. 28 wrześ. 48
Cezar tam przyb. w parźd. i kaz. jego uciętą głowę spalić uroczy.

6. 11.

§4. Prace filozofic. Cycero.

Filo- Cycero.

na dwie różne grupy, dawniejsz. (54-50) i młod. daleko bogatsza (46-43)
Obie grupy się różnią i styl. i treścią. Dawniejsz. obejmu. księ. de Republ.
i Legg; młod. grup.: zaczyn. od zagubion. de consolatione i Hortensyu. po
którr. nastąpił szereg świetn. monogr. o różn. dział. filozo. (46-43)
Podnoszą, że różni. tych dwóch grup jest bard. wielka, nie dla tego, że pierw.
lak utrzymu.: Schanz (T. 2. p. 339) ~~że prace~~ składa się z pism polity.: które wprawd.
zajmu. się kwest. filozof.: nie za jedn. ~~dział~~ wykładem filozofi. w ściśl. znaczę.: druga
zaś grupa ma na celu ~~wykładan.~~ nauczyć rozym. filoz. w formie popularnej =
Wiemy ... się zdaje, że różni. jest zupeł. inna. Źródł. wszy. ~~naszej~~ naszyw.
pism drugiej grupy popular-kompilacyj. filozofi. to pierwsz. grupy
dzieła zawart. raczej faktów. rozpra. filozofi. i daleko oryginalnsz. od drug.
grupy. Bytob. wted. znaczn. pierwsz.-grupy daleko większ. Że zajmują się polityką
przewaz. nie ~~...~~ w niczem nie treści filozofi., bo zaw. polity. przez
starożyt. była uważ. za część filozofi. i to zaw. najważ.: ale ta polity. wzięta
uczon. na charakt. praktyc. znacz. więcej konkret. nie zmienia w niczem
istot. filozof.: Dla nasz. filozof. może być także praktyk - Sokr. zwykle
iż upraw. w tem pojmowaniu.

De Republica.

Pisma filozof. Cyc: rozpad. się na dwie grupy, jedn. dawniejszą (54-50) i młodszą, daleko bogatszą (46-43). Dawniejsz. obejmu. de Repu. i Legg.

Księgi de Rep. zagin. z wyjąt. niewielk. ułamk. i jedn. zupełn. ustęp.: ks. VI: Somnium Scipio. zachow. przez Macrob. który do niego napis. kom.: tak samo Favonius Eulogius uczeń S. August.

Szczęś. ~~Horatij~~ zrządził, że Kard. Angelo Mai odkrył 1820 w archiw. watykań. palimpsest i wydał zaraz. w nim zaw. w r. 1822 w Rzym. i Stuttgar. Ciceronis De rep. quae supers. etc. — od tego czasu wyd. częst. we wszyst. kraj. i wywoły. ciągl. nowe rozpr..

Dzieło to nabrało wielk. znaczen. dla tema: jaka jest najlepsz. forma państ. a także dla wstęp. do teg. dzieła musiał rob. wielk. wrażen. czy obyw. ma obowiąz. zajmo. się życiem publicz.: czemu oczyw. więcej zaprzeczono w Rzym. i w Grecji, uważając filozof. i ludz. wogól. oświecon. zupeł. od tego uważali. obowiązk.—

Zestaw Cic.: de divin. II. 1.3 dziś pisał swoj. ks. de repub. cum gubernacula reipublicae tenebamus — chociaż dodatko., że pisał je podcz. konsul. swej. lub zaraz po nim; jednakże pewniejsz. jest, że pisze. w r. 54 zacz. że na rzecz. układ.—

Palimpsest powstał, bo mnisi wyskrob. dawny text, aby użyć ocalonych kart. do przepisan. na nich koment. Św. Aug. do psalm. braku. jedn. pierw. kart 17 wyjątk. str. 34

M. Tullii Ciceronis Librorum de Rep. sex quae supersunt recog. Müller Edit. stereot. Lips. 1903 ap. Teubnerum

Rozmo: odbyw. się w r. 129 przed Chr. w ogrod. młodsz. Scypio. Afrykań. przy udzia. mnóst. znako. patrycyusz. podcz. świąt latyńsk. (feriae latinae) które trwa[ły] podówcz. zwykł. 4 dni, novemdialia, choć dota była ruchom. – publicz[n.] zostaw. pod wrażen. dwóch słońc na dawn. zjawisko a Scypio żałuj. że nie z nimi niema Panecyusza, który był przyjac[iel] filozof. domow. Scypion. i niewątpli. mógłby wyja[śnić] te illus. astrono. o któr. niew. rozpraw. na posie[dz.] senatu. Dyskus. dysput. Scypio młodszy a Cyce[ron] udaj. iż tej rozmowy nieobecny słysz. ją od P. Rutyliusza Rufusa, gdy bawił u nieg. w Smyrnie z młodszy[m] jakimś przyjaciel. – prawdopodo. z br. Quintusem [–] bo Attykus był o kil. lat starszy = nie mógł go w porów. ze sob. nazw. adulescentulus –

Dziś że mamy najpierw długi wstęp ... kap. I – VII [–] gdz. Cyc. dowodzi potrzeb: służb. polity. dla każd. wykszt[ałc.] obywat. a jeśc. sam Cyc: narz. go długi (I. 7. 12) to wykon[ał] by się jeszcz. dłuż. gdybyśm. mieli manuskr. komplet. Ale w palimpse. Watyk. brakł. pierw. str. 34

Sam Cyc. uważ. wstęp ze bar. ważn. bo jak mówi Schanz, p. 343.
ścib. nie uważał za rzeczy kt. dyskus. należało przede-
wszystkiem uwag. dedykatoryczne od rz publ. odmawi
w przem. Kellere – I. 7. 12.

Scyp. porusz. kwest. najlep. form. rządu
wylicz. składni. państw.; pot. trzy przedst. konstyt.
czy form. rządu, monarchi. arystokr. demokr.
Najlep. form. rządu jest ta, która złoż. jest z tych
trzech form pierwotn. Wzor. takiej konsty. jest rzym.
Ks. II zawie. rozwój histor. tej konsty.
Ks. III: które treść podaj. S. Aug. de civ. Dei 2,21
roznos: oraz pogl. histo. a wraz znow. do teoretyj:
Kwest: swia: do pyt: czy sprawiedli. jest podst. państw.
Ta III ks. przypad. na początk drug. dnia, bo autor
bardz. się zamęcz. tem swoim pierw. dział. czysto filoz.
Chciał napis. wzor w 9 księg. i zawar. w nich rozmo.
rozłoż. na dziew. dni. Gdy jedn. pierw. dwie księgi skoń.,
przeczyt. je Cn. Sallustyuszowi, aby go się poradzić co do
dalsz. pracy nad dział. Ten zapęd. był przeciw. wprowadz.

22

była wśród sławn. a już dawno porwał. i rad. żeby gł.
dyskus. on sam prowadz. ze swoim br. Quintusem
Cycer. jedn. nie ominął się na ustach do tak grunt. poważ
zasięg. wbo: tyl. już z krótszej do VI księgi one dni szczeg.
sprowad. do treści, z których każdy miał obszerno. Z ksi.
Trzecia księg. tedy i czwart.: wypeł. dzień drugi dyskus.
zawier. dysku: o sprawiedliwo. jako koniecz. podsta. k.
państ. szczeg. przeczy Furius Philus a bron. Laelius
i sam Scypio.

Potem następu. IV ks. Zajmu. się ustaw. etycz.
i wychow. publicz. Mamy jedn. tyl. mało frag. z tej k.

Z V ks. zaczyn. się dzień 3ci dysku.: i słyszy. jak
ma być chowan. rządca rzeczypospol. princeps ci
vitatis, rector rei publicae i słusznie robi uwag.
Morawsk. (180) że to wyłom w ustroj. republik. na rze
monarch. i że Cycer. dobrz. to ozn. ale tego zdan. swe
ani nie cofn. ani się nie ustydz. Czy miał dyw na
czelnik. być kiedyś Pomp. czy też może sam rościł sob.
prawo do takiej ideal. roli – nie wiado. Ale i to

prawd. że podrów. wzmog. się idea monarchi w epoce hellenistycz. a Rzymian. nie jedn. z swoich wielki. mężów pozwal. do ores. brać stor. względów w swoj. ręce.

Narzeka z ks. VI Kończy się dysku. i Dzień 3ᶜⁱ Wiele treści teg. ks. nie wiemy, chociaż poczęd. z niej wielki kawał przechow. przez Makrobiu. Sen Scypio. Pomysło. jest dzięki temu, któr. był młodszym świad. od Cycero. gdy in w Smyrn. rozmowę. cieka. jako świad. ongi przy niej obecny - opowiad. P. Rutilius Rufus. - Był nim brat Cycero. Quintus i to świad. rozmowe z Sallustyu. który radz. Cycero. wszystk. owe przestawiać już postac: a ne aż może prowadz. dysku. z br. Quintusem.

~~4~~

Thiaucourt, Essai sur les traités philosophiques de Cicéron et leurs sources grecques – Hachette 885

p. 5

Cycer. trochę naśladow. Plat. Rzeczpos. co do głów. myśli
czyli że chciał, jak Pl. napis. księgę o Rzeczyp.
ale nie miał zamiar. kopiow. jego dzieł. ani nawet głów. j
myśli powtarz.

Plat. układ. w dziel. swoj. konstytuc. idealn. a żył w czas. kied. Grecy bawili się w podob. twory wyobraź. – Zob. komed. Arystof. Ptaki

Resp.

Wiado. że Plat. miał świat doczes. za coś niskiego. za cień jakiejś myśli jak te, któr. odbij. się w jaskini ścian. – tzn. ideal. świat rzeczywis.

Błęd. głów. platoń. Rzeczypospo. jest ten, że nie mogłaby ist. – podobn. jak syst. metafi. chorują na jakiś błąd zasadn. – ale gdy się błąd ten wykaż. cały syst. runie. Stało się to z Rzeczyp. Plat.

Cycer. zrozum. dobr. od dzieciń. że podob. metody ideolog. z apriory. wobec rzeczyw. trzym. się ~~nie~~ godzi

Cycer. brał z różn. filoz. to, co wydaw. się odpowiad. potrzeb. prakty. lud. rzym. ale może nie zawsz. dbał o t czy te rzeczy od różn. bran. autor. dały się należy. pogodz.

Nie miał takiej cierpliwo. ani czasu Arystot. który 200 zbad. greck. konsty. zanim zabrał się do pisan. swoj. pol

p. 6

W Grecji zresztą powstaw. ciągle nowe konsty. przy now. zakład. koloniach lub dla innych polity. powod. i w tych wszystk. jakby

142

Filo. byc

mędrzec lub jakaś komis. układ. Konsty: rzymska zaś konsty. była wytwor. historyi, która w ciągu wiek. się ułoż. a w któr. nic nie było możn. zmienić bez wywrócen. całk.

Cycer. mimo to metod. empiryc. Arystot. połącz. z metod. racyonalist. Plat. bo przypuszcz. że to się da urzecz. Jego republika nie jest ideal. pomyśl. jak platoń. lecz rzeczywisto. histor. jak wszystkie tych, które w swoich stud.-wskazyw. badał i rozbiór. z pomocą Arystot.

„Sądziłem, że łatwiej osiągn. mój cel, gdy wam pokażę po kolei narodzen. się powstan. pierwsz. rozwój młodość i wiek męski naszej rzeczypos. niż gdyb. jak Sokr. u Plato. chciał wymyśl. jakieś państo. chimeryc. (II 1.3)

Konstytu. Ład. Rzym. republikan. którą Cycer. nam ukazuje jako najlepsz. form. rządu. patrząc na nią oczyma okiem uprzedzen. człow. który kocha gorąco swój kraj. Umysł prakty. Rzymianin nie dał się uwieść ku exagerac. idealn. i poetycz. w któr. lubow. się Plat. On poprawił (Cycer) to co miała zbyt śmiał. metod. Akad. upraw. za pomo. empiryz. Arysto. i przez umysł wład. i polity. Polibyusza, który zresztą był bard. związ. przyjaźn. z Scypion. i Leliusz, który. są głów. figur w dyskus. Rzeczyp.

Thiaucourt, Essai p. 6

Thiaucourt Essai - p. 7-11
Rozbiór Ks. I de Rep.

15 ~~23~~

Filo. Cycerona

a) ~~księgi de Republ.:~~

~~nieste - zachow. się tyl. w ułamk. a mog. były (ponieważ) aż do 19 stul. z dłuż. ustępu:~~

~~ks. VI tzw. zwan. Somnium Scipionis (któr. do ~~do~~ osob. komento. ~~pisze~~ napis.:~~

~~Macrobius i późniejsze Favonius & Eulogius, i mn. Św. Augu. ale tego ~~któr.~~ disput.~~

~~de somnio Scipionis zost. dopiero ogłosz. w 1613~~

Lib. III de Rep. u.

Essai Thiaucourt p. 13

Zajmu. się pytan. czy w rządzen. państ. należ. być sprawiedl. czy też wolno być niesprawiedl. Podob. kwest. traktow. Plat. już to w Gorgic.: (Kallikl. – Sokr.) już to w pierwsz. księg. Rzeczypp. gdz. oskarż. jej broni Sokr. i wygłasz. tę pochwa.:

Podobnież Cycero: III wkł. Lucius Furius ~~Philus~~ broni zdan. że nie można rządz. państ. bez niesprawiedl. ale oświadcz. równocześ. że to nie jest jego zdan. osobis.: że on go broni dla podtrzym. dyskus.: Laelius zaś na prośb. obecnych broni sprawiedliwo. i wykazu. że niesprawiedl. jest rzeczą najniesprawiedliwszą dla państ. i że bez sprawiedl. państwo nie może być rządzon. ani istn..

Otóż ciekaw. rzecz co mówi Philus (zachow. u Noniusza gram.: – nie będę mówił według mego przekonan. lecz abyście potrzebli odpow.: Carneadesowi – przyst. do Rzymu w r. 156 w interes. Aten któr. obdarł. miasteczko Oropus

Thiaucourt
p. 14

Mowa Carnead. - oczywiś. przeprowadz. tak samo, jak i druga - bo wszys- ówczes. Akad. umiał mów. pro et contra, ale L. Philus [Furius] musiał je znać i z drugiej Cycer. taki. skoro mu kiedy. w usta argum. wydob. z tych mów
Zachow. (ten wiadomość Lact. Inst. instit. - div. V. 14;). Niewątpliwie tej mowie która podkopyw. (wyprowadza) sprawiedliwość myśli i cytuje - jest
Philus. // Szczegół. wszystkim argumen. który opiera się na różnicy ludzk. instytu. a który - później znow. przez Pascale był wzięty.
Carnead. - prawdopod. przypomina odpow. pirata, dana Alex. W.
Ponieważ mały był posiad. stat. nazyw. mnie zbój. a że ty masz wielk. arm. - jesteś zdobyw. Azyi (Nonius.
Mówi jeszcze Lact. V. 14 = można sądz. o ile słów Carnead. o jego wymo. i o jego dowcip. przez posłan. który mu odd. - byrzer. lub też przez Lucylia. Ten bowiem wprowadz. Neptuna dyskut. o trudn. - spraw. a w końc. oświad. - że nawet Carn. nie potraf. by jej wytłum. gdyb. wrócił z podziemia
Obie konferen. Karnead. musiał. zrob. głębo. wraż. na umysł. rzymsk. Wszak początk. filozo. wszelk. jest podziw a nigdy nie było więc. potrzeb. - zadziw. umysł. jak w Rzym. gdzie siła bardzo
tak była wiel. To też filozo. zaczy. się w Rzym. od Karnea. + 3

// Już Rzym. nie umieli nic odpowiedz. i za radą Catona został niezwłocznie przedł. spraw. odesłan. deput. Ateńs. Dlatego że jak poezya rzym.: podówcz. karmiła się poezyą podupad. alexandryj. tak i najwięk. reprezent. filoz. w Rzym. - był. rzeczniki. w filozo.: greck. już podupad.

+ tak jest nowożyt. filo. zaczy. się od Discours de la methode. //

16

Filo. Cycero.
Thiaucourt
15–16

Lib. IV de Rep.

O ile z trzech ksiąg pierw. ocalały ważn. ułam. o tyle mało pozost. z IV ks. Troch. fragm. zachow. u Laktan. S. August. Noniusza – troch. pyłku ze zdruzgotan. posągu – mówi Villemain

Wiado. był że Cyc. rozpraw. w tej ks. o obyczaj. obyw. i o wychow. młodzie. Poznaj. jego zdan. o małżeń. i wychow. dzieci były zupeł. odmien. od Platoń. w Republ. te już był stwierdz. [illegible] skąd tylko August.

Rzeb. ~~stycz.~~ świętość. małżeń. a czystość. dzieci. potrzeb. zob. Cycer. tylko przypom. obycz. żywo. dawn. Rzym.

—

Z IV ks. zachow. Św. Aug. ciekaw. uwag. o teatrze: „Jakie szaleństwo miotaj. poeci na umysły, jakie rozbudz. w nich strachy, jakie wzniecaj. namiętno.“ Poznaście to za przypomn. Platoń. bo w Aten. dram. zostawie. [illegible] był może rozmaitość. dla [illegible] i rządów – to też Plc. wygn. poet. ze swojej rzeczyp. ale w Rzym. – Plaut. nie był bard. niebezpiecz. a często. [illegible] z teat. wszak. do cyrku = Rzym. przykład. w. dowó. atletyczn. a Cycer. – pamięt. dobr. że już prawa XII tablic karały nie oszczerstw. był wypędz. poet.

Z V ks. zachow. się mniej pewn. urzeli z IV. Prawdopod. wyst. Cycer.
Sposób wychowyw. ludz. polity. Wiado. z jakie troskliwo. przechod. Plat.
wychowy. żołnie. z pośród który. miał być kied. wybran. urzęd. państ.
Prawdopodob. zbyt tak. Cycer. illuz. dowiąg. jakob. do rządz. państw.
wystarcz. zabawa. wyprac. przyrodz.

O VI ks. jakkol. mamy niejed. głębo. uwag. Św. Augu. i Makrob.
i Eulogiu. a także niejed. urywka. urzyw. zachow. w ich pismach, nie
możn. jednak z tego nabyć wyobraż. o jej rozkładz. Inaczej ma się
rzecz z jej końc. częśc. Snem Scypiona, który podzielo. na 17 miejsce
rozdział. Kończy się słowa: Ille discessit, ego somno solutus sum.
On się oddalił, ja ze snu się przebudziłem =

Na zakończen. trzydniow. dysku. o państw. opowia. sen. który
miał pierwsz. nocy po swoi. przyby. do obóz. wojsk. Pomiar. sen
ten przepełnio. głębok. myślami i porywaj. wzniosł. scenami pożąd-
ziemsk: oddziela. go od reszty dzieła i rozpatruj. w komentarze.
Krótk. opowiadan. snu =

17.11.913

17

De legib.

Filozo. Cycer.

Thiaucourt p. 22

Zar. po napisan. de Repu. zabr. się Cyc. do Praw (de legib.) pomięd. Kwiet. lub maj. r. 52 a maj. 51 międ. zabojst. Klodyu. 20 stycz. 52 (II. 18. 42) a odjazd. Cyc. do objęc. rząd. w Cylicyi (maj 51)

W Cylicyi prawdopod. nie miał ze sob. materyai. potrzeb. do kontynuow. dzieła — W każd. razie gdy wrócił w r. 49 już znalaz. wojnę domo. zaczęt. to też, jak sam mówi, aż do r. 46 nie miał ani czasu ani spokoju ducha potrzeb. do tak. pracy. Dla tego. De legib. zost. napisan. przed tą epoką bo Cycer. mówi jeszcze o zyjącym pod. ówcz. augur. Appius Claudius a ten um. przed bitw. pod Fars. (II. 18. 42) — także wymien. kilkakrot. Pomp. nie wspomin. o jego śmierć.

Ale Cycer. międ. zwrot. nie wymien. de legib. w Brutu. 5. 19 — również że ich nie ogłos. po wyd. de Rep. ani nie wymien. de legib. w swoj. de divinatione, gdz. wylicz. swoj. dzieła wymien.

Stąd wnios. Tatu. że de leg. nie zost. wyd. przez Cycer. lecz albo przez Tyrona wyzwolen. alb. przez Attyk. Recenzyr. De legg. robią wrażen. czegoś niedokoń. i niekomplet. Z drug. strony nie któ. sądzi. że napisan. starożn. jak wstęp do niew. i drug. książ.

Thiaucourt
n. 23

Zdaje się że Cyc. miał zapas prolog. do książ. najrozmait. treści.
Są nierówne. i ślad pośpiechu w im. takich miejsc. - napoc. w ks. I
Pod kon. III ks. powst. Attyk. że przedmiot o któr. traktuj. domag.
się dalsz. rozwoju - zat. dzieło nie zost. dokończ.
Macrob. cytuje wyjątek jakiejś ks. V ale nie mówi. zkąd nie
wiadomo - może to być jaki szkic późniejszy, który zniszcz. przez Cyc.
Zresztą to jedyn. cytat. stwierdz. wzmianie o jakiejś ks. poza III

p. 24

Oczywiście filozofo. greccy, gdy pisali o Rzeczypos. czuli zawsze
potrzeb. dodan. drug. dzieła o prawach. Tak zrob. Plat. napisaw.
po Politei swoje Nomoi któr. za [illegible] jego nieobrobion.
dział. Stoicy poczyn. od Zenona pisali zaw. o prawach - podobn.
zrob. Cycer. tyl. że zarzuc. wszystk. nie badał teoret., jaka jest
natur. praw i ich podstaw. Dla Rzymian. one wynik. z religii, pot.
wszystko jeno interes prywat. i narodo. W miarę zaś im Rzym
rozszerz. swoje panowan. inter. narodo. zamien. się w inter. powszech. a
z tem zgadz. się idee Stoik. o ludzk. i braterst. Podobn. postępu. Cycer.
prawa któr. uważa za wszystko wynik. zasada. podsta. tych
praw społeczno ludzk.

De leg. I.

To napis. de Repu. pozn. był Cyc. tak jak zwob. Plat. napis. księgi o praw. To ma tium. Atty. który jest jedną z trzech osób rozpraw. w Legg. To przypom. Attkq I. 5-15 – Cycer. się zgadz. i w piękn. wstęp. przypom. że Plat. przechadz. się w piękn. dniu letn. na Krecie z Kliniasz. Lantegiss. obyw. z Lacedemońzy. Megill. Podobn. on zaprasz. towarzys. obu (Quint. i Attyk.) nad rzekę wśród piękn. topoli ma wspaniał. wzór rzez. Fibrenus – gdzie nad Lirysem – jeźdz. pod Arpin. we wilt. Cycerona. Arpinus – On sob. przypada główn. rolę, co ma jej rzadz. Sallust. aby wzięt. w Rzeczyps. zamiast wyrocz. tam powierz jej wymiar. patryc. – urząd od Atty. i tę zechę: że ma się dobrze na prawo. i będ. mógł wytł. prawa potrzeb. dla państ. rzymsk. Jednakże: trzeba dzieła niejest wykład. prawoznaw. wyłącz. – Ks. daj nam teor. filozo. prawa Cycer. chce dać coś więc: Zem. tylk. uwzględn. potrzeby adwokat. ow

Zważ. że Plat. w swoich Praw. nie chce utworz. kodeksu dla państ. ideału który naszym w. nam w Rzeczypos. Jego prawa mają przed sobą cel praktyk. gdy jego Rzeczpos. jest jak najwięk. praktyk.

Biorąc za punkt wyjścia prawa wszystk. wiin miast greck. zwłasz. Krety i Sparty pyta się: jaki jest cel tych praw –

Filozo. Cycero.

Thiaucourt p. 24

p. 25

Thiaucourt
/26

i jak. stwi. in środ. do osiąg. tego celu. Stąd jego prawa jako księgi są zbiór. uwag ogóln. o warunk. ekonomi. społecznej.

Cycer. znowu plan Rzym. utoż. według konsty. rzymsk. Jeżeli Rzym jest państ. najdoskon. to i prawa jego będą najlepsz. W dwóch następn. księg. swego dzieła bierz. Cyc. tyl. przepisy XII tab. i wyłuszcz. je i broni. Uwielbia arystokr. znajdu. wszyst. dobr. w przeszło. która dziś rachow. w całe. bo uważa że los konserwat. skromniej. związ. z utrzyman. starej konsty.

Ale ks. I jest utwor. filozofi. wielk. znaczen. o ile chodzi o natur. prawa, który jest podst. ~~praw~~ ustaw szczegól.

Cycer. w tem zgadza się z Plat. że pragn. aby każd. ustawa była poprzedzo. wstęp. tłumaczącym ją i usprawiedliw. Musiał zat. zbiór ustaw czyli codex legg zaczyn. od zbadan. prawa, dając gener. definicję prawa:

I. §6.18: Doctissimis viris proficisci placuit a lege, haud scio an recte, si modo, ut iidem definiunt, lex est ratio summa insita in natura, quae iubet ea, quae facienda sunt prohibetque contraria

Podob. się bardzo mądrym ludziom obier. za punkt wyjścia prawo. Nie wiem, czy nie zrobi. to słusz.: zaiste owa jest defin. prawa najwyż. rozumu przebyw. w przyrodz. i któr. każe robić to +

+ co należy czyn. Ten rozum kiedy raz zost. potwierdzo. w duchu ludzk. i wszechstronn. na, jest praw. Eadem ratio cum est in hominis mente confirmata et confecta, lex est

Platon defin. prawo jako udział w rozu. Legg. IV. 714 a – τοῦ νοῦ διανομή | Filo. Cycero. Thiancourt

Arystot.: bez pożąd. rozum. – ἄνευ ὀρέξεως νοῦς ὁ νόμος ἐστίν

w każdej tych defin. są podobne zarod. defin. Cycerona, ale właściwie z natur. defin. przejęł od Stoików

Oni pierwsi pojmowali prawo jako rozum powszechny przenikający przyrodę:

insitus in natura Cic. De leg. I. 66 – zlewa się z Opatrzn. lub Providentia z πρόνοια i z przeznaczeniem εἱμαρμένη

Oczywiście kolor tych defin. panteisty. jak wid. u Cycero.

W każd. razie stwierdz. że podstaw. do teor. prawa

Montesquieu: : Les lois sont les rapports nécessaires qui resultent de la nature des choses. – p. 27

Rozum powszechn. któr. wedle Stoików wszyst. rzeczy przenik. w człow. zamien. się i zostaje właściwym rozum. Stosowan. się do rozu. powszechn. stoick. rozumu ludzk.

20.11.913.

Konsolacya

Filoz. Cycero.

(9 sierp. 48 r.)

Po bit. pod Farsa. był Cyc. mowa wskaz. na długą bezczynno. polity. Mowy na forum w obron. oskarżon. lub w Sena. były. stały się wtedy. pocieszenia tej bezczynno. zwłaszcza wśród wszelk. smutk. domowych.

W r. 47 rozwiódł się z swoją żoną Terencyą, chociaż matrim. trwało już jakie 30 lat. Była bardz. bogata ale nie lubiła się dzielić dochod. z rozum. Dając za sob. radę, że wszystkie. zwłaszcza w interes. majątkow. Stąd niesnas. powodz. do rozwodu – o jakimś życiu niemoral. trudno myśleć, bo więcej. prawdopodobn. ma ze sob. lewoty, że ona połączyła się i poruszała się z swoją brat. żoną Quintusa, która była siost. Attykusa, najczęściej wyrzucie. Cycero: Żenił się już następ. roku z Publilią ale po roku (46) z nią także się rozwiódł. – Nie był osamotnio. bo miał dzieci, zwłaszcza Tullią i Markusa – o tego drugiego mniej dbał i nie miał powod. aby cieszył się jego postępow. Tullią zaś kochał serdecz. Ta była trzy razy zamężna; najpierw z Calpurniusz. Pisonem Frugi – gdy ten um. wyszła za Furiusza Crassipes – a gdy ten z nią się rozwiódł, zaślubiła Kornelius. Dolabellę – który został trybun. ludu

w r. 48 10 grud. przez swe agita. socyal. w r. 47

adopto. przez jak. plebejus. sprawił wiele kłopot. swojej. Teściowi a w końcu Tullia z nim się rozwiodła, gdy on w r. 46 z Cezarem pojech. do Hispan. a porodziw. w styczn. r. 45 syna, już w lut. pożegn. doczesno. Ta śmierć była cios. okropn. dla wielk. mówcy i polity. Jego boleść nie znała

Thiancourt n. 39

granic. Nie umieli go pociesz. przyjaciel. do[...] nawet Cezar i Dolabella, ale i polityq. niepowodz. do niego przysz. list. pociechy.

W jedn. liście do Sulpic.: pisze że jest nieszczęśliw. od Paul. Emilius i Katona bo ci stracili synów mogli się zapomn. wśród. szczęśc. a dla niego w obecn. położ. życie polityq. zamknięte.

Myśl. o tem zab. córki swoj. wystaw. świątyn. marmuro. Nie

oraz jakiś przeniósł się do Atty. i w jego bibliot. umk. poszuk. potem

p. 40

potrzeb. w swoj. willi Asturze – w kraju opuszcz. gdzie przebyw. w zupeł. samotno. Rano wychod. do lasu i tam zostaw. jakoś wieczor.

Pisze do Atty.: robił co mógł. Sam pisał środki – ale na próżno boleść zbyt silna – cały dzień pisze – w grunc. nic na tem nie zysk. ale duch mój przyzwyczajam. cokolwiek, ale nie dosyć, aby zupeł. uwoln. go od myśli, która go trapi, ale zawsze dosyć żeby mu sprawić jakieś ulgę. Robię co mogę a jednak nie potrafi. uspokoi. mego ducha. smutkiem przyzwyczaj. żeb. widzę drugą ubóst. w jakik. porządk. Czasem zwyciężam ból. te tęsknoty, jakby wprzód, a czasem wyrzucam sob. że je zaniedbuję.

A inny raz pisze: czytaj. i pisząc może się nie posiedzam, to poznajemy się je w' ét[illegible] - się rozpraszam.

Gdyby mi nie była przyszła myśl, aby pisać widziałbym co poczynić -

Gdy donosi Attyk. że u[illegible] dzie Attyk. rozpr. - moje Acad. - i De fin.

dodaje: praca jest dla mnie jedyn. środk. aby zapom. o mojej nędzy

Wszystko miał poza. że to co pisze, jest bard. Tadz -

Do Atty. pisze: czekam na ukończenie kopii mojej Konsol. aby ci ją

posł. Może być pewn. żeś pewn. nie podob. nie czyt.

Uwaga: wylew. na papier tego, co się dziej. w wewn. duszy i nam dokład. zmniejsza "w krótce" jego poprzednie i blisko. w tej str. mówiłem ma[illegible] gdy ~~[illegible]~~ mój : gdy syn zmartw. pisze wiersze i to mu pomaga.

Pracuj. dzień i noc, bo spać nie mógł, mówi Cyc: że praca jest dla niego jedyn. środk. korzystan. się ze swojej nędzy. Jak do pust. wstyna sypień. zboż. ~~zb~~borny, aby ziemia pust. nie zepsuła się, tak on ciągl. dostarcz. nowe: materyału. do pracy dla swego ducha

A zaraz po Konsol. zabrał się Cyc. do pisan. swego Hortensy:

który bronił później od zaś. ow. krytyk. jakiego ~~[illegible]~~ sam Hortensy - starego

Thraneourt

p. 40

6
21

Thiaucourt
p. 21

przeciw niemu wymierzyt. Dwie te prace zmniejszy: jego boleść a po Hort. wystąpił Academ. i reszta prac filo. które wygot. zost. w tych dwoch lat. które miał Cyc. jeno. do przejść od lut. 45 – do grud. 43 =

Najznak. filozof. Grecyi – Demokr. Plat. Arist. Teofr. Epikur a zwłaszcz. dwi. sław. Stoik. uważ. środ. jak ~~zapobieg~~ uspoko. boleści

zob. Martha: Études morales sur l'antiquité: rozd. les consolations =

Wzywan. czesto filoz: aby pocieszal. umartwion.

Liwia po śmier. ukoch. syna swego Drususa zaprowadz. do siebie Arriusa, filozo. nadwor. Aug. aby jej osłodz. ~~boleść~~ gorycz. żałoby

Mniemali starożyt. że konsolac. filozof. zaposred. koniecz. przeciw chorobom, tak jak lekarz. zaskutkowa. zapow. koniecz. niepogody.

A greccy filozof. badali jakie rozumow. są najskut. by nieść pociechy do chorych. stosuj. je do rodz. nieszcz. do wieku, do płci, do stosunk. społecznego, który był dotknięty nieszczęściem.

Stynny adwok. ateń. Antyfon, gdy wskazan. zost. na wygnan. przeniósł się do Koryntu, aby tam pociesz. nieszczęśl. publiczn.

Scholarchat Polemona 315-270 22.

(raz. z Polemon. dyryg. szkołą, ale przedtem na Polem. zaś + 270)

Sławny akad. Krantor napis. do pewn. ojca, zmar. któr. śmier. Filo. Cyc.
swoich dzieci, książ. pełną uwag, pełnie przez. od kil. wieków zestaw. Krancourt
o śmier. i życiu ku uspokoj. ludzi strapion. Περὶ πένθους p. 41
W ogóle głośniejsi piszący konsolacyi w starożytności, Cycer. Plut. Senec. korzyst.
z tej książ. a tak poznaliśmy argum. [illegible] użytor. w tej straconej dla nas
książce. Ponieważ ona streszczała wszyst. co mądro. grecka wypow.
trafnego o tej sprawie, autor zaś z różn. źród. tryskające fale zebr.
~~miejsca~~ sadzawki w jed. wielkie zbiorn. publiq. tedy stawny obłoczna z tego świetn.
~~basenu~~ publiczn. wielkiej [illegible]; mogło przynieść ulgę ~~tej~~ jakoś w dozna. boleściach

Konsol. później oczywiście wyrodz. się w bard. popul. litera. ale
Cycer. ~~w tej. Konsol.~~ pracuj. nad swoim utworem i sam doświad. na sobie (Skuteczno. — przepis. jed, któr. miejsko
~~polecał~~ podawał ~~wszyst~~ publiczno. On lekarst. tych nie zob. gruntow. doświadcz.

Nie pisał on dla Stoi. którzy mędrców nakazyw. męsk. nieczuło.
więcej Cycer. w tej kwest. sympatyczn. z Akad. to też głów. naślad. ~~Krantora~~
Περὶ πένθους
o smut. książ. ~~[illegible]~~ też już polecał Panecyus. swoim stoick. uczniom, jako dziełko (180–110) Panecyusz zapoznał z Lelium. Scypionem
mężów. i radził Tuberonowi uczyć się jej na pam. Cycer. także w Tuskul.
korzyst. z tego dzieła ale prócz tego z książ. inn. których wszyscy malarz wybbl. p. 42
Attyckim. Zebra wszyst. argum. któr. podów. w kursow. u Grek.

Thiaucourt
p. 42

Pisząc tę Konsol. zamierz. to zrob. czego nigd. przed nim nie zrobił. Starał się poniecz. sam. sieb. przeciw. niż Chryzypp który nie chciał by już uśmierzano świeżej boleści duszy, co było zresztą zasadą dawniejszą Stoik.

Tusc. IV. 29. vetat Chrysippus ad recentes quasi tumores animi remedium adhibere. Id nos fecimus naturaeque vim attulimus, ut magnitudini medicinae doloris magnitudo concederet.

Prawdopo. Cyc. zaczął przez ubolew. nad nędzą ludz.; pot. usiłow. uspokoić swoje zmartwien. przez pamięć ludzi sławn. którzy także potracili dzieci swoje przez nadzieję: że dusza jest nieśmiert. i wrzcz apoteoz. Tullii

Cycer. w Tusc. I. 27. 66 przyta. rozumo. za pomo. któr. starał się dowieść w Konsol. nieśmiertelno. duszy. Te rozumo. prawdopod. były wzięt. z księg. Krantor. One są podob. do tych, któr. Sokr. wyłoż. w Fedon. a temu nie trzeb. się dziw. bo Krantor uczniow. nau. Plat.

Fragm. z Konsol. jakob. powrót do nieb. był więc. lub mniej łatwy, według tego, czy dusza jest więc. lub mniej cnotli – przypomi. ustęp zna. z Fedona

24.11.913

23
2

Fils. Cycer.

Thiancourt Essai
p. 58

Akademiker.

Po Hortens: któr. miał zachę. publiczno. do zajmo. się filozo. porusz. Cyc: kwest. najważn: jako zajmo. się Plat. i ~~Arystot.~~ teor. poznan. Jedn. zapewnił wyższa nie obrał ich teor. w tej spraw: lecz dyskus: ~~przed.~~ rozdz: ~~[illegible]~~ odbyw. się w dzik. zwan. nowsz. Akad. i w Perip. późniejsz.

W owych czas. przedewszyst. toczy. się wal. międ. zwolenni. nowsz. Akad. a Stoi:

Karnead. i jego uczniow. zwalcz. dogm. Stoik. jakob. zmysły nie mogły nas zwodz. a były podstaw. i źródł. wszelk. wiedzy

Ocywiść. przecząc prawdziwo. zmysło. wraz nie trafia. do przekon. Rzym. który widzi wszęd pozyty. a stroni. od zbyt subtel. dowcik. dla tej. mój. zrazu wahał się, żeb. zacho. Varrone wprowadz. do tej dyskus. On nie lubow. się w dialekt. greck. a był zwolenni. starsz. wyznaw. rozumow.

Dość że Cyc. postano. napis. nowe dzieło w dwóch księg. z któr: jedną przezw. Catulusem a drugą Lucull.

Thiaucourt pod Essai

Q. Lutatius był syn. sławn. zwycięzc. Cymbr. a sam zost. Kons. w r. 78

Catul. walcz. do stronnict. arystokr. i wielb. Cycer. Po zgnieceniu spiski Catyliny on pierw. przyzn. Cycer. w sena. tyt. pater patriae a Cycer. przy różn. okaz. w swoich pism. ~~oddaje~~ mu pochwały polity –

L. Licinius Lucullus zaś był konsul. w r. 74 opiekow. się poet. Archiasz. który po grecku opiew. hist. konsulat Cycer. a znany jest Cycer. mowę pro Archia poeta

Po śmierci Lucull. objął Cycer. opiekuńst. nad dzieć. Lucullusa wraz z Cato. Przyj. też jako mówcy w Akad. występ. Hortens. i Cycer. – czyli te same osob. które dyskutow. w Hortensiusie.

p. 57.

Że dwie te księg. zostały ułożony przed de finib. wolno stąd wnosić, że ~~[illegible]~~ później ~~do~~ Attyk. gdy mu donos. Cycer. że mu przyp. Torquata słój I ks. de fin.

Pot. Cyc. przekon. się, że osoby występ. w Akad. nie były dosyć obeznane z teor. filoz. mającym wykład. Zastąp. tedy Catulla przez Catona

który uchodz. za znakomi. stoi. wśród Rzym. a który w życiu wiernie zasad. surowe: i nawet dusz[?] zatoż. stoi. [illegible] Zenona – (w życiu to samo) i w śmierci uchodz. za typow. przedstawi. nauki stoick.

6[24]

On tei w ks. III De fin. wytł. ~~Kuhl~~ grodzicka

Fila - Cycer.

Thiaucourt p. 57

Lucull. zaś zost. przez Brut. M. Juniu Brutus był uczniem. Catona przywiąz. się do filo. Antyoch. a też był przeciwn. sceptycz. Arkesylaosa i Filona. W Aten. uczęszcz. Brutus na wykł. Arysta, brata Antyocho. Brut. napis. dzieł. które o cnocie (de virtu.) która zost. dobrz. przyjęt: (de fin. I. 3. 8) a Brut. uchodz. wśród swoich za dobr. znawcę literatu. filozofi. greck.

Nareszc. kola drugorzęd. Varr. został: w now. edy. usunięty

Ledwo jedn. Cycer. ~~proke~~ przeszedł. Ze zmianą w now. edy. gdy Attyk. ponow. Cycer.: aby dał takiż rolę jakąś Varro:

Już od dawn. (od r. 700) prosił o to Cycer. ale Cycer. uważ. to za niestos. bo pisząc wtedy ~~wszystkich~~ razy retory. lub polity., ale tutaj pisząc filozofi. należy, zdaje się że nie miał prawa odmów. Attyk. Mimo to Cycer. wahał się, bo ciąg nie dotknęł. że Varro, który wiel. rzeczy oglądał. żadnej zaś nie poświęcił: Prawda, że Varro przyrzekł mu dedyk. swoje dzieło od kilk. lat, ale dotąd (709 r.) dzieło nie było ukończ.)

[Varro (M. Terentius) 116 - 20 - um. maj. lat 90 - uszedł proskryp. ze Antonim.. a potem żył tyl. oddan studyom swoim = katalo. zachow. przez św. Hiero. w części. Schanz II p. 423 = 45 libb. antiquitatum; 4 libb. de vita populi

(Rozpr. filozof. listy.)

Thedancourt p. 427 — Rom. 15 libb. Imagines 76 libb. λογιστορικῶν 25 libb de lingua latina 9 libb. Disciplinae 5 libb de sermone latino 5 libb quaestiones Plautinae 3 libb Annalium 3 libb. de origine linguae latinae etc.

Stan. było jego Saturae Menippeae libb. 150 i. t. d.

wydane dzieło w r. 47 (ad Att. XIII. 12. 3. Varro przyobiecał Cycer. poświęcić

Schanz II p. 442 — ale z list. Cyc.: Do Attyka pod dn. 24 czerw. r. 45 wid. że Varro z wyp. obiet. jeszcze nie spełn. mimo to Cyc. chce wyprzedz. Attarrone i wprowadz. do Akad.

Kilka dni później (ad Att. 13.16.1) mówi o tem jako o rzeczy spełnionej. Ale wted. jeszcze nie było Varr. dedykow. (ad Att. 13.18 – acad[?]) zat. dedyka. De ling. lat. mogła się ukaz. dopiero po wyd. nowem[?] Cyc.

Co do dedyka: porzad. Varro na wstęp. do 5 ks. de ling. lat.: tris ante hunc (i.e. ante lib. quinto) feci, quos Septumio misi = nie wymienia zat. 1a ks. która była wstęp. ogóln. mówi ... [illegible] dedyk. =

Schanz p. 357 — Donosi Atticus[?] że ~~Cycero~~ zgodził się na prośb. Attyk. w nowej edycji przenieść miejsce dysku: do Cumae (Cumanum) do willi Warrona utoż. nowe dzieło w 4 ks: wysłał je z list. dedykacyjn. do Varrona (ad fam. 9, 8)

25
c)

Odtąd publiczność miała dwa wydan.: Acad. priora, z któr. ocal. 2a ks.: czyli tak zw. Lucullus – z drug. zaś edyc.: Acad. posteriora ocal. Schanz 357 = część 1ej ks. a prócz tego ks. różn. fragm.

O twórcz. tego dzieła zob. de off. 2, 2, 7 a pot. Quintil. 3. 6, 64 = Plin. n. hist. 31. 6. Zielin. Cic. etc. p. 49

O stosun. obu edyc. do sieb. Schanz 352 =
1a i 2a ks. 1ej edyc. = odpow. były Catul.
a 3a i 4a – Lucull.

Czyli dzisiejsza Księg. I była pierwot. ~~Lucull.~~ Catul.

Główn. nowość w 2 edyc. jest Varro = z drug. miejsc. zajmu. Attyk.
obcn. Cyc. – zob. Schanz 357 = Umarbeitg d. Acad.:

<u>Academicorum posteriorum lib. I</u>. czyli początk. drug. edyc.:
Naprzód list dedyk.: do Varrona, pot. rozdz. 12 – reszta zagin.
Varro naprzód c. 4 – . wykłada rozwój filo. od Sokr. aż do Arcesilaosa
pot. od rozd. 12 zaczy. od Arcesilaosa i zbacza do Karnead. choć wykład Cyc. poczatkowej część. zagin.

Ed. Vicolzni Teub. p. 2 argu.

Varro: Sokr. pierw. zacz. rozprawi. nie o obyczaj. niż o przyrodz.
i we wszystk. swoich dyskus. więc owej ironii się wysil., że właśnie nic nie wie prócz tego jedn.: że nic nie wie.

Pod wpływ. zaś powagi Plat. któr. był ucz. Sokr. powst. jedna i zgod. forma filozo. acz odróżniana dwoma nazwisk. Platoników i Perypate. którzy pewn. i komplet. formułę filozo. ułoży. Ale powątpiew. Sokrate i dysput. o wszelk. rzecz. bez zgadzan. się na cośkol. (sine assensione) ten zwycz. oni porzu. a tek. stwórzyli sztukę filozo: - c. 4 -

Był zaś trojaki sposob. filozofo. = jed. o życiu i obycz. de vita et moribus a tego pozostaw: lub domagan. się od przyro. czego należałob. szuk. a w czem sunk. należałob. uszczęśliw. wag: in parendi, in qua summum bonum quaerend. dicerent = c. 5-6.

de natura altera którab. zajmo. się wyrobien. i materyą. effectione et materia. któręb wyrabia. i tworzyła effectio c. 7

Tertiam = quae in ratione et disserendo versaretur a sensibus quidem ducta sed ita ut judicium veritatis non tribueretur nisi menti quae sola cerneret quid semper esset simplex et uniusmodi et tale, quale esset, quam ἰδέαν appellavisset Platon. Omne a sensibus ductam cognitionem opinabilem tantum esse, scientiam tantum in motionibus animi et rationibus inesse c. 8

26

Filozo - Cycero

Arcys. pot - pierwszy idee wzruszył - ideas labefactasse - Theophrastu vitā beatā in sola virtute esse positā negasse, Stratone totū se ad naturae obscuritate contulisse - c. 9 -

Klotzii argu. p. 2

Zenone ante disciplinā corrigere conatu, plurima in simplici ille ratione novasse c. 10 - 11.

Tum vero Zenoni se opposuisse Arcesilaū, rer obscuritate commotu et revocasse veterē illā omnibus de rebus dubitandi consuetudinē nihilq dixisse sciri posse ne id ipsū quidē quod Socrates exceperat - cf. II. 24 = Illam esse Academiā novā appellatā et ad Carneadē perductā c. 12.

Z jakich auto. greck. czerpał Cycer.: treść swoj. pierw. Thiaucourt Essai księgi Akad. 2ᵉʲ edy. z Trawdopo. z Antyocha a to z jego p. 53 Kanoniká lub raczej z księgi, którą napisał przeciw Filonowi, który był uczniem jego naucz.

Filon był przez długi czas ucz. Klitom. i walcz. zacięcie przeciw Portyk.. Później zmien. zdanie swój, porzucił - ont niemożno. odpowiad. ne obiekt. ~~stoików~~ który wymierza. przeciw akatalepsis a tej bronita akad. nowsza -

Thiaucourt
p. 54

Odstęp. Filo. kazała uważ. Klitom. jako przedst. trwn. idei Karneadesa. Fil. wyłoż. swoj. inowacye dial. w dziele o 2 księg. które wedł. świad. Cyc. odpowiedz. stuchc. przedstaw. pogląd taki oddalo. od pogrzed. nau. wyznaw. jak od ost. Akad. nowsz. (Acad. II. 3. 11)

Księgi. 2 tomo. Filo. nazy. się Sosos, bo była poświę. Stoikowi Sosos. urod. w Askalon tak samo jak Antyoch =

Że i tej księgi. korzyst. Cycer. choć stąd wyni. że Cycer. wyznaj. głown. zasad. Antyoch. a stwierdz. Akademi. i Perypat. zgadz. się co do treści wiary, a różni. się tyl. co do znacz. słów Acad. I. 4. 17–18. Innowacya Zenona poleg. tyl. na znacz. słów jeśli chod. o stosun. jego do dawn. Akad. (Acad I. 10. 37) — zwarta następ. Plat. jak i starsi Peryp. porzu. metod. Sokr. powątpiewaj. a przyję. dogm. (I. 4. 17)

Cycer. sam przyz. że posługi. się Antyoch.

zob. I. 8. 33 I. 9. 35 =

Attyk: że stud. Varro. wyspom. zob. z przyjem. tego. stuch. niegdy z ust Antyo.

27

Varr. jak to miał wyj. rob. Antyo. chcezbed. poprawki; które Zen. jako założy. now. szko. sprowad. do star. Akad. I. 9. 33

Cycer. zaw. mówi (I. 12. 43) że Varr. podziel. zdan. Antyo. wedł. któr. Zeno. syst. był zreform. syst. star. Akad. – Podob. przedst. idee Varro. Św. Augu.

W liście do Atty: XIII. 19 mówi Cyc: włożył w usta Varro. wszyst. cokol. zebrał Antyoch tak zgrab. przeciw wszyst. bezwzględ. Dodaj. Cycer: Logi. Antyo. jest bez. przekonyw. Szczerz. się zacho. wszyst co ona ma mocniejsz a dod. był blesk. nazwiska. stylu –

Że wykł. Varr. czerpan. jest z jakiej. Stoi. lub filozo. któr. przyjm. w głów. zarys. idee Porty. łatwi. stąd wid: (I. 8. 32) że stwórz. Akad i Peryp. dawali tłumacz. wzorn. (wyprozumo.) słów, tłum. powody, dla któr. takie lub inn. wyraz został nadany takiej rzeczy. Nazy: to tłum. etymologią. (I. 8. 32)

Tej meto. używ. Stoi. a naw. nadużyw. jak Chryzyp

Przedewszyst. w kwest. moralno. i fizy.. poddaw. się cher. stoicki w wykła. Varrones. On n. p. nie rozum. dobr. co tłum. πεῶτα κατὰ φύσιν – przeno. to pojęcie z Porty. do Liceum i do Akad. II. 6. 22.

Filo. Cycer.

Thiancourt

p. 54

p. 55

O najwyż. dobr. daj. formuł. która od Polemo. przeszła do Porty i złaci z tłumacz: Karneadesa co do matery: żyć według natu-
ibid. – De fin. IV. 6. 15. Tusc. V. 30. 84

~~Kant~~ ~~ourt~~
p. 55

Co do fizy. Varr. przypisu. star. Aked. i Peryp. nau. czysto stoick.: W przyrodz. (tak mówi) starzy Aked. i Peryp. uznaw. dwie zasady, z któ. jedna była causa efficiens a druga, poddaw. się działaniu pierwszej, odbier. od ~~niego~~ ~~[illegible]~~ zdarzdo.

Pierw. czynny zawier. w sob. ~~[illegible]~~ siłę a pierw. bierny niewmaterny. ale każdy z nich zawiér. w sob. taki drugi, bo niemożeb. w ~~materyi~~ / była koherza gdy nie jest trzymar. raz. przez jakąś siłę, tak jak siła niemożeb. istn. poza wszelką mater (I. 6. 24)

p. 56

To są dwa pierw. któr. materyaliz. – a stoicyz. był panteiz. materyali. zawsze zmieszan. w pojęc. wszel. rzeczy – t. j. mater. i siłę ale to nie była nau. Plat. ani Aryst.

++ Gdy Varr wyobr. sob. Boga jako duszę świe. lub jako fatum, wykład. nauk. nie Aked lub Liceum, lecz Porty.

Aryst. zwłaszcz. nie uznaw. dwóch przyz. lecz wtóry

+ ~~przypisyw.~~ tę samą nau. Aryst. założ. Liceum który był odrzu. w późniejszy duet swoich ++

Aryst. (mówi Varro) przypuszcz. któż t. pierw. osoba, z któr. pochodz. gwiaz. i dusze (I. 7. 26. I. 11. 39) ~~Tak~~ nauk. uważała być nawet przez ciało. Aryst. a Stoi. który duszę mieli za rzecz materyal. +

27.II.913

Cycer. filo.

Hirzel Untersuch. zu Cicero's philos. Schr. III Theil. p. 250

W pierw. ksiąg. Akademiczn. przed. która zagin. przemaw. główn. Catulus
i Cycer. w duchu sceptycyzm. Hortensyusz zaś słabo ich zwalcz. W drug. ks.
tej sam edycyi (Acad. prior.) gruntow. sceptycyzm zbija Lucullus, który przeważ.
wykł. poglądy Antyocha swego (nauczyc.) kiedyś i towarzysza wykł. ten twór. dobr. opracow.
wałow, zbyt jest przedewszyst. umiem. jakob. filozof. dawni sympatyzo. z Sceptycyzm.
pot. zastanaw. się nad teor. Stoik. o pojęc. κατάληψις - κατα-
ληπτική φαντασία odwod. że
jakaś κατάληψις rzeczywiś. istnieje: naprzód ta która dotyczy
zmysłu — potem ta, któr. wyrab. władze dusz.: 1° pamięć. 2° sztu-
ki, czyli zasady estetyki; 3° cnoty (rozsądku - dzielnoś. 4°) i nauki — Szereg rozwoj. tej κατα-
ληψις odpowiada stopniom, poprzez które pomnaż. od najniż. formy
zmysłow. podnos. się do najdoskonal. tworów ducha. Kto zatem przeczy
istnien. poznawania uprząta się z rzeczyw. sprzeczn. — jest zat.
konieczn. rzecz przyjmow. także κατάληψις

p. 252

Acad. II §§ 17 Dawniejsi filozof. nie uważ. za potrzeb. dysputo. z tymi
qui nihil probarent = zatwierdzali i udowadniali — mówi Lucullus II. §§ 18
Twierdzili zaś czy dzisiej. filozo: że nie potrzeb. definio. takich wyraz.
jak. cognitio aut perceptio aut si verbum e verbo volumus comprehensio

quā καταληψιν illi vocant

a ci którzy chcieli przekon. że jest coś quod comprehendi et percipi posset bezwzględnie to robią, quod nihil clarius esset ἐναργεία ut Graeci: perspicuitate aut evidentiā nos, si placet, nominemus a jeśli potrzeba, stwórzmy sob. słowa, aby jedynemu było. Cycero: wolno było – jednakż. sądzili, że żad. mowa nie może być jaśniejszą ipsa evidentia a co tak jas. jest, nie potrzeb. defini.

V. § 18 Jednakż. wielu nie gani dowodz. zew. przejasnych rzeczy it.d. Ale Filon, gdy pew. nowe porusza kwest. poniew. obawia się pewn. argum. wytaczan. przeciw Akademii. sam otwar. kłam. i w te same niebezpieczeń. który się obaw. wpada jak wykaz. Antyoch

Bo gdy zaprzecz. quidquā esse, qu. comprehendi posset (ἀκατάληπτον) = si illud esset, sicut Zeno definiret, tale visū – tā enī hoc pro φαντασία verbū satis hesterno sermone trivimus – visū igitur impressū effictūq ex eo, unde esset, quale esse nō posset, ex eo, unde nō esset, id nos a Zenone definitū rectissime dicimus etc.

Ex quo efficitur nihil posse comprehendi etc.

Porów. Hirzel III. n. 252.

25

Cycero. filozo.

Hirzel p. 253

Jednakże. robiąc sceptycz. akademii. mogą się zarzucać niestał. bo zmieniaj we wszyst. choć nie wszyscy im podpad

Tych zwolenni. Arcesilaosa zdaj. się mieć wszyst. wyobraż. za równ. podczas gdy Karnead odróżn. to, co prawdopod. jest od reszt. wraż. a w prawdopodob. upatryw. surogat, któr. moż. zastęp. nie daj. się osiągn. pewno. jako podst. do dział. ludzk. p. 254 -

Lucull. (Antyoch) ked. tę modyfi. dawniejsz. sceptycyzm. osob. omawia i wykazu. że ani prawdopodobień. nie potr. wszcz. działan. i czynien. dać odpowied. podpory = §. 32-37 II. § 32-37

Co następu. od § 37-40 ma się do tego, co poprzedz. jako uzupeł. pozytyw. Poprzednio wykaz. że nie wystar. uważ. coś za prawdopod: teraz wykazu. się, że człow. z natu. swoj. nie moż. inacz. postępo. jak pew. wyobra. z cał. przekonan. mieć za prawdzi. lub za zgod. przyznan. się do nich i zgadz. się na nie (συγκατάθεσις) § 37-40

§ 37 obrazu. tego dowodz. - § 37 -

Uwaga. Hirzel uważ. pisma filozofi. Cyc. za produkta pracy pospiesznej (p. 254) jedn. dod. uwag. że nie jed. miejsce niby dla pośpiechu [illegible] [illegible] wynik. jest niedokł. przepisyw. (ibid. - 256)

1.12.913 30 h

Filo. Cycero.

De finib. bonor. et malor.

Edid. Reinholdus Klotz a. 1854 ap. Teubneru Processu.

Po napis. Akad. zabr. się Cyc. do podstaw. wszelk. filozofii która jest badanie sprawy de summo bono w r. 45, naśladuj. zwyczaj. greck. filozof. często dostow. i to we form. dialo. w któr. on jedz. z głów roli sam pozyj.

Dzieło to podziel. na 3 części rozgryw. się w 3 różn. czas:

1a o filo. Epikur. toczy się mię. Cyc. a L. Manlium Torquatu i C. Valeryu Tryaryuszem. w r. 50 (a.u. 704 w Cycerow. posiadło. Cumanu.) Torquatus prow. głów. rozmow. w której Val. Tryaryusz stoick. mów. się odzywa

Treść 1ej ks: Zwracaj. się do M. Brut. uprzednio broni od zarzutu. i zagaja swoj. zamiar. aby przed filozof. greck. wyd. po łacin.

Broni zaś tak, że pomija zapat. tych, którzy wszelką filozo. ganią i za odkładn. mają, bo tych już odpowie. w Hortensyuszu — przeciw tym, zaś którzy filozo. uprawiać nie odrzu: ale skrom. jednak. uprawiać rad. za, uważ. za niepotrzeb. wobec; wszakże tych zarzut. i zbija, którzy wolą czyt. filozo. greckie po grecku, a pisarzy łacin. nie lubią c. 1-3

c. 4 On zaś, jak nigdy nie usuw. się od prowadz. spraw publi. tak teraz nie będz. zważ. na wyrzuty. obtrectatorum (obgadujących) i będz. pracow. nad tem. Wstęp c 1-4.
aby jego współobyw. za jego pomo. staw. się uczeńszymi (doctiores)

A nie ma nic pilniejsz. o czem. Teraz pisał, jak kwest. w któr. traktuje się rzecz najważn. jaka filozo. się zajmu. – de summo bono

cap. 5–7 Aby zaś zacząć od rzeczy najłatw. rozpocz. od Epiku. któr. nau. ciegd. w Cumanu, w obecno: C. Triariusa wytoł. L. Torquatus a on przeciw niej dysputow. Bo gdy Torqu. zapytał Cycero. dla czeg. mniej lub. i poslucd. Epiku. ~~ten~~ on po królce całą nau. Epiku. przerzedł i wykaz. czego nie znajdu. a co gani w jego fizy. dial. ety.

cap. 8 Obro: Epiku. podejmu. się Torqu. a odrzuc. inn. jego nau: do czesu stosowniejsz. Ter. jego nau. de summo bono rozwijał

cap. 9. Wykła. tedy, trzymaj. się ściśle Epiku. i często używ. jego słów, że każd. zwierz. od pierw. chwili narodzen. się żądz. z natur. swoj. do rozko. a stroni od odrzu. boleść że z tego zaś wyni. i okazu. się jakko samo jest przez się cel. pożąd. który ma być ten zaś powin. być unika.

cap. 10. Jednak: rozkosz jest w tem miejsce celem dobry. a ból którego unikan. że musi być wybór robić między nimi a częst. rozko. powinna być pominięta aby nie tuty przyszły – większ. boleść a bole znow. powin. być podejmo. a takk samo niebezpiecz. dla osięgn. większ. rozko.

De fin. I.

31 Filozo. Cycero.

Cap. 11. Przez rozko: (voluptas) zaś rozu. Epik. nie tyl. tej, która zmysły pew. rusz. łaskocze, lecz tą, przez nię. jest uważ. za największ. której się doznaj. po usunięc. wszelk. bólu = zam. voluptas często mówi Epi: no dobre

Cap. 12 Że w tej zamyka się największ. dobr. Łatwo się rozu. jeżeli się przed oczy staw. obraz tak. tego, któr. używ. wszelk. rozko. bez żadn. cierpien. jak. tego, któr. znajdu. się w największ. mękach ~~(boleści)~~. Przeto najwyż. najw: (bonum) jest przyjem. życie.

Cap. 13–16: Cnót zaś nie dla nich samych się nabyw. lecz że wiele przyczy- niaj. się do przyjem. i spokojn. życia. Tego łatw. się dostrzeg. w mądrości czy rozsąd. (prudentia) – gdz. tak. podział pragn. (pożądań cupiditatum) podany jest, pot. wstrzemięźliwo. walecz. (męstwo) sprawiedliwo.

Cap. 17 Rozko. i boleść duszy z ciał. powstaj. musza ~~nie jest~~, jednak tak ~~ani~~ jedna jak ~~ani~~ drug. o wiel. większ. być mogą w duszy, niż ~~jak~~ w ciele, ponieważ ciało ma udział tylko w teraźniejszo. duch zaś pamięta przeszłe ~~rzeczy~~ (i wygląd. przyszłe –

Cap. 18. Nie może żyć przyjem.: jeśli nie żyje się ~~…~~ rozsądn. ani rozsądn. jeśli się nie żyj. przyjem. Dopiero po uspokojen. ducha i uspokoj. namiętno. i strachów, może żyć szczęśliw.

Cap 19 Dlatego mędrzec zawsz. jest szczęśli. gdyż nie wiele podd. jest potędze fortuny (losu). Dialektyk. nie wiele zapomaga Epikurejczykom ponieważ ona bezużyteczna jest do życia szczęśliwego; najważn. zaś fizyka i ponieważ jest najpożyteczn.

Cap. 20 Nareszcie: przyjaźń, chociaż niektó. zdaje się, że nauk. Epikura jej znosi, jednak. nadzwyczaj. przez niego wychwalan. jest i zatwierdzo. gdyż wychodzi z pożytecznego. +

Cap. 21. Należy przeto mieć więcej uwagi nadzwyczaj. dla Epikura który postępując głoso. przyro. wskaz. drogę do szczęśliwości i spokoj. życia.

+ nō m° nō impediri rationē amicitiae, si summū bonū in voluptate ponatur, sed sine hac institutionē amicitiae ōio nō posse reperiri

De finibus

Zaraz po Akad. zabr. się Cyc. do now. dzieł. Trzecie etycz.
zapew. pod kon. marca r. 45 a pod kon. czerw. by[illegible] gotowe. Przez
29 czerw. do Attyk. (XIII. 19) Confeci quinque περὶ τελῶν. Nie
dziw. że w tem: szczegl. niechęt. wyraż. się o tem szybk. pisaniu
szczupłość Cyc. miał wystar. powod. aby szyb. pis. ale także wystar.
zdolno. i wprawę. aby módł w krót. czas. znaczn. pis. wydać -
Rzecz się dzieje w trzech rozmow., odbyw. [illegible] się w róż. czas. i miejscow.
Pierw. rozmo. odby. się podobno w r. 50 we Willi Cumańskiej -
udz. w Cyc. bierze L. Manlius Torquatus i młod. C.
Valerius Triarius. Rozmo. wypeł. dwie ks. i.
Druga rozmo. wypeł. ks. III i IV a odbywa się międ. Caton.
młodsz. a Cycero w willi Lucullusa pod Tivoli
Trzecia rozmo. w r. 79 w Aten. wypeł. 5ą ks. a M. Pupius
Calpurnianus Piso wystę. wobec Cycer. i jego towarzy. nauk. o najwyż. dobrem
Akademik. który za zwolen. uznaw. Antyoch. nauczy. Cycer.
Towarzysz. Cycer. są jego br. Kwintus, jego kuzyn Lucius
nawzaje. przybr. od swego Attykiem

De finibus et que sit de extremis bonorum et malorum

Obaj goście Cyc. polegli w r. 48 w Afry. walcząc przeciw Cezaro. jako Pompejańczycy

odby. się w r. 52

Między rozum. Akade: lub rozp. różny Akad. ze możl. to wykład. i mate

filozof. ~~[illegible]~~ między się w mieście jui podobn. w Polemice

Filo. Cycero.

De fin. II

c.1 Naukę Epikura ganió. i zbija. jest przez Cycer. ale z porząd. nie wytaza. jedn. nie przerywaj. ciąg. mową, lecz żąd. Torqu. pytan. i zaczyn. dialektycz. dyskusj.

cap. 2-3 W każd. dyskus. metodycz. trzeb. naprzód wiedz. o czem się roz-praw. Tego zawsze trzeb. przestrzeg. Epik. nie chce określ. co to znacz: że rośnie podob. Jeśli ked. naukę: co to jest cel dobr. rzeczy nie może. tej. przeprowadz: quid sit finis, quid sit etiam ipsum bonum? Tak od ukrycia i wydobycia rzeczy ukryt. jest definitio

Epikur ...zi to przez voluptas to samo. co wszyscy, czyli quae sit iucundo motu sensus, tu eam quae quae nosita sit in non dolendo – a te dwie rzeczy za różne, nie zaś to samo

cap. 4-5 – ani też volupt. nie jest nihil dolere, lecz międ. rozko. a bolem znajdu. się coś trzeciego czyli stan, w któr. ani nie doznaj. rozko. ani bolu

cap. 6 Poniew. Torque nie chce już odpowiad. aby nie dać się złapać dialektycz. zapytaniom, Cycer. w dług. nieprzerywa. mowie twierd. że Epik. gdyby był chciał połącz. owe dwie rzeczy. był powin. wziąć podwójn. przemaw. dobr, bo gdy to dwie rzeczy a tymczasem tyl. dwa słowa (volupt. = nihil dolere)

cap. 7 Teraz zaś tyl. jedn. się zaw. posługi: bo raz tak mówi o rozkoszy w ciele, że wyd. się być opiekun. rozpusty i do niej zachęcać

Cap. 8 byleb. rozpust. żyt ostróżn. i wytkornt.

Cap. 8 a jednak rozpustni żyją przyjem. ale nie dobrze, co ze dnie różne pozycye (sytuacye)

Cap. 9 ani też Epik. nie nadziel. dobrze, życzen. przyrod. mierząc z niemnogi. pragnien. - a pot. gdy też bezędo się powstrzeż, tak drugi stan, owo non dolere, wynosi, że pierw. owe i prawdz. rozko. bywa zupełn. zaciemnio.

Cap. 10. Tak tedy nie służy. od chłopc. i zwierząt bier. dowody gdy mówi, że owe ubiegaj. się o tę rozkosz miłutką a rozwodzi. twierd. że summ bonum jest no dolere.

Cap. 11 Ani też zwierzę, gdy narodzi się, zaw. przez przyrodę uchowane jest do unikan. rozko. lecz racz. ku temu, aby sieb. kochało i zachow. To też wśród rzeczy, do któr. się zabier. zaraz od początk. wynikaj. wszystk. dobr. i złych zjawisk (następstw) rzeczy. Dla tego inni filozofo. przyjęt. za zasad. iżby pierwsz. zasadom przez nich przyjęt. cel dobr. nabytków odpowiad. Epik. zaś pod tym względ. jest ze sob. w sprzeczno.

Cap. 12 Pot. Epi. o tem dysput. że nie do zmysłów należy sądzić co to jest summum bonum, lecz do rozu. który wszyst. zdan. czy z rozko. związa. czy czysty postawio. odrzuca —

34 Filo. Cyc.

Cap. 13 Zapomn. tej. przykł. chce on zmniejsz. spór i od filozo. odsun. inne zdan. w któr. nie ma żadn. dołącz. cnoty

Cap. 14 Tak pozorn. walkę międzyy. cnotą a rozko. której broni Epik. gdy zatem on (Cyc.) wykaże że są uczci. rzeczy któr. swoją siłą (znacz.) i dla nich. powinn. być ~~zdobyw.~~ nabywane cały syst. Epik. upada

~~Cap.~~ 15 Wykład. tedy jak. znato. ortow. każd. cnota się rodzi

Cap. 15 a nie to jest uczciw. co więk. popular. rozgłosz. -

Cap. 16–18 co zaś ~~zarzuty~~ wyrzyna się Epiku że dla rozko. i zabawy przed niedogodnościami należ. uprawi. cnoty, są to ~~więzy~~ hamulce od niecn-ciwo. bar. słabe dla ludzi przebiegł. i potężn. zwła. że Epiku. i jego zwolennikom. takż. z niebezpieczeńst. wielk. rozko. i rzeczy zapomn. któr. ~~nabywają się za~~ one gotują się w.p. pieniądze — kupić się trzeba

Cap. 19 a tak samo się ma z wstrzemięźliwo. (temperantia) i z męstw. (fortitudo) że obie te cnoty dopier. wted. się objawiaj. (występu.) gdy uczciw. nie chodzi o żadn. korzyści

Cap. 20 Jeż. Epiku. zdan. jest prawdz. powin. uchodz. za szczęśliw. któr. żyjąc w obfito. wszelk. rozko. ale ostrożnie i roztropn. jak. L. Thorig Balbus, jemu zaś (t.j. Cycero.) że szczęśliwsz. był Regulus nawet wted. gdy go umęczono.

Cap. 21 Kto idzie za zdan. Epiku. powin. i Lukrecyi ojca i L. Verginiusza potęp. ani wogól. w owej szkole nie przytacz. na świadk. sławn. męż. a cnoty same jako niedołężn. wszko. powin. być wprowadzo.

Cap. 22 Co zaś zarzucamy tego co Epiku. zapewnia aby ktoś mógł żyć szczęśliw. Kto nie żyje uczciw. – pewn. jest, że cnota nie może być zachow. jeżeli wszyst. zwrócone jest ku rozko., lecz tyl. uważana jej forma

Cap. 23 A czy bez znaczen. jest to okoliczno., że nikt nie śmie naw. wobec ludzi wygłosić teg. zdan. że wszyst. robi dla rozko. alb. dla teg. żeb. nie bolał.

Cap. 24 ani przyjaźń nie moż. się ostać, która gdy korzyść się zmienia, kończy. i sama się zmienia

Cap. 25: Że sam Epik. przyjaźnie wiernie zachowyw. lepiej to czyny jego, niżeli jego nau.

Cap. 26 ani nie moż. uznać żadn. z trzech przyczyn któr. przytocz. Torqu. na korzyść przyjaźni

35 2

Filoz. Cycer.

Cap. 27 Ostatecz. ani dla cnoty ani dla przyjaźni nie ma miejsca w syste. Epikur. wed. Cyce. odpow. po krótce na resztę uwag Torqu. primo z życie zwrzgląd. jeżeli volupt. jest summ. bonum, nie będz. w mocy (ku rozporządzen.) mędrca ani secundo: nie będz. prawd. co mówi Epik. że z krótk. czasu nie czerp. się mniejszej rozko. aniżeli z dług.

Cap. 28 A jeżeli się przyjmie że sama przyro. bogaci mędrca i że najwyż. rozko. dozna. się z najlichsz. rzeczy, cóż wtedy powiemy o boleści. Jeżeli ból jest summ. malum, wywra. się cały układ życia zwrzględ.

Cap. 29-30 bo lekarst. (sposoby) na ból przez Epik. podane nie mają żadn. siły (warto.), raczej drażn. (fomentis) cnoty i wielko. ducha bol tj powin. być złego co a. to wyjątka z listu Epik. do Hermarcha Cap. 31. Ale jak list ten zesłany na podstawa, tak na strofowan. jego testam. bo chce, aby jego pam. była święta, choć sięgł. zaprzecza, że zostaw. nic nie pozost. po śmier.

Cap. 32 przecho. to, co Torqu. powiedz. o pamię. rozko:

Cap. 33 i co Torqu. mówi o pochodzeniu duchowych rozkoszy i boleści z ciała oraz o tych że wielkości.

Cap. 34-35 Na zakoń. wychodzi doskonało. natu. ludzk., a z niej pokazuje się, że rodzimy się do rzeczy wyższ., wspaniałszych, gdy zaś przeważa rozko. życie nasze się niższe a cnoty wszyst. upada:

F. Łoz.: Cycero.

De fin. III

O sob. poredmo. do Brut. zwróc. — jak i poredmo. V ks. (c. 1-4)
zawier. 2 pierw. rozdz. tej ks. III. Ponieważ nauk. Epikur. został gruntow.
Cap. 1. 2, 6)
zbity, ale teraz goto. się rozpraw. ze Stoiczn. a ta będz. dale. ostrzejsza
subteln. dzielno. zwłaszcza gdy nie być prowadz. w jęz. łaciń. bo trzeb. t.
twórz. nowe wyraz. a nowym rzecz. nadaw. nowe nazwy.
Temu nie trzeba się dziwo. bo stoso. inn. sztuki. mają swoj. własną
terminol. więc tak(?) które to dozwolo. jest filo. a jeśli grec. filozof. było wolno
o rzeczach nie zna. i nie rozpowszech. wszystk. takich stów niezwykł.
więcej to powinno być wolno w jęz. łaciń. i
nad tem że w sztuk. greck. (co do) to wyraz. łaciń. i pracow. trzeba
wyra. greck.
Cap. 2. 7-9 Miał kied. (r. 52) rozmo. z Mark. Caton. we wsi Lukull.
Tuskulań. Będą Cyc. przebyw. w ogr. Tuskulanie a chciał porusz.
dawnie. kilka. książ z bibljo. Lukull. poszedł do tego wsi a w bibliot.
zast. tam M. Kat. obłożo. otoczon. mnóst. książ. Stoick. Był
ten wszakże Brut. chciw. czytan. nawet oddaw. się tej pasyi
na posiedz. senatu lub inn. zebran. publ.
Po pierwsz. przywitan. zrumany Cycer. dla czego się zjawił
tak. niespodzie. że chciał kil. ksiąg. zabr. z tej bibljoteki

biblio: z któr. młodz. dziedzic. będz. niewątpli: Korzyst. i Cycerona, jak i Kato

należ. do rady opiekuń. pod któr. zost. ~~[illegible]~~ młodzieniaszek w imien. Ojcz. — To

krótk. rozmo. o przepod. rozpraw. etyczn.

Kato się pyta.

Cap. 3. 10 [illegible]:

Skoro masz sam był. książ. jakich tedy tut. szuk.? Odpow.

Cycer: pew. koment. arystot. commentarios quosdā Aristo-

telios o któr. wiedz. że tu się znajd. Chciał. je zabra. aby

czytać trochę wol. czas. je przeczyt.

Na to Kato: jakby wolał abyś raczej Stoik. czytyw. Bo

prze. kto to tyś przenieś za dobr. najwyżs. tyl. cnot. poczytuj.

virtut. ni bonū ducere —

Cyc: Rozumi czy raczej nie jest twoj. zdan. skoro co do

rzeczy się zgadzamy nie nadaw. now. imion rzeczom

Bo nasz. rozumow. się zgadza ale zwin. jest wyłożeniu. się

ratio nostra consentit, pugnat oratio

cnoty czyli tej. co jest moral. dobr. a sama cnot. wprowadz. Bynajm. odpow. on — nie zgadza się Cokolw. bow. prócz

tej. co jest moraln. dobr. (honestum) uważ. za godn. osiągn.

i do dobr. rzeczy zalicz. pociąga za sobą i zagarnie —

Cyceron filozo.

Cap. III. 11 Rzeczy owe mówią się, o Katon. ~~wspan~~ wspaniale się mówią

ale czy widzisz że ~~chwała~~ chwała słów jest tobie wspólna z Pyrrhon.

i Ariston. którzy wszystko zrównają? Co nich chwalb./wiedz. się,

~~co~~ sądzisz? Pytam co ty sądzisz? Otóż ludzi, o któr. słyszeliśmy,

że byli dobr. dzieln. sprawiedl. umiarko. w spraw. publ. (in re publ.)

lub ujrz. widzieliś. takich którzy bez wszelk. nauki poszedł. za głos.

przyro. wiele chwaleb. rzeczy zdział. — o nich powiemy, że lepiej

byli wyuczeni od przyro. niż mogli by być wychow. przez filozof. zdzł.

~~wyło~~ któryś kolw. innej byli pochwal. prócz tej która za dobr.

nie tylko to, co uczciwe (honest.) a za złe tylko to, co brzydk. (turpe)

Inne zaś te. filozofów jedn. tak idący inaczej utrzymują, ale jednak

wszystk. te, które jaka rzecz pozbawio. cnoty czy do dobr. rzeczy

zaliczą - czy do złych, owe wedł. mego zdan. niety[?]. nic nie

pomagają ani potwierdz. nic takie. przez co zdalibyśmy się lepszymi

lecz uznaw. przyj. przyrodę. Bo jeśli to nie utrzyma się

że tylk. to jest dobr. co uczciwe (honestum) żadn. sposob. dowieść

się nie da, że życie szczęśliw. jest sprawion. przez cnotę. A jeśli

tak. jest, nie rozum. dla czego. mamy się trudzić przy filozo. Jeśli

bow. mędrzec który może być nieszczęśli. (mniej nigdy nie będę

uważ. że wiele warta jest owa cnota chwaleb. i sławna[?]

Cap. 4.12. Cycer. odpow. że Katon mógłb. to samo utrzymyw. gdyby był zwolen. Pyrrhona lub Arysto. Bo przecie wszcy dobr. że dla nich to co uczciw. nie tyl. summū sed etiā solū bonū być się zdaje a z tego wynik. to, co ty utrzymu. omnes semper beatos esse sapientes. Czy tedy tych chwalisz i uważ. za potrzeb. abyśmy szli za ich zdan.?

Na to odpow. Kato: bynajmn. Bo gdy to jest cechą cnoty wybier. wśród tych rzeczy, któr. odpowiad. przyrodz., to ci co wszyst. zrównali, że żadn. wybor. nie mogli zrob. – ci zniesli samą cnotę.

Dobr. mówisz (odpow. Cycer.) ale pytam, czy tobie nie wypad. to samo zrob. gdy mówi. że nic nie jest dobr. quod non rectum honestumque sit. wszak tedy znosisz różnicę wszelką co do inn. rzeczy.

§14 Jakim sposob.? – pomien! Jeżeli jedna cnota czyli to jedno, co nazyw. honestū rectū laudabile decorū – jest. zat. to jedno jest bonū – co wtedy będz. miał drugiego, za czem byś poszedł.

Albo gdy nic nie jest malū nisi quod turpe inhonestū indecorū pravū flagitiosū foedū – co pozost. wtedy innego, przed czem byś uciekać?

Na to Kato, że nie będz. odpowiad., ale pomijam szczegół. rozwinięt. wyłoży całe zdan. Zenona i Stoik.

Na to Cycer. chętn. się zgadza –

Filo. Cycero. 38

§ 15. Zwraca jedn. uwag. Katon że będą trudno. języko. która już w greck. dała się normó, gdy Zenon mnóst. now. termin. wytworzył a Kat. zastrzeg. się że będ. używ. nazwisk. greck. gdy nie będz. miał pod ręką odpow. łacińs. Prosi takż. Cycer. o pomoc od. wzg. ter nie wymaw. się oczyw.

Cap. 5 § 16 Wykł. Katona: Każd. zwie: gdy tyl. narodz. się usiłuj. się zachow. i lubi stan swój i wszyst. co przyczyn. się do zachow. tego jego stanu. W tych rzecz. których pierw. pragn. (na począt.) natu. nie ma żadn. rozsąd. lecz cało. świata i jego części, poznan. rzeczy i sztuki

§ 17.

Wyższe. Stoik. nie zaliczą rozsąd. do pierwszych (zasad) przyrody. Z nim się zgadza, bo gdyb. przyro. umieści. rozsądk. wśród rzeczy któr. należ. pragn. (appetere) odrzucił. trzeb. by wiel. wszystk. natężeń.

Poznaw. zaś rzeczy, czy to będą comprehensiones lub perceptiones (jak inni nazyw.) lub wreszcie καταληψεις, jeśl. nazwa ta wzg. się podoba — należ. się namyśl. (tak sądzę) bo zawier. w sobie coś co zawier. prawdę. Dziś dzieci się cieszą gdy urodz. się now. stoicy =

§ 18 Także sztuk (artes) nabyw. Dla nich sam. ponieważ w nich znajdu. się coś godn. nabycia lub może dlateg. że składa się z wiadomo. (cognitiones) a zawieraj w sob. coś rozum. i metodycz. (ratione constitut. et via)

Błędn. pozyznan. Bo to rzecz jest przeciw. naturz natur. z gruntu. pozna do rzeczy stwor. zgod. z natur. - bedzi pozytecz. Ozgarźnić za gęst. dod. dzięz ~~tam~~ ... się są potorzeb , t. d.

Cap. 6 - § 20 - 22

Gdy ~~zat.~~ pewn. rzeczy są cenne (aestimabilia) bo są wedł. przyrod. im. zaś szkodl. jako przeciw. . tam te zaś powin. być nabyw. a te odrzuc. pierw. obowiąz. (każdego) być - samozachow. potem wybieran. tych rzeczy, które odpowi przyrod. a odrzucen. tych, które są przeciw. - a gdy to bywa stał. wykon. i zgodn. z przyro. ~~wtedy~~ zaczyna się rozumieć quid sit bonū et hoc ipsum ad esse Bo w tej zgodno. (convenientia) zawier. się zacnota (honestū) quod ē summū et unū bonū ē ē solū propt. se expetendū - prima autē naturae nō propt. se expetenda et tam. oīa officia ab iis proficiscuntur

§ 21 - prima conciliatio ē hoīs ad ea quae sunt sec. naturā równocześ. nabywa się intelligentia v. notionē - ἔννοιαν - tū videt concordiā - ὁμολογίαν = convenientia eoꝝ quae sunt prima naturae, propter se nihil ē expetend.

§ 22 - officia proficiscuntur ab initiis naturae - ea ratione ē ad haec referri, ut adipiscamur principiā naturae, nec tamē ut hoc sit bonoꝝ ultimū +

+ quod nō ē in primis naturae conciliationibꝰ (propterea) honesta actio consequens ē enī ē pō. oritur

39

cap. 7 § 23 - 26 Filo. Cyc.

Popędy duch. rośl. nam dane nie do każd. rodz. życia, lecz do pewn. specjal. sposob. życia, stąd samo rozum na to, abyśmy doszli do rozu. doskon. który jest mądro. i cnota

Mądro. celem ostatn. nie jest zrobić coś zewn. nas, lecz sama czynność i to co doskon. (rectum) rośl. zrobić. zawier. w sob. wszyst. składniki (numeros) cnoty. Cnoty zaś osiągn. nie możn. jeśli się nie uzna (statuatur), że nie ma niczego oprócz tylko w środku lub różniącego się jedn. od drug. przez co jest dobr. lub złem - oprócz cnoty lub grzechu - praeter honesta et turpia. Itaq sapientes omnes semper beati sunt

ostremu = τέλος finis

Cap. 8 § 27 - 29

Cała zat. nau. o tem, że jest honestum, solum esse bonum stwierdza się krótk. pewn. i ostremi dowod. Stoik. które stąd się wywodz. że bonum laudabile est et beata vita gloriatione digna et quod fortis vir aliter esse non pot

Cap 9 § 30 - 32

Nie należ. poważ. filozof. którz. summum bonum tak umieszczają cale in animo, że nie zachodz. według nich żadn. różni. w rzeczach bo rozum (prudentia) i cnota zasadz. się na wybor. tych rzeczy, które są sec. naturam a na odrzucaniu przeciwn.

Dla tego summum bonum zawsze żyć stosując wiedzę tych rzeczy, które wskutek natural. się wydarzają, wybier. te, któr. sec. naturā a odrzucaj. te, któr. ~~contra~~ quae naturā sint. Czyny zaś cnotliwe (actiones honestae) chwaleb. są przez same podjęcie susceptione — nō effectu.

Cap. 10 § 33 — 35

Bonū określa Diog. bard. dobr. id quod esset natura absolutū

Do pojęc. dobr. docho. się gdy ~~rozum~~ duch za pomo. rozum-porówn. (collatio rationis) wznosi się ~~od~~ zacznej rzeczy któr. są wedle natury. Dobro zaś od innych rzeczy, któr. mają warto. (aestimabiles) nie różni się stopn. (gradu) lecz rodz. (genere) i mają swoj. sob. właściw. cenę (aestimatio) Od wzruszeń ducha (perturbationes) któr. opinią są wywołane, a nie przez naturę mędrz. zawsze jest woln. (vacat)

Cap. 11 § 36 — 39

Wszystk. co jest honestū powinno dla siebie być pożąd. (nabywan. expetandū), co zaś brzydki powinno być unikan. (fugiend.) jak świadczy ogół. rzadnie ludzi i powin. któr. się objaw. w działan.

Cap. 12 § 40 – Cap. 14 § 45.

Tut. Cycer. zabier. głos aby nadmien. coś o wyraz. vitium Stoi. i Perypat. różnią się w do rzeczy, nie co do słów, bo wedł. nau. Peryp. nie moż. stać się, aby mędrz. zaw. był szczęśliw. i wedł. nich jed. szczęśliwsz. od drug.

Stoicy zaś przeczą żeb. życie szczęśl. mogło wzmag. się bo każd. przybyw. wygód, któr. moż. być dodan. do cnoty jej blask. bywa zaciemnio.

§ 46 – 47

Recta ratio non crescit itaq vita beata nihilo minus expetenda ē, si longa s. brevis

§ 48

Ani nie jest jed. mędr. od drug. ani jed. nie grzeczny więcej od drug. Ale choć ani cnoty ani grzechy nie rosną jedn. i drugie jednak utrinq eor funditur quodā modo et dilatatur

Cap. 15 § 49 –

O cnot. mniem. Diog. że niektór. prowadzą (ducere esse) do rozko. i do zdrow. ale je w sob. zawieraj.; – w nauk. zaś i cnot. (in artibus et in virtute) nie mają tej samej siły

Cap. 15 § 50 – cap. 16 § 54

Potem Stoicy tum. rożni. rzeczy, bo gdy do szczęśliw. życia lub nieszczęśliw. tylko dzisiejdy. czynnik. jest albo honestū albo turpe, to jednak reszte rzeczy przedsta. pewn. różnice których jedn. są cenne, inne niecenne (inaestimabilia), inne znowu neutra a inne προηγμένα (praeposita) inne ἀποπροηγμένα (rejecta)

Defin. aut. προηγμένον quod sit indifferens cum aestimatione mediocri

Cap. 16 § 55 – cap. 17 § 57

Bona sic dividuntur, ut alia sint τελικά – ad finē pertinentia

alia ποιητικά efficientia

et pertinens aute ē efficiens sapientia ē

quae aut. praeposita dicuntur partim per se ipsa praeposita sunt – partī quod aliquid efficiunt parti utrumq; horum generum in utro bona forma ponenda sit Stoici dissentiunt (εὐδοξία)

+ idversatur in eorum quae sumenda sunt, aliis sumendis aliis rejiciendis

Cap. 17 § 58 –

Officium vocat to quod ita factum ē ut ejus facti ratio probabilis reddi possit – nec in bonis ponitur nec in malis +

Cap. 18 § 59 – 63

Itaq. his mediis etiam excessus e vita et in vita mansio moderanda e, ut interdum sapienti e vita discedendum sit quum sit beatissimus, stulto manendum, quamvis sit miser, dummo pluribus naturalibus fruatur

Cap. 19 § 62 –

Dzieci kochan. za przer rodzi. wrodzo. pozn. przyro. (natura) a stad wyradzaj społeczeń. i zrozu. rozwijającej się obejmu. wszyst. ludzi Świat jest jakoby wspól. miast. i obywatelst. (civitas) bogów i ludzi a ponieważ każd. z nas jest jego cząstką, wspól. korzyść powinna się przekład. nad naszą własną

§ 64 Świat zaś rządzo. jest numine deor.

Ut enim leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic vir bonus et sapiens et legibus parens et civilis officii non ignarus utilitati omnium plus quam unius alicuius aut suae consulit

Ani nie zasług. na większą naganę zdrajca ojczyzny jak ostatniej korzyści dezertor czyniący to dla swojej korzyści lub zbawien.

Stąd pocho. być chwalo. } kto umier. za ojczyz. i dob.

Cap. 20 § 65 – Cap. 21 § 69

Z natury do obywatels. wspólno. jesteś. związani i połączeni, gdyb. zaś tego nie było, nie było by miejsca ani dla sprawiedliwo. ani dla dobra. Tema zaś obyw. aby każdy mędrz. administracj. rzeczą publ. do zachowan. tego towarzyst. ludzk. należ. uznaw. że korzyści i straty (klęski) ludzi są i wspól. i równe, wygody zaś i niewygody ~~równe~~, ale nie za wspólne

Cap. 21. § 71

Trzymaj i sprawiedliwo. oraz inne cnoty pielęgnow. i szukan. dla sieb. a nie dla jakiejś korzy.

Minime autem probatur huic disciplinae – aut amicitias aut justitiam propter utilitates asciscí aut probari – Eaedē enī utilitates poterunt eas labefactare atq. pervertere. Etenī nec justitia nec amicitiae esse oīo poterunt, nisi ipsae per se expetantur.

To samo de jure

Cap. 21 § 71 — Cap. 22 § 74

Dialectyka i fizyka powinny każdemu być podrzędne do godno cnoty

Nowem Platon § 75–76 ubóstw. nost. mędrca –

Quā gravis, quā magnifica, quā constans conficitur persona sapientis?

Rectiq appellabitur rex quā Tarquinius qui nec se nec suos regere

Rectiq dives quā Crassus etc. a ostatni § 76 kończy się temi słow: Quod si ita ē, ut neq. quisquā nisi bonus vir et oēs boni beati sint, quid philosophia magis colend. ē aut quid et virtute divinius –

potuit – rectiq magister populi – is enī dictator ē – quā Sulla qui triū pestiferor. vitior., luxuriae avaritiae, crudelitatis magister fuit

Lib. IV

Cap. 1. § 1 – 2

Po krót. pochwał. na rzecz Kato. oświad. Cyce: że wielk jest ciemn. rzeczy u Stoik. a jeszcze więcej ciem. słów i dlatego zgadzają się obaj na wspól. z Kato. dyskn.: aby wyjaśnić wartość tego systemu

C. 2. § 3 – § 4

Cyce: sądzi, że dawni stuch. Plato: jak Speuzyp. Aryst. Xenokr. Polemo i t. d. stoż. syst. tak obfity i tak wyczerpuj., że Zeno, po stuch. Polemo, nie miał żadn. powod. do stworz. jak gdyby syst. nowego. Oni zaś cała filoz. zgrab. i umiejęt. podziel. na trzy części, które to podz. Zen. zachow. w zasad. ale zaniedb. trzecią części polityki i retoryki z dawna sob. retoryków Allad. i inn. naszyk. jak należy wład. jak sprawiali. Tak Zeno

Cap. 3 – § 5 – cap. 4 §§ 8 – 10

zaniedb. dialekty. sztu. rozprawia. bo choroż. Stoi. uprawiał: razi z Perypatetyk. artem disserendi, to jednak zupeł. zaniedbał artē inveniendi

Cap. 5 § 11 – 13

Fizyk. tamtych Stoicy w głów. części. zachow. ale mniej bogato rozwijali

Cap. 6 § 14 – 15

Co zaś do summi boni, co w sob. zamyk. kaj całą filozo. Dawni filoz. a najjaśn. i najobfitn. powiedz. Polemo, że to jest secundum naturam vivere

Obiera więcej chodzi o induk. cyg. Dedukcję

a gdy to zdan. rozmai. sposób, bywało tłumaczo. Stoi. przyjęte tłumaczy. że miało znaczyć żyć uwzględn. wszystk.: lub najważ. tych rzeczy, które odpowiad. by i były w zgodz. z przyrodą i że także być cel (finis bonorum) szczęśliwa [illegible]

Itaq. ab iis, mówi Cyc. constitutio illa prima naturae a qua tu quoq ordiebare, his propè verbis exponitur

Cap. 7 § 16–18

Każ. natu. chce się zachow. aby była cała i trwała w swojem rodz.; gdy zaś człow. składa się z duszy i ciała, oni uwzględni. i pierw. i drugą, ale w ten sposób że duszę z ogromn. wychwalan. stawiali przed. ciałem, duszy zaś dobra mianowicie cnoty, które nazwane dane są przez natu.

Cap. 8 § 19

Masz kiedy Kato. formy owych filoz. o których mówię. Po wydob. tych zasad przypatrz. wszędz. dla czego Zen. odstąpił od tej dawn. instytucji (odpadł), czy. od nie pochwal. w tej sprawie i naukach Mówi: mu się nie podob. wypisano przyznan. cnotom duszy. Lub co mówią o rozum. o poznaw. o złożen. rodu ludzk. itd. Przyznaj przyz. dla których Zen. odstąp. od dawn. nauki –

De fin. IV — Filozo. Cycer.

Cap. 8 § 20

Powiadają, że są inne wielkie grzechy poprzedni. Których oni w żadnej prawdy znieść nie mogą. Uważ. za głupst. i przewrotno. zalicz. dobr. zdrow. albo wolno. od wszystk. bolów lub całość oczu i dobr. stan inn. zmysł. zalicz. raczej do dóbr (in bonis) niż twierdz. że międz. temi rzecz. a ich przeciw. nie ma żad. różni. — *aestimatione mediocri indiffer.*

Wszyst. bow. co oni nazyw. bona, za praeposita, nie bona — προηγμένα, ἀποπροηγμένα, rejecta

Tak samo źle mówią starożyt. filozo., że pożąd. i zbawien. ruchomi. ciała powin. być koniec. dla nich, gdy uważ. poszu. być pożytno. a nie szuka. i pragnie. — sumenda nie expetenda

bo sama mądr. tak. robi żywe wrażenie, że nie moż. być uwzględniony. — pewnych jedn. rzeczy braku mędrcom nawet są najwznioślejsi — to też oni starają się o to, aby od nich odganiać bole, choroby, słabości =

Cap. 9. § 21.

W dalsz. ciągu pokaże się, że każ. niemądrz. i niesprawiedliwość. i podob. błędy za podob. i wszystk. grzechy równe a co przez naturę swoją i naukę daleko więc zbliżyli się ku cnocie, to jeśli jej nie posiedli

Kompletnie, są jaknajbardz. nieszczęśli. ani nie zacho. żadna różni. pomięd. ich życiem a największ. niegodziwcami, tak że Plat. ten wielki mąż, gdyb. nie był stał się mędrcem, nie był żył lepiej ani szczęśl. od którego-kolw. złoczyńc.

Taka jest, dodaj. Cyc. correctio philosophiae veteris et emendatio, quae oīo aditū habere nullū pō in urbē, in forum, in curiā

Któż by mógł mnieć aby tak gadał. Któż się podawał za mistrza (auctor) życia, mającego być prowadz. graviter et sapienter agendae vitae – a zmien. by ciągle zasady / a gdyb. ciąg. to samo, co inni wszyscy ludzie i zarówno przyjmow. też samo, jednak według by inne zasady

§ 22. Czy jednak. dla Karneades. powie na ze swojej księgi obrony że exilium nō ē malū, ani publicatio bonoȝ haec rejicienda esse, nō fugienda?
że sądzić nie powin. być

Czy na zgromadz. publicz. (contio) ktoś miał mowę o nieszczęściu? stał za bramą (ad portas), a przemawiał przez mur Karneades ~~utrzymywał~~ że to jest mniejsze dostać się do niewoli być sprzedan. być sobie utracić wszystk.?

44

F. lo - Scypero

Czy senat, gdy przyzn. tryumf ~~Afrykań.~~ Scypionowi – quod ejus virtute aut felicitate – mógł ~~t~~ powściągnąć – żeże. virtus wszelkim nie przebywa nisi in sapiente nec felicitas vere dici pot.

Cóż to zat. za filo. która zwykł. sposob. gada in foro, a swoim szczeg. in libellis (w broszurach) suo (sc. more) – zatacza że w tem, ~~co~~ swój wymienią. (omawiaj.) nic się nie odmien. bo te [same] rzeczy dalej trwaj. lecz inny sposob.

§ ~~2~~3 – Co za różnica bow. gdy majątk. bogact. zdrow. naryw. bona lub też ~~praeposita~~ – skoro ten, kto je nazywa bona, nic więcej nie przypisu. jak ten, kt. nazyw. je praeposita.

To też szlachet. pozn. zacnego przyjaciel Scypion i Leliusza Panecyusz, gdy pisze ad Q. Tuberonem De dolore patiendo, nigdzie. ~~gdzie~~ ~~go~~ jak można dowiedz. nigdy nie wymien. (naczyn. powinien było pierw. obeczyć) – t. j. non esse malum dolorem – – lecz czem jest i jaki oraz ile w nim alieni – – sed quid esset et quale quantumque in eo inesset alieni deinde quae ratio esset perferendi, a jego zdaniem, jak mnie się zdaje, zost. potępiony owa śmiesznotka verbo –

Cap. 10 § 24 – 26

Cyc. przyjmuje że Kat. także zgad. się na to co mają Stoicy wspóln. z dawną filo: blizi teraz przystępu. do krytyk. ich rzekłszy jak Kat. ją wyłoży.

Jeżeli od natury mamy ~~to~~ jako pierw. pragnienie samozachowania zkład. się z duszy i ciała, powinniś. stąd ułoż. cel najwyż. dobra w ten sposób, że będz. nabywan. rzeczy odpowiedn. przyrody, jak najwię. i w rzeczach najwięk. rozmiar.

Chrys. quum hominem eo genere posuisset, ut ei tribueret animi excellentiam, summum bonum id constituit, non ut excellere animo, sed ut nihil esse praeter animum videretur

Cap. 11 § 26 – 28

Stoi: wychodz. z tych sam. ~~[illegible]~~ popędów pierwotn., ale porzucili ciało swoje, ale nie jest samo dusza. i zewnęt. wyg. i; a pierw. człow. jest zwierzę, Stoi. odznaczają duszę

Cap. XII Uno autem modo in virtute sola summum bonum recte poneretur, si quod esset animal, quod totum ex mente constaret, id ipsum tamen sic, ut ea mens nihil haberet in se, quod esset sec. naturam, ut valetudo est

§ 29 Sed id ne cogitari quidem potest quale sit ut non repugnet ipsum sibi

Cap. 12 § 28 – 31

Ani też owe porednio zewnęt. rzeczy nie poszły w ciemno. (obscurari) jak twierd. Stoi. choć nie dostrzeg. intell. woli a doszedł się zupełnie rozbywaj. jedn. w duszy wszystkie jako całość (in summa)

Filo. Cycero.

45 K

Cap. 1° § 30

Jeżel. temu, który przeżył wesoło lat dziesięć, jeżeli dodano by była
równ. wesołe życie [dłuższe] miesięczne. będzie to bonum, bo dodat. do przyjemno.
habet aliquod momentum, gdyb. zaś kto się nie zgodz. nie dla tego vita
beata dollitur

A w podob. położen. znajdują się bona corporis. Stoicy zaś żartu.
twierdząc, że gdyb. do tej. życia, które [możliwie] cnotliwie prowadzi się - ampulla
aut strigilis accedat (buteleczka albo gąbka (drapaczka) - to mędrzec
wybierz. życ. z tem dodatk. ale nie będz. dla tego szczęśliwszy.

Jeżeli oczywiście ta ampułka okaże się potrzebna lub ta gąbka
to czyna. Stoik. upada i.t.d.

Cap. 13 § 32

Należ. zrob. jakąś sumę wszystk. cnoty, które się odpowied. przyrodzie.
Dob. powinn. summum bonum dla wszystk. natur być zawsz. ~~to samo~~ podob.
Winn. zwierzę: to quod extremum sit (ostatni cel i przeznacz.)
wynika z całej ich konstytucji. Powinno zat. tak samo być w człow.
Powinni zat. Stoi. jeśli chcą wygr. swoją sprawę - nie twierdz. że każd.
zwierzę zaraz od urodz. pragn. się zachow. tak tylko to, co jest najlepsze
do zachow. i a to jest niemożeb.

§ 33. Jaki. ted. tyl. w człow. to wydoby. się może, że jedy. jego natu. człow. porząd. i zapom. ofiele i który sam. bowiem nie w całym człow, lecz w jedn. jego części by poktad.

Skoro znan. jest, że we wszystk. natur. rodzob. zachod. cel końcow.

A wted. bytt. podob. gdyb. w inn. także zasiong. to tylkoby cel. ostat. bo w nich jest rzeczą niedoskonał. Także jest zadan. ost. istot.

§ 34. Dla czeg. tedy zmieniamy prawa natu.? Mówią, że każd. zwierz. od pierw. chwili powstan. swego, zdąża do kochan. sieb. i jest zajęte tem, żeb. się zachow. – dla czeg. raczej nie możliwe, że zdąży do zachow. tej. co w niem jest najlepsz.

§ 35. Jakim tedy tworzą przyro. człow.? jakie jest zadan. (opus) jakie dzieło mądr. (opus)? Jeżeli ma tyl. wyrab. rach umysło – wted. tedy ostatn. końcow. zadan. żeb. rozum działał ex virtute rationis enim perfectio virt. ē. Jeżeli zaś tyl. ciało jest ozeniec najlepsz. będą także cele ostat.: valetudo, vacuitas doloris, pulchritudo, cetera. –

Filo. Cycer.

Cap. 14 § 36. – 39

Mądrość powinna człow. wyrob. takiego, jakiego odebr. od przyro; odebrała go zaś jako całość. Zdol. ciała, duszy a nie powin. żadn. z tych części być zaniedb. – Doskonałość człow. najbard. w tem się chwali, co w człow. jest najlepsz. czyli w cnocie. Lecz pierw. jednak popędy, od któr. do tej cnoty dochodzi, nie powin. być porzucone (dzieci) – Stoicy zaś gdy chcą dojść do najwyż. dobra (doskonało.) zapomin. o popęd. przyrodzo.

Cap. 15. § 40

De fin. V

Filo. Cycer.

Cap. 1. § 1 – 3

Gdy Cycer. w Aten. (w r. 79) bawił, udawszy się tam po obron. Sext. Roscyusza i studi. przez 6 miesięcy Antyo. pewn. razu po wykład. w Ptolemeum (dokąd przeniósł się Akad. już w 3^im wieku) poszedł na spacer z towarzy. swoim M. Pupiuszem Pisonem a towarzy. im Kwintus Cyc. brat mówcy i Tyt. Pompon. Attyk. i Lucyusz Cycer. frater noster cognatione patruelis, amore germanus. Postano. się przechadz. odbyć ku Akad. bo miejs. o tym czasie było opuszcz. Zatem na oznaczo. godz. zebraw. się u Pisona wyruszy. przez Dipylon do Parku Akad. oddalon. sześć stad. od bramy. Akad. był pusta

Piso: Czy z natur. to mamy wrodzo. czy też przez iluz. (error) że gdy odwiedz. miejsca, w któr. często przebyw. ludzi pamięc. godni, więcej jesteś. wzruszeni niż gdy słysz. opowiad. o ich czyn. lub czyta.: ich pisma Tak n.p. ja teraz wzruszo. jest., bo przycho. mi na myśl Plato o któr. słyszeliś. że pierw. tu filozofo. a jego pobliskie tu ogródki nie tył. pamięć jego mi wywołu. lecz zda. się stoi mi przed oczy. postać jego. Tu Speuzyp., tu Xenokrat., tu jego słuchacz Polemo, który siedz. tuż. na tem krześle

Kamieniu na którym patrzym

Antyoch. z Askalonu, uczeń Filona, zato zy. 5^tej Akad czy piąt. kierun. w szko. platon. był zaś eklekty. bo do nauki Plato. dodaw. pierwi. twierdz. brat. z pewn. wiek. stoick. um. w r. 68

Od Stoik. różn. się odrzucen. nauki o równości wszelk. nałogów oraz przez uznan. że cnota sama przez się spraw. vitam beatam, ale nie beatissimam; we wszyst. zaś innych rzecz. z nimi się zgadz. Stąd stwierdz. bym Antiochus, qui appellabatur Academicus si perpauca mutavisset, germanissimus Stoicus (Acad. pr. II. 43)

1 stad. = $\frac{1}{40}$ mili = 185 metr.
6 " = 1110 m

I przypom. podob. wrażen. ochoczo. w Rzym. gdy patrzał na starą Curiam

Hostiliam (niedzabs senatus) się ~~nowa~~ nową budowę, zwężoną

w star. rzeczd. Scypiono. Katon, Leliusz, tyż łzy ojców

Potwierd. to Quintus bo gdy myślę wzgór. Kolonus, widział w duchu

Sofokl. który przechadzał - cały odd. jest. ~~pamięci~~ pamięci jego

Pompon. Ja zaś który lubię przestadow. jako zwolenni. Epikur. często

przebyw. i jak wiecie z przedrosem w ogrodzi. Epikur. koło który. przeżyt.

niedawno, ale trzymaj. się dawn. przysłow. ~~przypominają~~ pomijać sobie

żyw. a jednak nie wolno zapomni. ~~obyczaj~~ o nim i gdyż. nawet. chciał

bo jego ~~portret~~ wizerun. mają nasi krewni, przyjaciele nie tyl. na

tablicach (in tabulis) lecz także na kielichach i pierścionkach

Cap. 2 § 4 -

Cycer: pochw: co mówili Piso i Attyk. o rozbudza. pamięć gdy się zwiedz.

miejsca sławne, w który. niegd. działali wielcy ludzie. Sam coś podob. do-

świadcz. w Metapon. gdzie un. Pitago. a w Aten. gdzie tyl. pamiąt.

najwięc. go wzrusza katedra, z której wykład Karneades - (+129)

Takż. bym chciał go widzi. i ktu. i słysz. głos jego -

§ 5. Lucyusz Cycer. który. więc. zapomn. się wymo. odpow. że nawet. powiedz. do portu

Falerejsk. gdzie lub. Demost. głos. swoim walczyć z hukiem fal morz.

Odwiedz takż. grób Peryklesa. a jest jako iż przedmiot niesko. w Rzymie i mieście

bogdyż. koło się stąpa in aliquam historia vestigium ponimy

Karnead. był w Rzym. r. 155 raz. z Krytolaosem (perep.) i Diogen. z Babylon. z Seleucyi nad Tygr.

48 V

Fin. V

Filo. Cycero.

§ 6 Piso zachę. młodsz. Cycero. (Lucyusza) żeb. nietyl. dla odświeżan. wspomn. histor. bieg. po miejsc. i oglad. nabyt. lecz takż. naśladow. mężi. któr. one przypomin.

Cycer. stwier. zarazem że młodzien. to robi – a ten odpow. Pisonowi, że chociaż sam pilnie Antyoch. ale porywa go Karnead. oprócz tych dwóch, nie ist. kogoś, bym miał trzyma

Cap. 3 – §§ 7 – 8

M. Pupius Piso proszo. przez M. Cycer. aby treść filoz. akad. wyłoż. Ale młod. Lucyu. Cycer. bo ten dopiero zaczyn. swoj. nau. on zaś (Pupius Piso) przez wiel lat miał u sieb. Stasceaza Neapolit. a ten. już zeszed. miesięc. bawiw Aten. i stud. Antyo. nau. z nim bliż. obcując. Gdy tak. Kwint. Cycer. i Pompo. Atty. zgodz. się na to, aby w opowiada. Akad. i wgród. przyjem. ciszy miał Piso swoj. filo. Antyoch. ten tak. się odzywa.

Cap. 4 § 9 – 11

Nauk. Perip. rozpad. się na trzy części – jak i nauka ich poprzedników: fizyk. dialekty. etyk. Ta trzecia część według. nich stosuj. się nietyl. do życia prywat. lecz takż. do publiczn. jak to obszern. wyłoż. Arist. i Teofr.

Porów IV. c. 2 sq

Cap. 5 § 12.

Obaj de fine bonor w ogólno. i każd. ze sobą i międ. sobą zgadz. się, ale pyt. de vita beata zdaje się niekied. między nimi wywoływ. różn. w opin. mianow. dla tego. Teofr. de beata vita

Vitae degendae ratio maxime illis quide placuit quieta, in contemplatione e cognitione posita rer quae quia deor vitae erat simillima sapiente visa e d. gnissima

O Teofra: multū in ejꝰ libro de vita beata fortunae datur. Quod si ita sē habeat nō possit beata vitā praestare sapientia. Bo jest ona delicatior et mollior quā virtutis vis gravitasq postulat.

w któr. Lozowi wiele miejsca pozost. Dla teg. trzeba głów. trzym. się Aryst. i tegoż Ety. Nikom. wydan. przez jego syna Niko. – ale nie wolno pomin. Teofras. Naukę zaś i imiemen. stworzył Antyoch. starann. przecho. od Teofraste i Stratona aż do Krytolaosa, który chciał naśladow. stworzył. – póst. Diodor, ejꝰ auditor, adjungit ad honestatem vacuitate doloris. Ten także de summo bono dissentit. dlatego nie może vere Peripateticꝰ dici.

Antyoch zaś stworzył. naukę jak najstaran. badać i twierd. że była ta samo u Aryst. i Polemo.

5. 2. 914

Filo-Sywer

490

De fin. V

Cap. 6 § 15 – 17

Życzymy nasz (tj. Cycer.-Wuryn) dobrz. usłyszeć, że pragn. – przedewszyst. audire de summo bono. Hoc enim constituto in philosophia constituta sunt omnia. Przy inn. rzecz. nie wiedz. czego, nic nie zawadza – Summum autem bonum si ignoretur, vivendi rationem ignorari necesse est.

Z tego powst. taki błąd, że nie wiedzą do jakiego mają się schron. portu. Cognitis autem rerum finibus, gdy się rozumie quid sit et bonorum extremum et malorum, inventa vitae via est conformatioque omnium officiorum.

Ponieważ co do tej sprawy wielka różni. zdań, Karneades ich liczb. i różni. oznacz. t. j. ile ich było dotąd i ile ich być może.

To bow. co zdan. życia dąży osiągn. musi być zastosow. do przyro. i musi jej odpowiad. Musi być więc tego tak, że samo przez się wywołu. pragnien. duszy. – Co to będz. tedy –

Cap. 7. § 18

Jedni mają za summum bonum voluptatis appetitum et primam depulsionem doloris –

inni znowu vacuitatem doloris

inni nareszcie ea quae prima sec. naturam nominantur –

Moż. więc albo jedno z tych trzech być mianem za summum bonum albo też można facere om̄ia unius ex his tribus adipiscendi causa tak iż będz. sześć zdań prost. (simplices) de summo bono

§ 19 Co zaś będz. uważ. za pierw. motyw popęd. (quo primum natura moveatur) wynika recte etiā ratio ōtq honesti, quae cū aliquo uno ex tribus illis congruere possit ut aut id honestum sit facere om̄ia aut voluptatis causa etiā si eā nō consequatur aut nō dolendi, etiā si id adsequi nequeas aut eorum quae sec. naturā sunt adipiscendi etiā si nihil consequare

Ita fit ut quanta differentia ē in principiis naturalibus, tanta sit in finibus bonorum malorumque dissimilitudo Alii rursū iisdē a principiis om̄e officium referent aut ad voluptatem aut ad nō dolendū aut ad prima illa sec. naturā obtinenda

§ 20. Wyłożyw. zat. sześć zdań de summo bono te na końcu wymienione mają takich autor.: a) voluptas Arystypa, b) non dolendi Hieronyma, c) fruendi rebus iis, quas primas sec. naturam diximus. Karneadesa — których wprawdzie nie był autor. tego nau. sed defensor disserendi[?] Trzy przedtem wymienio. były takie, jak udawały się quae esse possent
+ jedna z nich tylko +

+ była broniō. i to vehementer Bo robić wszystko voluptatis causa jest zamiar. o któr. nie można powiedz. że to honestū lub bonū, nawet gdyby się nie udawało — a tak. sama o evitatio doloris — ale robić co moż. dla dostąpienia tych rzeczy, któr. sa prima sec. naturā nawet gdyby ich dostąp. nie można. id esse et honestū et solum rei se expetendū et solū bonū Stoici dicunt —

9.I.1914. 50 II

Fin. V.

Cap. 8 § 21

Takich jest zat. 6 prost. zdań De summa bonor. malorq/
z któr. 2 sine patrono a 4 mają obroń. Połączone zaś i podwojn. wykład.
De summo bono było 3 ani też nie mogło ich być więcej
Bo alb. voluptas mogła być dodane ad honestate, jak się podob. Calli-
phonti Dinomachoq/
albo też ad honestatem moż. być dodan. doloris vacuitas – jak Diodor –
alb. też prima naturae, jak sądzili starzy: któr. wykl. zaryw. Academicos
et Peripateticos

Dla braku czasu, przestańmy na tem, voluptate semovendam
esse, jeżeli ad majora quaedam, ut iam apparebit, nati sumus
To samo także da się powied. de vacuitate doloris
Ponieważ wystar. cośmy powied. przeciw Torkw. w dyskusji z Torquat.
oraz cośm. powied. de honestate w dysk. z Cato. in qua
una omne bonum poneretur – twierd. że wszyst. co się powied. contra
volupt. tak. wystar. contra vacuitate doloris
§ 22. Ani też nie potrzeb. szuk. inn. argum. contra Carneadis sententia
Bo ile raz. summu bonum tak się określ. że vacet honestate, to nie mogą w nim (in ea ratione w tym poglądzie)
ostać się ani officia ani virtutes ani przyjaźnie (i
Połącz. zaś cnoty (honestas) czy z rozko. czy z niebeccno. bolu, robi
z niej coś brzydk. Bo do tak. rzeczy odnosić twojego czy, z któr. jedna

zaręcza, że jest on in summo bono, gdy nie cierpi nic złego, si malo careat, druga zaś przebywa na najniż. poziom. przyrody zaciemnia omnem splendorem honestatis, ne dicam inquinantis

Pozost. Stoicy, którzy wprawdz. wszyst. przej. od Perypat. i Akade. ale wszyst. przerwa. inacz. O nich później mói. mów.

§ 23. Demokry. securitas, quae ē animi tanquā tranquillitas, quā appellant εὐθυμίαν, musiała być wyklucz. z nasz. dysku. bo owa animi tranquillitas est ipsa vita beata

Pyt. się zaś, non quae sit, sed unde sit

Nie rozglądamy się zaś zdan. dawno odrzucon. Pyrrona, Arystona, Heryka, bo nie należ. wale do przedmio. ... kręgu naszej dyskus. Bo gdy cała kwest. de finib. et quasi de extremis bonor. et malor. od teg. wypływ. quod diximus naturae esse aptū ē accommodatū quodq ipsū per se animi appetatur hoc tota ē ii tollunt, którzy ... aby w rzecz. których nie ma zachod. dobr. ani bezwzgl. była zaraz. jakakolw. przyczy. do przekład. jedn. rzeczy nad drugą lub zachodzi. międ. niemi jakakol. różni. w ogóle. Heryl w istocie przypuszcz. że nic nie ma dobr. praeter scientiā zniósł tem samem rację wukan. jakiejkol. rady i odkrycia jakiegoś obowiązu. Wracam tedy do naszych rzeczy. Która przecie taki posługu. się Stoicy

Fin. V   Filo. Cycer.   51 ς

Cap. 9. § 24

Każ. zwie. żyw. kocha, odkąd się narodzi, i pracuj. nad tem, aby się zachow. ponieważ przyro. daj. jemu ten pierw. popęd do strzeżen. wszelk. życia, aby się zachow. i żyło według instynkt. w przyrodz. odpowiadaj. z począt. to pow. jest tylk. mętn. i niepew. ale później się wykształ.; nareszcie pojmu. dla czeg. ma taki popęd i zaczyna przyswaj. sob. i przyjacior. co natu. jego odpow. a odrzuc. i odsuw. rzeczy przeciw. Zat. każ. zwierz. pragn. i do teg. zdąż. co dla natu. jego stosow. i odpowia.

§ 25. Ponieważ natur. zwierz. wszyst. ma w sob/ coś wspólne z swoim gatun. osob. prócz natu. współczynnych osob. swoj. potrzeb. itd. specyaln. natu. odpowiedaj. wszyst. stąd, że każ. zwier. jest to ogól. rodzaj potrzeb zad osob. i to specyals.

§ 26. Twierdz. zat. nawet, że ostat. celem wszyst. zwierz. jest sec. natu. vivere — nie znacz. to, że dla wszyst. zwierz. unu esse ozu extremu + któr przyro. karmi, po większa, podtrzymu. i t.d. i t.d. wszyst. rzeczy simile esse finem aż teg. wszyst. że dla człow. idesse in bonis ultimu. sec. naturā vivere, co tak możnab. tłum.: vivere ex hoīs natura undiq perfecta et nihil requirente.

tem jak wolno powiedz. że wszystk. sztu. mają to wspól. ut in aliqua scientia versentur ale każ. sztu. ma swoją osob. nau: tak mają wszyst. zwierz. to wspólne, że żyją sec. naturā, ale ich natu. nie odmienn. że co inn.: jest być koń. co inn. wołem lub człow. i mieć odpow. temu władze, potrzeby — a niemniej to tyczy się zwierz. i z wszelk. innych rzeczy +

§. 27 :

Te rzeczy powinn. tez. być obszern. i dokład. (enodatius) wytłu. bo wtedy znaczn. pow. pierw. stopy także wytł.

Cap. 10 § 27 i. Zaczyn. tez. od tego co jest pierw.!

omne animal se ipsum diligere.

Tego dowodz. nie potrze. bo jest infixum in ipsa natura

i rozum. się za pomo: wrażeń zmysło. = comprehenditur suis

cujusq. sensibus

Mimo to podam dowody - obszer.

§. 28 gdyż: bowiem zwierz. zdaw. się nienawidz. siebie, to dla tego że oczyszczo. się co do swoich pragnień i natraf. na przedmio. nie pożyteczn. lub szkodliwe

§ 29 - a wted. gniew. się nie na sieb. ale dla tego że ma żal, iż daje się pociąga. ku owym skutk.

§ 30 Bynajm. zaś człow. nie uważ. za obojęt. jakiej ocz. i co z nim się dzieje

Cap. 11 : Także niedorzecz. jest twierd. że można kogoś innego tak kocha. (albo raczej jakaś) że siła miło. odnosi się, przeno: się cała do kogoś inne a nie ma za cel ostatn. naszego

Fin. V

Tak się mówi zprawdz. gdy chodzi o przyjaźń (in amicitiis) lub o obowiązki (in officiis) lub o cnoty (in virtutibus in disciplinis) to mimo przenośni sens zaw. jasny, bo chodzi o nas sam. czyli że Kocham. siebie. Dla inn. jakiejś rzeczy, np. dla rozkoszy — bo Kocham. tę rzecz dla nas sam. nie zaś nas dla niej.

§ 31 – 33

Widocz. to także z obaw. przed śmier. —
Przykł. Filokret.

Cap. 12. § 34

Zatem. Każ. jest sob. drogim przez natur. (sibi quemque natura esse carum)
Trzeb. zapyt.: quae sit hominis natura
Człow. składa się z duszy i ciała
Opis. i. doskonałej układ całej duszy !!

§ 35 Corporis nostri partes totaque figura et forma et statura quam apta ad naturam sit apparet

53 C

Filo. Cyc.

Fil. V

Wiaściwa treść Ks. Antyocha zaczyn. się cap. 7 § 9 i sięga do § 72 = tu cap. 29 = ponieważ Ks. V ma rozd. 37 – a paragr. 96 = przypad. ogrom. wszystko i księgi na wykł. Pupyowa Pizona, bo rozd. 26 a §§ 60 t. j. mniej więcej połowa

Lörcher p. 97

Ponieważ już w Ks. II § 34-43 a w Ks. IV §§ 14-43 znajdują się liczne ustęp. z księgi tego Antyocha = w drug. Ks. (II) wymierz. przeciw Epikurejczyk. a w IV przeciw Stoik.: podnies. różn. kwest. krytyk.: czy Cyce. zaw. zrozu. czyt. Antyoch. o tem mądrości, Hirzel, a przedewszyst. najnow.: Lörcher = i spad. na Cycer. takż. wiele niesłuszn. uwag. (Essai sur les traités philosophiques de Ciceron et leur sources grecques par Thiaucourt – Paris Hachette 1885 = co wszyst. za powież. badania, ale często nie dość uzasadnione. często chybio. dla nie należyt. ocenien. misyi kulturaln. Cycer. Todem szkodzi: stawniemu mówcy żeby był wielk. mówcą i stylistą, a niedorzeczny metafizyk. Często obniża w ocenie kol. jego znaczen. dziejow. i wartości jego dzieł filozofi. zobacz. przy kon. tych wykład.

Teraz mając się rozpocz. przedewszyst. z V Ks. defin. zaznacz. na wstępie co już kilka krot. wspomn. że Cycer. nie ma ina. zadan. przed sobą, jak popularyzo. literat. filozof. greckiej po łacinie. I stąd przypomin. często, że chce współczesn. dać filoz. greckę po łacinie w taki sam sposób.

Lörcher

Das Fremde u. d. Eigene in Cicero's de finibus bonor. et malor. und den Academica

Halle 911 Niemeyer

atrament

jak. Pacuvius i Accius stwórz. dram. tragicz. naśladuj. pierwowzory greckie, a Terencyusz Afer zrobił to samo dla Komedyi. Pozostałe naśladow. grec. liter. dramatyc. odnosił. się do treści i formy, ale nie wszędzie: bogactwo tych utwor. przez myśli i wyraż. wyrazisk. i obleg. ich przez pew. koloryt ojczyst.

Cycer. tak samo mówi, że on chce przełoż. filoz. greck. na jęz. łaciń. nie przypisu. sob. zat. żadn. zasł. orygin. Powia. nawet, że tak dobr. wszędzie język. łaciń. że robi opracow. orygin. jakob. ἀπόγραφα. Nie ukry. jedn. dwóch rzecz.: że był zmuszo. stwórz. termino. łaciń. której on do filoz. przed nim nie istnia.: choć niekt. już kusz. się o to, a potem ubolew. że późniejsi szkoły filozofi. greck. częst. zaniedb. dawn. treść swoich mistrzów, i którzy wyzyli się swej szk., ale przeinacz. ich termi a wted. powst. ogrom. trudn. by zrozum. dobr. poszczeg. szkoły i ich klasyków.

Ale myliłb. się, ktob. przypuszcz. że Cycer. był dostaw. tłum. choć nieraz tak o sobie mówi – raczej nazw. go popularyzator. filoz. greckiej ale kontakt. i tył. wymag. pewn. zastrzeż.

Aby rzecz wszechstr. wyjaśnić, mówi, należy się posługiwać dziełem de finibus. Nie daje w niej popular. histor. filozof. greck.: Coś bierze pod rozwor. najpopularn. szkół: pyta: za któr. mamy uznać w kwestyi celu ostatn. naszych wysiłków. W nowsz. czas. po łaciń. pisz. etyki pierw. część de fine actionum human. a druga de actibus humanis

Względ. ta etyk. wyprzedzić. jest przez już naturalne =

54 J

Cap. 30 – ale Perypatetycy nie konsekwent. bo tak zaraz. bona corporis et externa nie ceniąc wyż. od Stoik. przez tych narzęd. (commoda a jak pine rzeczy narzęd. się wedł. głów. części swojej, tak też -dzięki się w cenienie. (aestimatio) wszelkich. żywota i narzędzi

Cap. 31 – 32

Mędr. ma więc: boni (dóbr) gdy posied. może a jedn. nie może być woln. zewn. od wszelk. nieszczęść

Uwagi o zakoń. V ks: u Lörchera

p. 232 – Spodziewaliś. się pełn. zgodzen. się na zdan. Teofr. a tyl. części i warunko. odbiór. A ten warun: odnos. się do rzeczy głów. a nie do poborzn.

Dla czeg. mówi Cyc. kondycyonal.[?] bo tak wymag. jego stanowis. probabilisty – Jest but. pod kon. księgi ciąg kondycy. probuj. tę rolę we wszyst. kierunk. filozo. i na wszystk. systemat. naw. na Epiku.

A wted. i Logi musi się temu poddaw. czas. ona bard. subtel. przebieg. i chytr. jak się zdaje Lörcherowi: 206. §§ 81.82 – naw. na końcu dzieła w § 95 zgodę swoj. rob. zależ. od warun. Na uśmiech. uwag. Pisona że przez swoj. ciągł. zdan. kondycyon. chce przeszkadz. jemu w przekonyw.

Filo. Cycer.

Plut. ten odpow: Tymoż. zabr. młod. Cyc. [illegible] swego wzw. si sequetur
etc. p. 86

Lörcher p. 234

a) o wpływ. Teofr.

b) Karnead.

c) i własn. wypadk. domo.

Prawdopodobnie wpływ. z księgi Lucretius

stamtąd takie wpływ. świata, dla czego Perypat. (Antioch)

i Stoa tak zbliż. do nich

p. 235 Wstęp raz ponieważ u Cyc. po mieszan. domo. ved rozm

Niemcu księgi nie jest sceptyk. ani nihilisty.

lecz dodat. i idealist. jako wolu. stoi. teformut. do Cyc.

ind. p. 235–236 Zdan. o Zielińs. (p. 63 edit. 3ª)

12. II. 914.

55 A

Fin. V cap. 4 § 9

Filo. Cycer.

Krótk. streszczen. Książ. Antyocha.

Lörcher p. 97 sq.

Zaczyn. się u Cycer: od cap. V § 9 a kończ.: do cap. 24 § 72 incl.
Opróc. tej. mieszcz. się wyjąt. z tej sam. książ. Antyo.
w Lib. II cap. 11 § 34 – cap. 13 § 43, wymien. przez Stoikom i Perypatety-
a drugi w Lib. IV cap. 6 § 14 – cap. 16 § 43, stosow. przeciw Stoik.
Oczyw. wszyst. trzy cytat.: tak głów. streszcz. w ks. V, jak krótsz. wyjąt.
w ks. II i IV nie są dosłow. zaw. tłumaczen ani też nie są wol.
od dodatk. zrobion. przez Cycer. – czy to dodat. – [illegible] wzas. [illegible]
czy też wyjąt. róż. filoz. grech. [illegible] w ten sam przedm.
Zdaj. się że nam. przytocz. w lib. II znajdować się na koń. Książ.
Antyoch. – [illegible] lub streszcz. w lib. V był począt. tej. Książ.
Czy zgadz. się cytat. w lib. II z cyt. lib. V – zob. w Lörchera p. 99 sq.

ibid p. 97–98

Tam zob. róż. inne pomnoż. twierdz. natur. filolog.
Wszystk. co w ks. V streszcz. jest od § 9–23 moż. uważ. za
wstęp history. o rozwoj. szkół. filozof. od Sokr. aż do czas. Antyoch. –
Od § 24 – zaczy. się wykł. dogmaty. Antyoch. swo. systemu:
Moż. podział. ten wykł. na trzy cz.:

Lötscher p. 110

c. g. § 24

A. § 24 – § 45 (wyłącz. Antyg.)

Każ. istot. wszystk. na świat z pragn. samozacho. Z popęd. jego tego popęd. nieświad. i niepew., ale stopniowy rozwój uczy ją wybier. świad. i rozsąd. co jego natu. odpow., odrzuc. zaś, co jej nie odpow. Zat. to, do czeg. każ. jestest. pchan. jest przez popęd ~~wrodzo.~~ jest to, co odpow. jego natu. a z tego wyni. jak o tkos co każdą φύσιν ζῆν w najmożeb. doskonało. i wszechstronno. (§ 24)

§ 25 Poniew. zaś każ. stwor. ma swoj. specyal. natu. będz. w każd. zadan. tak. się stawiało żeb. ten układ natury specyal. zadowol. zupełno. i odróżnia. od inn. zwierz. Tak i między zwierz. a człow. zacho. różni. choćż wiel. mają od natu. wspól. wymagań. (§ 25)

§ 26 Zat. mimo wspólno. pierwsz. popędu do życia wedł. natu. nie wszyst. mają tego sam. przewagę. Lecz jak rozmai zewnę. rodzaj. życia. Każde posiad. swoj. własną techni. uzdolnie. a wsz. gatun. zwierz. rozma. właściwo. rob. sposób życia tez. i człow. ma swój specyal. sposób ~~życia~~ życia. Ogól. prawo życia wedł. przyro. do nieg. stosow. tak brzmi: homini id esse in bonis ultimum, secundum naturam vivere, quod ita interpretemur, vivere ex hominis natura undique perfecta et nihil requirente (§ 26)

12.2.1917 56 B

Filo. Cyc.

Następ. ... §§ Któr Lörchen nie ... się być napis. przez Antyo: Lörchen p. 111
lecz oryg. ... od Cycer: §§ 27 – 33 = są to wzięte osobis. doświadcz.
których uczył Cycer. na dalsz. potwierdz. argum. greck. filo. Jest
to jakob. monol. Cycer. o praw. do samoobyst. ... przykł.
uznać któr. doznaw. Cyc. po śmierć córki o ... nie ... się wzorow.
Ze rozważ. Cyc. text Antyo. swemi doświadcz. osobist i przykład.
nie ... żadn. ... jego ... literat. a powin być zadzo. wedle potrzeb.
publiczno dla któr. pisał a taki. przez wzgl, że każdy ... traf.
do szerok. publiczno.

Dziś ... od § 26 (34) Cycer. ... mowa do dyskus. wykłado: Antyo

B I a: Człow. składa się z ciał. i duch. Tak pierw. jak drugi mają p. 112
od natu. wyznaczo. sob. swoj. zadan. i cele w przyrod. zdoln. = przy § 34–36
duchu zaś należ. odróżn. czynno. (funk.) umysłow.) od rozu. któr. wszyst
przewyż. i wszyst. rządz; któr. jest ... wszelk. cnót a te mowa dzieła
się na spontaniczne i na stosuj. się do woli (wiedz. cnoty i wszelk. cnoty)
(§ 34 – 36)

Ów popęd do samozachow. i miło. sam. sieb są to przyrodz. siln.
pobud. do osiągania uzupełnie – ale rozum. się samo przez się,
że najbar. dąż. do udoskonal. tych przymiot któr. są w nas najwyż.
i najlepsz. czyli tak. zwa. duchowe a wśród tych mowa cnoty stosuj.
się do woli, który rozu. Są to niewątpli. najzdol. nasze przymiot
§ 37 – 38

Cap. § 39–40

Rzecz. rozu. jest wychow. ciało i umysły i stopniami prowadz. człow. do najwyż. doskonał.: tak jak w innew wychow. cium. letoro. a nie przyjąć jej sposob. życz przyrodz. i prędo. daj. jej bytowi kiedu. o doskon. form. (§ 39–40)

§. 41–43

Ten system pogląd. potrzeb. uzupeł. i napra. przez pogl. genety.

Człow. nie ma swoj. przyrodz. natu. od początk. lecz musi się jej pozbyć i kawałk. rozmaw. – Pierw. najniższo. i najpier. popęd zerwo. tyl. jego nienormal. exyst. a dopiero wspólnego się w jej. specyal. właściwo. zaczyn. o jego celach spoczęh. nabyw. jasn. poczuc. Człow. zaczy. życiem wegetacyj. tak jak zwierz. jak one muszą pomaw. swoj. zdolno. i otrzym. się w nich, cielesn. i duch. – a tak też rosną w przyrodz. rozwoju moraln. właściwo. Który ma mądra natu. włoż. jako krótk. (zarodki) w ludz. natu., rosną też moraln. przymio. będące wspól. dwoi. spontanu. ludz. natu. (§§ 41–43

Filozo. ma zaś zadan. niedostrzegal. i jakoś. myślą zatrzy. siły przyrody odkryw. i uwoln. zadan. którego ważno. dostateczn. pow[...]d. zachęt. i polecen. Apoll. dostateczn. – abyśmy poznali nieb. [...] – (§ 43)

17.2.914

Gdy stwora. ten wykr. znajdz. że dotąd zadowol. popęd. który od począt. w nas rozt. stoją, powin. być uwaz. za ost. cel przyro. i jako summum bonum (§ 44)

Co do jest tylko. będz. słusz. rozum. bo to przec. dają obrzęd. obok popęd. pierw. πρῶτα κατὰ φύσιν — on moż. dodaw. pew. przymio. cieles. władz. ale nic nie zmien. w przemow. tych —

B II

Dotąd uwzględn. tylko jedn. pobud. przyrod. naszej. dział. — popęd samozachow. czyli miło. ku sob. sam.

Ale jest druga pobud. która samodziel. pcha do dział. i jest także pierwo. dar. przyro. — siła oż działan. chęć przebyw. od począt. w każ. cieles. i ducho. organizm.

§ 58 Ergo hoc quidē apparet, nos ad agend. esse natos

Taka siła objaw. się już w życiu ciała, gdz. wiel. się robi bez zamiar. korzyści bezpośred. — tyl dla cało. i spełnien. swego pierwot. przeznacze. a zrealiz. przeto doskonał. swojej piękno —

§ 46 - 47 —

A jeszcze wyrażniej. się tak. bezzamiaro. przyrodniego spontani. poruszen. do oglądu w życiu ducho.

Przypom. sob. chęć zabaw. i chęć wiedzy. w dzieć. wiedz. nie zadowol. ani nie rozumiej. (§ 48

Filo. Greci.

Lörcher

p. 114

57 G

Cic. 18
Cap. 19 § 50

Tusc. Cyc. wkz. z Hom.: gdy Syren. śpiewają Odysseus. wielką swoją wiedzą § 49

Cyt. Cyc.: Archimed. zatopieni w stud. że nie dostrz. zdoby. ojczyz. (zatopio. w rysun. geom.) § 50

gienius Arystox. zatopio. w muzyce, stud. gramaty. Arystof. studya Pitagor. podróż. Plato. Demokr. Zapomn. się astron. lub odległ. przeszł. historyi – nawet przez roboty nawet skr. oddawał się takim stud.

Filoz. rzeczy mówił: i wyjaś. wszystko: gdy tyl. krótki. będą przez umysł. § 48–53 –

§ 54 Przykł. Demetryusza Falerejsk. który schronił się do Alexandr. opraw. filozof. na ow. wygnan. niesłuszn. no ad usum aliquem suum (był stud. między Teofr.) – sed animi cultus ille erat ei quasi quidam humanitatis cibus

Opow. zaś b. pretor Cn Aufidius chory na oczy – że więc. chodziło jemu o światło niż o pragnie. jakiej korzyści a sen według Cycer. gdyby nie przynosił jakiegoś odpoczyn. ciałom i jakiegoś lekarstw. na pracę i umęczen. wydaw. by się rzeczą contra naturam – bo odbier. oczom i wszelkie czynno. i t. d. § 54.

16.2-914.

58

Filo. Cycer:

Mózn twierdz. powszech. że tylko jest. żyw. a zatem człow. nie jest stworzo. do spoczyn. bezczynn. i ciągł. Dzieci od pierw. lat. mają popęd do robien. czegoś. Z latami on ciągł. rośnie.

Lörcher p. 115

§ 56 Przykł: nicpoń — Tagediebe i rozczg. zamkn. w klatce

Cap. 20

Homines inertissimos et singulari segnitia praeditos videmus moveri, semper — szukaj. zabawy albo rozmów alb. idą do klubu, żeb. tam znaleźć towarzys. Tak samo rob. zwierz: § 56

To samo rob. filozofo. — § 57 — oni w teor: bez zamk. tego, co korzyst. lub przyjem. a niekorzyś. życie całe poświęc. badan. otacza. przyrz. przyro § 57 ff

Cap. 21 — § 58

Nie uleg. zat. żad. wątpliwo. jako dzięki pracy. jest podsta: naszej natu. ludzk. nos ad agendum esse natos

Cap. 21 § 58

Tych ocznno. jest wiel. ważn. i mniej ważn.

najważn. jak mnie się zdaje. i filozof. którymi się zajmuj. ter. consideratio cognitioq rer caelestium et earum quas a natura occultatas et latentes indagare ratio potest

Deinde rer publicarum administratio aut administrandi scientia

Tum prudens temperata fortis justa ratio reliquaeq virtutes

et actiones virtutibus congruentes quae uno verbo complexi omn honestam dicimus

Do ich poznan. i praktyki. przez natur. wzmocnie. dochodz. ze praktyk. i wskazówka przyro. bo wszyst. poczat. są małe ale w rozwoju ogromne

Cnoty i zalety. czyste światło (rozum.) bardz. późn. się zjaw. skąd Plat. chwali słow. który. choć w starości mądro. i prawdz. wiedz. osiągn. zdoł. (§ 58 –

§ 59 – Przyro. tak rzadko wyrodz. że się wcześ. i nie potrzeba nowych rozmo w późniejsz. wieku – ale duch, który otrzym. od przyrod. potrzeb. części jak wszyst. jak wiedz. rozu. i t.d. to jedz. cnoty dała ona tyl. w zarodku. Nasz. zadan. jest, wszczyn wnios. ze założeń a to zadan. tem ważniejsze im wyż. stoi rozum nad świat. i ponad wszyst. – chodzi. przecież o to aby cześć. stał. i każd. ubezpie. się o ~~cnot~~ cześć wszędz. dzięk. stósow. do cnoty

16. 2. 914. de fin. V Zakończ. Filo. Cycer. 59 9

Pupius Piso kończ. swój wykł. o filoz. Antyoch. właściw. z Końc.

§ 75 quae quum dixisset tow. wykł. zer. się pyta: czy dostatecz. wszyst. Cap. 25

wyłoż. oczywiś. pro meo jure - §75

Cycer. odpow. że jak nieraz, dzisiaj zdaw. się tak mać dobr. rzecz

która wykład. że nie wiele tym udaw. się od Grek. po nau. gdyb.

była okaz. częściej przysłuchiw. się twoim wykład. a stwierdz. to tem

że przypomn. sob. co otrzymyw. Staseasz Neapolitań. nauczyciel. Twój

nawoł. i ulachet. niepospoli. Perypatetyk. że nieraz to wyraz. cokol.

odmienn. gdy zgadz. się z tymi, którzy wielk. wagę kładli na szczęście

pomyśln. lub niepomyśl.; wiel. taki. na dobr. rzeczy lub złe

Na to Piso: Tak jest, ale to wykład. nasz dobr. więcej przyjął. Antyoch

daleko lepiej i silniej, niż to czyni. Staseasz. Ale mnie nie

chodzi o to, co Ty przyjmuj. jako udowodnio. przeczem. lecz co trafiło

do przekona. naszego - Cycero. Lucyusza, któr. jakby uczniem mieć

pragn. i tob. zatrzać - §75

Cap. 26 Wted. Lucyusz - mnie to wszyst. trafiło bard. do przekon. §76

i sądzę że tak samo mojemu bratu (bratankowi)

Piso: lecz zat. powiedz. młodzień. aby mnie się trzym.

Cycer. odpow. ja z mej stro. pozwal. ale czy nie pamięt. że mnie wolno aprobować to, co utrzymuję? Bo jakże nie wolno aprobow. (probare) to co jemu wyd. się prawdopodob. quae probabilia videantur ei

Na to Piso: czy moż. kto aprobow. (probare) quod percipientu qu. comprehensu qu. cognitu nō habet to znaczy: czego nie posiad. w sob. jako wrażen. jako obraz poznany, jako pozycję –

Cycero: Mój Pizonie, to nie wiel. zdaj różni. bo nie dla inn. powod utrzym: że mnie się zdaj. jako niczeg. nie moż. pozn. zmyst. (percipi jak dla teg. że wład. zmysłowe-poznaw. (percipiendi vis) od Stoik. tak bywa definiow. przecz: że może coś być przedmiot. zmysło. poznan. percipi posse – chyb. przez tak. prawdz. że nie moż. być fałszywa –

W tem zat międ. mną a Stoik. panuje dissensio żadna zaś co do Perypat. Ale to zostaw. bo rozważ. tej sprawy wymag. by zbyt wiel. czasu –

§ 77. Mnie zaś wyd. się że zbyt pospieszn. afirmo.: sapientes omnes semper esse beatos. Nie wiem jakim sposob. to pospieszy przebieżał. Bo, zresz. prawd. jest, co Teofr. mówił de fortuna, de dolore, de cruciatu corporis, z czem godz. że w żad. sposób nie da się pogodz. vita beata – to wtedy nie rozum. jak moż. równocześ. i szczęśliw. być i wiele boleści z. przeżyw.

~~Odpow~~ Piso: Czy wted. tob. się nie podob. że cnota posiad. tak wielk. siłę, że do szczęśliw. życia sama sob. wystar. a jeśli to aprobujesz czy wted. przeczysz, że mogłoby być, aby ci, który posiad. cnotę, mogli b. być szczęśli. choć dotknięt. pewn. nieszczęś. (cierpień.) z

Cycer: Ja zaś pragnę aby w cnocie była siła jak największ., ale jak wielka będz. w inn. rzeczach twoi utrzymu. że mogłab. być tak wielk. jeśli się oprócz cnoty posiada jakieś dobr. rzeczy (§. 78)

§ 78. Wtedy, odpowi., jeśli Stoik. przyznaj. że sama cnota, gdy jest obecna życie sob. szczęśli. przyznaj. taki. Perypat. Bo co tamci nie najmniej. nazyw. malen - choć przyznaj. że to są rzeczy aspere, incomodas rejiciendas, aliena naturae - te my Peryp. nazyw. małe, sed exiguae e paene minima Skąd jeże. może być szczęśli. qui est in asperis rejiciendisque rebus, pot. is quoq. esse qui est in parvis malis

Cycer. na to: Pisonie, jeśli jest ktoś który. zwykle bystro w każd. kwestii patrzy i się, co w niej się dzieje, to ty nawet spli. masz prawo do tej sławy. Dlateg. uważaj, bo moż. przez mój błąd nie dostrzegł. czego ja wcześn. szukam.

Stuch. ~~tedy~~, odpowiada Piso i czekam, co na to oczy. szukasz. ~~odpowiedz~~ (98)

Filo. Cycer.

60

Cap. 27 – § 79 –

Cyцer. powia. że nie umka dowar. jaka jest siła i doniosło. cnoty lecz co konsekwent. (constantes) się mówi, a co przedstaw. wewnętrz. kontradykt.

I tak Zeno mówi: virtus ad beate vivendũ se ipsa contenta ẽ, bo nisi quod honestũ ẽ, nullũ ẽ aliud bonũ

§ 80 – otóż dixerit hoc idẽ Epicurus

który mędrz. nawet in summis doloribus przypdz. Tatwo, tak mówi, powiedz. quã suave ẽ

§ 81 – ale to są nazw. bole i mala

ale gdy chodzi o błahsze dobra: amicos, propinquos liberos, divitias etc.

czy prawda, że można być beatus a nie satis beatus –

§ 82 wypłk: Metellusa i Regulusa

Stoicy są konsekwentniejsi, gdy mówią, że jed. moż. być nadto beatior od drugiego. Cycer. temu przecz.

Cap. 29: Piso w now. przemów. (exordiũ) wykazuje że wszak filozof. zajmuj. się przygotow. vitae beatae – przecz, żeby Stoicy za pomo. now. wokabul. uniknęli niekonsekw. jest taka zachodzi. u dawn. filozo.

28. 2. 914.

Tusc. disput. — Filo. Cyzer.

Zaraz po Ks. de fin. bonor. ē malor. ogłosił Cyc. swoj. Tyskulanki. Opowie. to na wstęp. drug. Ks. de divin. Tam gdz: o potrzeb. chronol. jego pism filoz. drug. epoki ..., że naprzód wyd. Hortensyu: jako zachę. do stud. filo: pot. objaśnił w Akadem. (4 ks.) jak. sposob filozofo. trzym. się należ. ... fundam. wszelk. filo: czyli kwest. de finib. bonor ē malor w 5 ks. ... wiedzi. co ... filoz. o tem sadz. i co przeciw niemu podnies. ze obiek: Pot. tak ciągn. dalej: Totidē subsecuti libri Tusculanarum disputationum res ad beatē vivendū maxime necessarias aperuerunt tyż-wyłoż. kwestye do szczęśliw. życia najwięk. potrzeb.

Jak wid. z list. do Attyka. napis. je Cyc. w czerw. i lip. r. 45 _ zat. jeszcze za życia Cez. poświęco. są Bruto. Składa. się z pięciu ksiąg w któr. kaz. zawie. rozmo. międz. Cycer. a jakimś młodzień. — M. i A, co ... alb. jako Marcus lub Magister — a drug. lite: ... alb. Auditor alb. Adolescens — Jest to pierw. prób. po Tacin. (Hirzel) dyskus. lub wykład. greck. σχολαί. Zarzuc. (Schanz) że Cyc. nie doros. do prawdz. dyskus. dialekty. bo prawie wykł. zam. prowadz. rozprawy na przejem. — zresztą ... mow. niejed. dialo. Plat. zrob. z ... wzrost. robi. ... ale to za bezpodstaw. zarzu. bo Cyc. chce wykład. a ... że to najlep. się zrob. gdy uczeń zechowa się można aby ... być odpowiad.

Tak samo Aly Cicero sein Leben u. seine Schriften Berlin 1891

Zaczy. się ted. każ. z 5 ks: od tezy, którą ~~Stapiorz~~ uczeń z szkoły ~~prof.~~ niemczyz.

Ks. I: de contemnenda morte = pierw. ~~który~~ rozd. zwróco. do Brut. zawie. wystąpien. dla ocaz. Cyc. przyczyn. bezczynno. polityc. zajęć się rozpowiad. filozo. wśród greck. rodak. a rozd. 5 tak się zaczy:

A. Malum mihi videtur esse mors. a M. iis qui mortui sunt an iis quibus moriendum est. A. Utrisque. M. Est miserum igitur, quoniam malum –

Lib. II. De tolerando dolore

Lib. III de aegritudine lenienda

Lib. IV. De reliquis animi perturbationibus

Lib. V virtutem ad beate vivendum se ipsa esse contentam

Każ. z tych ksiąg ma osob. wstęp, poświęco. Brut., w któr. są trakto. kwest. ogół.

Lib. I c. 1–4 §1–§8 I tak na począt. 1ej ks. broni podjęcia się takich stud. przez względy patryoty. Rzym. powinni w tej dziedzi. jak w każd. inn. prze. wyż. Grek. – ale dot. nie zdol. zrobili na tem polu. Pisarz. więc Cyc. w swoj. wiel. tuszk. z młod. paniczy. dyskut. filo. – nazwisk ich nie wymienia

26. 2. 914. Filo. Cyc. 62 a 2

Oczywiś. jest nieszcz: (miserum – malum) wedł. tezy stawian. tak dla umarł. jak dla tych co mają umrzeć – [Zatem] Oczywiście. Cyc. dowod. naprzód że dla nieboszczyk. śmierć nie może być nieszcz: (malum) bo wszystk. co mów. poeci o życ. zagr. zwłaszcz. o tem co się dzieje w Hadesie jest bajką wierut. Zatem[?] raz umarli nigd. nie przebyw. [Ani] ani śmierć.

Ale dla tych, co maj. umrz. [żadn.] taka śmierć nie jest nieszcz. (VIII [cap.] – 15-17) dla nich nie może być nieszcz: (c. 5-7) (§ 9-14) bo naprzód nie wiemy zgoła co to właśc. śmierć, [wszak] bo filozof. badan. się różn. co do istot. duszy – jedni mniemaj. jaz rozł. a wtedy oczywiście przy śmierć raz zaniem przepada [?] inni przyjmu. jakaś nieśmiert. [duszy] jednak. w jedn. i drug. [?] raz śmierć [żadn] nie jest nieszcz. bo jeżeli przepad. raz z ciał. nie może być nieszczęśl. a jeżeli [ani] trwa[?] to nieszczęśli. być. szczęśliw. (cap. XI § 25) dla czego więc miałbyś twierd. że śmierć jest nieszcz.?

Żąda wtedy uczeń (dowod. [dowodem] wiary a) że dusz. trwają dalej po śmierci

b) a jeżeli to naprzód. [na Cycer.] Wykaz. że przywiązan. wol. są od nieszcz: (cap. XII. § 26)

Cycer. dowod. tez. za pomocą legend [Dowodem] i [illegible] antyk. starożyt. (cap. XII § 27 – XIII § 30)

pot. [illegible] dalej[?] Tość ludzi o rzeczy które mają stać się po śmierć a co robił Temistokl. co Epaminond. W ciąż mogli prowadz. życie § 38 o Pitagorejcz. przeciwnie – co poeci? co Fid.? (c. XIV § 31 – XV § 35)

pot. wszyst. narody zgadzały się na nieśmiert. duszy [Dza] (XVI § 36-38)

C. XVII Sed video ad antiquos t.j. filozof.
a ci dowodz. nieśmiert. duszy z jej natury
naturali animali v. spirabili v. ignea quae feratur in sublime
gdy z ciała wzięta
I czytu. wi. argum. filoz: – na końcu dow. z Fedr. platon: qu. semper movetur
aeternu ē (§ 53)
XVII § 38 – XXIV 53 : Ex quo efficitur aeternitas
mi. habes ad haec –

naresżcie dowodz. nieśmiert. duszy z jej boski. w niej wrodzo. XXIV § 56
wyjąt. z Konsola: animos nulla in terris origo inveniri pō – XXVII. 67
Że zaś niektó. dla tego przeczą, jakob. duch bez ciała istn. nie mógł,
poniew. się nie rozum. jak. im jest ten duch ani gdzie przebywa
to lekkie to zarzut, bo ani oko sieb. nie widzi a duch, choć nie widzi
swojej formy, jednak. spostrzega swoją bystro. swoją pamięć, swój
rozum c XXVIII 68 – XXIX 71
Ibid. § 70 In quo igitur loco ē? Credo equidē in capite etc
Sed alias ubi sit animus, certe quidē in te ē
C. 29 – Ib. § 71: His et talibus rationibus adductus Socr. nec patronū quaesivit ad judiciū capitis nec judicibus supplex fuit adhibuitque liberā contumaciā a magnitudine animi ductā

2.3.914

63

Fils. Cyc.

Ca. XXI. 72. Bo tak rozum. i tak dowodz. że są dwie drogi i dwojaki bieg duchów wychodz. z ciała. Bo ci którzy ludzk. grzech. zbrudzili się i oddaw. się zupeł. rozkoszom. alb. dlatego właśnie wszystkich wymyśl. zbrodn. nieodpuszczal. ci mają drogę na bok, od dzieło. od zebran. bogów. Ale ci którzy zachow. się czyst. i nienaruszon. i którzy mieli jak najmniej z ciałami styczno. i zawsze sieb. od nich odsuwali i którzy w ciał. ludzk. życie naśladow. bogów. tym stoi powrót otwarty do tych, od których przybyli.

§73. To też wspomni jak łabędź, które nie bez przyczyny Apollinowi są poświęcone, lecz dla tego, że zdaj. się mieć od niego dar proroctwa, którym przewidując, że dobr. jest w śmierć. umierają też ze śpiew. i z rozko. Tak należy uczynić wszystk. ludz. dobr. i uczon. (bonis et doctis) etc.

§74 Ale to stan. rzeczy i od Grek. pochodz.

Katon zaś tak zeszedł ze świa. że się cieszył iż znal. powód śmierci. Bo ten bóg, który w nas panuj. zabran. nam bez przyczyny. świat ten porzucić. ale gdy sam Bóg podaj. przyczyn. słuszną. jak niegdyś Sokr. a teraz Cato. i niedawno już wielu ludziom to dopuścił, mąż mądry wesoło z tych ciemności jednakże nie rozerw. więzów tego więzienia. — bo tego zabran. prawa lecz jakob. od jakiegoś urzędu lub od jakiejś władzy należyt. tak od boga wezwany i wypuszczony wyjdzie. Tota enim philosophorum vita ut ait idem, commentatio mortis est.

Cap. 31 § 75

Nam quid aliud agimus cum a voluptate i. e. a corpore, cum a re familiari quae [illegible] est ministra et famula corporis cum a re publica cum a negotio omni sevocamus animum: quid inquam tum agimus nisi animum ad se ipsum advocamus, secum esse cogimus maximeque a corpore abducimus? Secernere autem a corpore animum [illegible] quid quam aliud est mori discere. Quare hoc commentemur, mihi crede disjungamusque nos a corporibus i.e. consuescamus mori.

(i co byli zawsze we więzach ciała, gdy przyjdzie śmierć i rozwiąże ich, później dostaną się do krainy wiecznej szczęśliwości.

Quo quia venerimus tum denique vivemus. Nam haec quidem vita mors est quam lamentari possem si liberet.

§ 76 Stoik. zupeł. przekona. że nie uważ. za potrzeb. dowodz. że śmierć nam wład. nie jest nieszczęśc. gdyż. dusze przed. istn.

§ 77 Cycer: tłumacz za przeciwnik. nie był Epikurej. Którzy [illegible] nie rozgrzesz. ale przecież kai. mędrz. to roli wzgląd. nich Najzacniejsz. Dicaearch, moja rozkosz, przeciw tej nieśmiert. dyskut. Napis. trzy ksi. – Lesbiaci (bo dyskus. toczy się w Mitylenie) a Stoicy nam ofiarni. pożycz. uważ. +)

+ jak wronom – diu mansuros ajunt animos, semper negant

2.3.914

Cap. XXXII §78

64 a/4

Filo. Cyce.

M. Co do moich przyja. Stoik. powiem [illegible] że co najtrud. to przyjmu. a co dalek. trud. mniej tego przyzn. nie chcą. Zgadz. się na to, że dusza po wyjściu z ciała moż. długo istnieć, ale nie zgad. się na to, żeby nig. nie umarł.

§79. Co pozwiem tedy Panecyu. któr. ubóst. swego Plato, swego Homera filozofów, ale tyl. tego jedn. zdan. o nieśmiert. duszy nie uznaj. Argum. zaś jego takie: a) co powst. gin. dusze zaś rodzą się jak dowodzi ich podobień. do rodzi.

b) wszystk. co cierpi, moż. także być chor. a co wpada w chorob. moż. umrzeć – dusza zaś boleje, chora. może tedy umrzeć

Cap. XXXIII. 80

Zbija się tak: gdy mów. o nieśmiert. duszy rozum. jej mens quae omni turbido motu semper vacet a nie mówimy de partibus iis quae in quibus aegritudines irae libidinesque versantur

§81 o nepodob. charakterów międ. dziećmi a rodzi.

Ale przypuśćmy, że dusze giną po śmierci, czy jest wtedy quidquam mali in morte?

Cap. 34 § 82

uczeń wszystk. w nieśmiertelno. i dążą by podważ. dowód, że nawet przy śmierci ducha śmierć non est mala –

Cycero: Jeżeli duch tak gin. jak ciało, to w nim tak samo jak w ciele nie po[illegible]staje żad. czucie – T[illegible]go zwerbaz wiele nie tw[illegible] tyl. Epik. przypisu. to Demokryt. ale niesłusznie. Tego znów przez Powiew. duch nigd. nie jest po śmierci. [illegible] pozost. w nim nullus sensus gdzie żad. jest ból – chyba w chwili śmierć. Ale to krótko trwało etiam cum voluptate totum hoc leve est – qualecunque est – fit enim ad punctum temporis

§ 83 – Mędrzy raczej rozstają się z dobrami tego życia. Gdyby zaś można stwierdzić porównując a malis – Quid ego nunc lugeam vitam hominum? Vere et jure possum. Ale gdy to robię, żebym się naraził za nieroztropn. po śmierci. Przez to życie obecn. zwolnienia się jeno – nieroztropn. – Porównaj. to in eo libro, w któr. siebie consolati sumus. A malis igitur mors abducit non a bonis

To tak wykład. nawiąz. t. i porównując Hegezjasz Cyrenejczyk że król Ptolem. zabron. mu to wykład. bo wielu jego uczniów. popełniło samobójstwo. Druga książka jego: Αποκαρτερῶν (zob. § 84)

2.3.914.
Lib. I.
Cap. 34 –

Tusc. I

65 a/5

Filo. Cycer.

§ 84 Kleombrot z Ambracyi choć mu nie doznał żadn. nieszczęś. rzucił się z muru do morza przeczyt. Księgi Plato. jakąś
Wspomina zaś Hegezjasz w ~~[illegible]~~ Księdze Ἀποκαρτερῶν opisuj. jak ktoś przez dobrowol. głodzen. się obumier. a przyjac. co go życia przez przyjaciół wylicz. wszyst. niedogodn. życia. Mógłbym i ja to rob. dodaj. Cyc. choć mniej od niego. który uważ. że nikom. nie wychod. na dobr. życie. Pomij. inn. Czy także nam się to przytrafiło? Wszelk. domow. i publicz. pociech postawi. co i rzeczy (ornamentis) gdyb. przed. był um. byłab. śmierć nas od nieszcz. (malis) a nie od dobr. rzeczy (commodis) oderwała.

Cap 35 = § 85 A gdyb. ktoś żadn. nie doznaw. nieszcz. jak Metellus który miał czter. synów, [illegible] co wszystk. godn. – lub Pryam który miał 50 synów, z nich 17 z prawow. żony. Nad jedn. i drug. miała fortuna tę samą władzę. ale nad jed. wykorz. Metellusa w[illegible] synów i córek, wnuków i wnuczek wnieśli na stos pogrzeb. – Pryam stracił całe potomst. a w końcu uciekł. do ołtarz. tam został zamordo.
Ten gdyb. był umar. wtedy w [illegible] pochow. przez swoich potomk. ~~utrum~~ tandem a bonis an a malis discessit. Tsb[illegible]. Wtedy byłob. się zdaw. że a bonis. I byłb. szczęśliw. niż ginąc w zabit. swoich dzieci i [illegible]

† Gdyb. przedt. był um. nie byłb. doznał tych wszys. a tak [illegible] wszys. boleśnie się [illegible] i [illegible]

§ 86. Pompej. ciężk. chorow. w Neap. Gdy mu się lepiej zrobi. gratulo. Neapo
i dali się w obyw. swojej radości – Gdyb. jedn. wtedy był umarł czy byłb. porzu
rzeczy dobre czy złe – a bonis rebus an a malis discessisset?
Certe a miseriis. Nie byłb. wojn. prowadz. z teściem (Jul. Cez.), nie byłb
chwycił za broń nieprzygotow.; nie byłb. musiał domu porzu. ani uchodz. z
Italii, nie byłb. po utra. wojsk. dost. się w ręce niewolni. i nie byłb. zostać
zamordo.; nie byłyb. opłakiw. jego dzieci, majątk. nie byłb. przeszły w ręce zwyc.
Gdyb. przedtem był umarł byłb umarł wśród zupełnie niezmierzo. a zapewnien.
życia jego, jest wielk. jak niezwykł. klęski poniósł.

Cap. 36 – przez śmierć się tego unika, czego gdy się nie wydarzy, ale mogły
się wydarz. jednakże ludz. o tem nie myślą, że to ich spot. może.
Każ. spodzie. się, że dosta. losu Metell. jak gdyb. więc. było szczęśliw. niż
nieszczęśli. lub coś było pewn. w rzecz. ludzk. lub rozsądniej. jest nadzie.
się niż obaw.

§ 87 Ale daję my na to, że ludz. przez śmierć pozbawie. są rzeczy
dobr. czy wtedy umarli takż. pozbaw. są wygód życia i czyto jest
nieszczęś. a oni są nieszczęśliwi. Zapew. muszą tak twierd.
Tyl. wted. czy ten, który czego nie jest, może nie mieć czego – (cg ...) to ulla

66 ar/6

Zapew. sama wyr. - carere jest bar. smut. bo mieści w sob. to marze: habuit - non habet, desiderat, requirit, indiget. I wymien. Cyc. róż. incommoda (niedogodności) któr. jest czegoś pozbaw. (carentis)

Caret oculis - odiosa caecitas
liberis - orbitas

To sprawdz. się na żyw. ale z nieboszczyk. Kard. nie tyl. pozbaw. jest wszyst. życia, ale naw. życia sam. - nō mō vitae comodis, sed ne vita quidem ipsa quisquā caret -

De mortuis loquor qui nulli sunt

U nas żyjąc. na ziemi przest. nik. nie powie, że brak. nam rogów lub skrzydeł (pinnis) - Dla czego? tak się nie mówi? Bo jeśli teg. nie posiad. co tob. ani z wzgl. ani z przyro. nie odpowi. to naw. gdy czuj. że teg. nie mamy nie jesteśmy go pozbaw.

§ 88

Na to trzeb. naprzód położ. i ten argum. podnosić, bo nie masz o tem wątpl. że jeśli dusze są śmiertel. że ta śmierć zrobi. jakie[?] ... (sens) a gdy to się ustali. trzeb zbad. i rozwiązując (excutiendū), co znaczy carere aby nie zost. żad. miejsca dla błędu ne relinquatur aliquid erroris in verbo

Filo - Cyc.

I objaśn. tyw. obrzemce, że carere sentientis ē nec sensus in mortuo nec carere quidē igitur in mortuo ē –

Cap. 37 §§ 89–90 Teże się jest bez wrasz – nie może być niewygód i przydan za przykł. z hist. rzym. tych co polegli za ojczy.

A jeżeli to ma być odiosū – sine sensu esse – byłob odiosū si id esset carere – ale jasno jest, że nic nie może być w tym, który już nie jest – zat. ani nic, co byłob. odiosū

Camillus nie troszczy się o never wojny domowe, tak jak my nie troszcz. się o to, że byłyby rost. zdob. za jego rez. skoro nas nie było

Cap. 38 § 91 – 41 § 99 –

Dla tego trzeb. się przyg. wcześn. obawy śmierć ani nie uważ. za nieszczęście rycho umrz. i przed czasem i jak mówią – bo przyrod. nie wyznacz. nam pewn. określon. czasu do życia – tylko niepewn. używ. życia

Zob. c. 40 § 95: contemnamus omnes ineptias – totaq. vim bene vivendi in animi robore ac magnitudine et in omni rer. human. contemptione ac despicientia ē in omni virtute ponamus –

67 a/7

Zob. tak. § 96 śmierć Theramenesa =

piękna śmierć jego i słowa = propino hoc pulchro Critiae

Lusit vir egregius extremo spiritu etc

Tego by chwalić nie mói. gdyż wg śmierć uważ. za nieszczęście

Potem kto. lat później w tem sam więzien. ich zaraz trucizny

pije Sokr.:

zob. c. 41 § 97 – 99 sprzykn. mowy Plat.

Cap. 42 – 45 = § 99 – 109

de humatione et sepultura non esse laborandum quia nihil ad mortuum pertineat

Cap. 46 – 47 § 110 114

operam potius dandam esse ut laudabilem vitam gloriosa ratione finiamus: eam esse optimam ratione aequo animo oppetendae mortis

Cap. 48 – 49 § 114 – 119

Epilogi instar afferuntur ipsorum deorum de morte testimonia et hom. de morte pro patria oppetita sententiae

Filo – Cyper.

§ 117 § 118

68

Laelius s. de ami.

Filo. Cycero.

Schanz p 370

Poświę. T. Pompon. Attico napis w. r. 44 ale już po Cat. maj. a przed dział. De offi.

Główn. rozpra. Laelius, przyja. młodsz. Scyp. Afryk. a należ. także do rozmo. dwaj zięcio. Leliusza C. Fannius i Q. Mucius Scaevola. Rozmo. odby. się w r. 129, w któr. um. młod. Afrykań. a w domu Lelius.

Na wstęp. oświad. Cyc. że rozmo. ta zost. mu udzielo. przez Scaevolę

Najpierw. rozpra. Leliu. ogólu. o wartości przyjaźni (c. 5-7 § 17-24) p. 370

pot. o prawdz. jej istocie (c. 8, 26 - 9, 33), zastanaw. się nad powstan. przyjaź. wreszcie o obcowa. się (dokumentowaniu się) takowej (c. 10, 33 - 26, 100)

Tod. wstęp. - Epilog -

Te trzy wstępy są wzajemn. przeplatani - nie obrazu. jest wstęp tezeci. Rzecz czyt. się przyjem. ale brak głębszej zastanaw. się nad temat. i brak także ścisł. logiczn. rozkła.

Główn. źródł. było dział. Teofr.

2.3.914.

De off.

Dzieło de off. poświęcone syno. Markusowi i dla niego napis. Rozpada się na 3 ks.: z któr. pierw. zajmuj. się a) moralno: b) sprzeczno: występ. międ. jedn. kwest. moral. a druga.
2ga ks. zajmuj. się tem co pożyte. i sprzeczność w obręb. pożytecznego.
3a ks. rozważa sprzeczno. międ. tem to pożytecz. a co moral.

Podz. wzięto od Panecyj. któr. także napis. trzy ks. o obowiąz. jednakże nie traktow. o sprzeczno. wśród kwest. moraln. ani wśród kwest. pożyte. Tak trzeci punkt o sprzeczno. międ. moralno. a pożyt. nie wyłoż. choć go zapowied.

Cycer. w dwóch pierw. ks. idz. za Panecyj. jak sam świad. Ale napisaw. dwie pierw. ks. wedł. Panecyj. szukał źród. aby uzupeł. braki, pozost. w dziel. Panecyj. Karał więc przys. sol. Posydoniusza περὶ τοῦ καθήκοντος a także τὰ κεφάλαια Atenodora Calvusa, które gdy przeczytał, uważał pewn. koment. Autor mu je przes. zaraz na życzen. Tonieś. jedn. Posyd. bard. krót. i niedost. traktow. sprzeczno. międ. tem co korzyst. a tem co moral. powied. Cycer., że co do swojej 3ej księgi był zmuszony. wskazać na własn. przemyśl, co nie wyklu. że mógł czasem zajrzeć do greck. jakiejś księgi, o ile się posługiwał.

Filo-Cycer.

Gesch. d. röm. Litte. I. 2 – wyd. 3 – 909 p. 372

p. 377

Schanz p. 372

Cyt. w 3 ej ks. Hekatona a może niejed. z Atenod. Calvusa. Wobec Panecjusza (na któr. opier. swoje pierw. 2 ks.) zachow. wielk. niezależno., skracał górzęst. i przedstaw. jego 3 ks. skrócił w swoich 2 pierw. ks. w ten sposób, że dwie pierw. ks. greck. oryginał. skrócił w swej 1ej ks. a trzecią w swej drug. Prócz teg. pozwal. sob. wob. wiel. dodat. zaczerp. przykł. z histo. rzym.

p. 372
373

Przez skracan. niemożn. oryginał. powstał. sprzeczno. i kontradykt. ale te wymien. strony nie za tak wielk. żeb. niemożeb. rekonstru. greck. oryginał. Myśli filozof. które wywier. wielki wpływ przyszłej praktyki. pochod. od Panecja. ale Cycer. obdar. czytel. bogat. swem doświad.

70 6/2

De officiis

Dwie pierw. księ. Księgo. były w ~~lgt~~ stop. 44 - Sam zgin. 7 grud. 43 - autor a podczas pisan. był stracon. Filo. Cycer.

Posiłk.: jy zwrac. Markusowi, któr. nie miał powodzen. do słow. i w Aten. zajęty, przeciw

prowadz. życie hulaszcz. zamiast ..., na zyskan. słow. Jednakże miał nauk. przekład.

powołan. żołniersk.: pod Farsal. dowodz. ... Konnicy a gdy ... Brutus

po zamordow. Cezera zjawił się w Aten. ... młodz. rzymsk.

do walki on poszedł za nim i był jedn. z jego dzielniejsz. oficer.

Księgi. Cyc. de offi. jemu poświę.: była postać. jego dzieł. ... zer.

pamięt. nie dość. ... ocenie. dla walki i dla księg.

Z punkt. prac. greck. korzyst. Cyc. Dobr. wyłoż. Schmekel w swej A. Schmekel p. 18

niepospolit. Księdze: Philosophie der mittleren Stoa Berlin 92

Ponieważ sam aut. rzym.: oświad.: że głównie postępuje się grec. księgi

Panecyu. Περὶ τοῦ καθήκοντος, mniem. Schmekel, że co do dwóch

pierw. księg de offi. wiemy, co do trzec. nie warto rob. dalsz. badań.

Jednak. po dokład. czytan. dochodz. się do przekon. że ... samodziel.

postępuje się wzor. greck. przy układ. swej dzieła

Broni się od zarzu. jakob. to było tłumacz. prost. - ... nie

to był opracow. wedł. samodzieln. poględ.

I. 2. 6. - II. 17. 60 - III. 2. 7.

Schneikel

p. 19

† I. 3. 9 : cum pugnare videtur cum honesto i. qu. videtur esse utile

p. 19

Po wstępie podaje Cycer. dyspozycję, którą ~~Panaetius~~ Dyspozycja ta potrójna pierwsz. część o honestum, druga o utile, trzecia o sprzeczności pierw. a drug.† Dodaje Cycer. że trzeciej części Panecyusz nie opracow. Dlatego ją wykon. samodziel. choć nie bez korzyst. z wiadomości (III. 2. 7) Przecież tego dod. Cycer. do każdej z dwóch pierwsz. części dwie krótkie dyskusje

a) o wszystkiem, już to ~~o sprzeczności~~ po dwóch obowiąz. ~~tak~~ treści moral. już to ~~[illegible]~~ korzyst. (utylitar.) I. 3. 10 – a te sprzeczności stosow. do treści już to przykoń. pierw. części: I. 43. 152 sq. już to przykoń. drug. części

II. 25. 88 sq. W tych Dodatkach jest zat. Cycer. samodziel. – co do reszty [illegible] jest samodz. po części w kompozyc. po części w dodat. odmien.

Kompozycja Powia. Cycer. że 3 ks. Panecyusz. o obowiąz. streścił w dwóch

swoich (jak się to stresz. przedsta.?

Dyspoz: Jak wat. Cycer. I. 3. 9 = triplex videtur Panaetio consilii capiendi deliberatio: nam aut honestum ne factu sit an turpe dubitant id quod in deliberatione cadit ... tum autem anquirunt aut consultant ad vitae commoditatem iucunditatemque, ad facultates rerum atque copias ... conducat id necne de quo deliberant; quae deliberatio omnis in ratione utilitatis cadit. Tertium dubitandi genus est, cum pugnare videtur cum honesto id quod videtur esse utile.

De officiis

Fil. Cyceron.

71 6/3

Schmeißer? p. 19

Przedmio. I Ks. jest tak zwan. honestū – rozpad. się takowe na 4 częś. czy 4 cno. specyal.
sapientia
justitia
fortitudo
temperantia (σωφροσύνη)
Wytoczywszy ich wzajem. stosun. do sieb. wyprowadz. z każd. z tych cnót odpow. obowiąz.
dla mądrs. c. 6 § 18–19 –
" sprawiedli. c. 7 § 20 – c. 18 § 60
dla męst. c. 18 § 61 – c. 26 § 92
dla wstrzemięźli. c. 27 § 93 – c. 42 § 151.
Rozwój tych części i logicz. ich następs. po sob. jest tak jasny że nie potrzeb. dalsz. wyjaśnień.

Druga Ks. zajmu. się tem, co jest utile
Po krótk. wyjaśn. teg. co jest utile i następn. długi sylogizmus [poprz.]
ciągn. się przez dwa rozd. c. 3 § 11 – c. 5 § 17 –
Któr. pierwsz. przesłan. § 12–16 dowodz. że prawie każd. ~~zbiór~~ pożytek ludzi od ludzi a w drug. przesłan.: § 17 – że tak samo każd. wszystk.
Skąd konklu.: § 17: cum igitur hic locus nihil habeat dubitationis.

p. 20

p. 20

Schmeckel
p. 20

quin homines (hoibq) *plurimi* e prosint c obsint – proprium hoc statuo esse virtutis conciliare animos hom. e ad suos usus adjungere

Takie jest tedy zadan. cnoty a wynika to stąd, że cnota nie tyl. jest badan. prawdy i doskon. swojej osobisto. lecz także słuszn. i praw. dziw. nabywan. tego co należ. do życia oraz odwracan. tego co mu jest przeciw. § 18 i Zadan. przeto tej 2ej ks. wykaz. § 19: quibus manet facultate adsequi possimus ut hominum studia complecti atque teneamus – zapow. tyle że nie długo pot. o tem. bez. mówi.

Odnow. jednak najprzód na zarzut, że przypad. (fort) wiel. zrządza i nie poszczery, że jakiś wpływ przypad. być może. ale to nie przeszkad. że najwyższ. korzy. i najwyższ. szko. sprawia się przez ludzi. Potem powt. jest teza § 20 i wylicza się najprzód motywa (pobud.) które nakłaniają ludzi do świadcz. sob. na wzajem usług:

II § 21. Quaecumque igitur homines hominibus tribuunt ad eum augendum atque honestandum aut benevolentiae gratia faciunt etc.

1° benevolentia
2° honor
3° fides
4° metus
5° a quibus aliquid exspectant 6° pretio ac mercede conducti

72 6/4

De offi.

Wszyst. to tszym. się naz. dobr.

Z zzeciu pobud. ostatnia (pretio ac mercede) najbrudn. sordidissima illa quidē ratio ē inquinatissima ē his qui ea tenentur ē illis qui ad eā confugere conan. jest najpoż. wedł. Cyc. § 21 – i taki. to jest, że ona różn. się tą od z 3a pobud: in quibus aliquid exspectant

Pot. zważ. Cyc. że z wszyst. 6 pobud. (metus, vivos) najważ. jest caritas a najmniej natural. jest bojaźń (metus powin. na 4 miejsc. § 23.

Wykazu. tego na klęsk. Rzymian oraz inn. lud., którzy to uważ. § 29 stow.: atq in has clades incidimus ... dū metui quā cari esse ē diligi maluimus i quae si populo ... injuste imperanti accidere potuerunt, quid debent putare singuli?

Zakończ. taki. quod cū perspicuū sit, benevolentiae vim esse magnā, metus imbecillā, seqr. disseramus quibus rebus facillime possimus eā quā volumus adipisci cū honore e fide, caritate

Jak to rozum. rob. Schmekla p. 21–22

Nie wszystk. pliw. chcesz Cyc. powiedz.: że metus i caritas są to przeciwieńst. Jeżeli tedy klęsk. nie przypowodz. ... Rzym. ...

Cycero filozo.

Schmeckel (+ ...

p. 21 (+) § 22 Male enim se res habet, cum quod virtute effici debet, id temptatur pecunia.

Atque etiā subjiciunt se hōes imperio alterius ē potestati de causis pluribus etc.

p. 21

Smuekes p. 21

p. 22

p. 22

vzadzenie niesprawiedli. a skutk. tej. but przestrach, będą środkami przez któr. osięg. się verunt. przeciw. czyli caritas ... sprawiedliwy

... Zrobiw. uwag. benevolentiae vim esse magnam, od. uwag. ... że da sam. ludzi ... wa ... warto. bo jedna potrzeba. caritas wszyst. ... a cum ... ... i ... do ... de amicitia

Pot. tak dalej ... § 31: nunc dicamus de gloria ... summa ... é perfecta gloria constat ex tribus his:
si diligit multitudo
si fidem habet
si eum admiratione quadam honore dignum putat

Tez. tedy przedt. powiedz. że siła benevolentiae jest wielka a siła strachu bard. mała a chce pot. rozpra. o tem, jak. moż. osięgn. caritate in honore é fide — to jest wyjaśn. że w § 29 ... że chce mówić o stan. ... a ... § 31 ... ... To tez zaraz w § 32 zaczyn. o tem rozp. a kto ... które stano ... doskon. i prawd. benevolentia (caritas) fides i honor za to 3 pierw. pobud. które były wymien. na przed. wyżs. pobud. do dzia... wogóle Zat rozpr. o ...

(§§ 31–51) jest zaraz ... rozpra. o 3 pierw. pobudk. i wszyst. od § 21 ... dobr. ... ...

9. 3. 914

De offi.

Schmekel porów. tej-dalej dowodzi na §§ 52-84 i dowodzi (p. 22-23) że pomim. uwzględn. w § 25 ... logicz. i systema. rozpraw. i uwidocz. w głów. zarys. pochodz. od Panecyu. Że pierwsz. i drugą ks. zawier. pod jed. punkt z trzech punkt. dyspoz. Panecyu. Poniew. Panecyu. 3° punktu nie rozpraw. tyl. 1° De honesto i drug. de utili, więc Schmekel Poniew. Pan. jedn. napis. 3 ks. a 2 ks. pierw. Cyc. obr. ... trzeci. raz. trzeba przypu. że alb. na początk. swoj. pracy obrona tamże 2 ij ks. rob. Cyc. z księż. Pan. 2 rodz. Schmeckel że tak mniej więcej: Mówi Cyc. III. 2. 7: Pan. igitur tribus generibus propositis ... de duobus generibus primis tribus libris explicavit, de 3° aut. genere deinceps se scripsit dicturum nec exsolvit i. q. promiserat. Miał zatem 3i punkt postęp. po rozpraw. którą zawier. 2a ks. Cycer. Wynik. stąd że 3a ks. Pan. traktow. de utili a 2a de honest. Skrócen. nastąpił. kd. na począt.

Cycer. filozo.

Schmekel 22-23

Schmekel 23

73 6/5

12. 3. 914

74 6/6

De senect.

Fil. Cyc.

Kiąż. poświęca. T. Pomponio Attico któr. miał wted. lat 66 (zaś miał 63) sam aut. napis. w r. 44

Schanz. Gesch. d. röm Litter. I. 2. p. 363

Jest to dial. międ. młod. P. Korn. Scyp. a C. Lelius. i M. Porcius Cato Censorius odbyw. w r. 150 – Główn. jedn. mówi Cato, tył. ku. wodz. pozerywa. obecni – wedł. Schanza: d. dialog. Form ist Schein dialog

Cato odpier. vter zarzu.:

1) qu. senectus avocet a rebus gerendis c. 6–8 § 15–26
2) qu. corpus faciat infirmius c. 9–11 § 27–38
3) q. privet omnibus fere voluptatibus c. 12–18 § 39–65
4) qu. haud procul absit a morte c. 19–23 § 66–86 –

Wszyst. dobór. zbija Cato – a choć nie wymien. wśród ow. 4 pobud. jeno są 18 tęskn. tzalkow. uwschod: uznanie że nasze towarzyst. jest mniej powabne i że sami my rzadziej zercami towarzyst. – wyznać. jedn. swoj. strony do Lelius. i Scypio. – co i zgorzco potarcel nie wiedzą, czy perypt. Aristos z wyspy Keos czy też Stoik z wyspy Chios bo rękopis. się różni co do ortogr. (Ceus – Chius

Choriaż tem. treści ogólna, zdaje się że mimo to Cyc. korzyst. z greck. jakiegoś źródła

Na wstęp. wymien. pismo jakieg. Aristo. w któr. mytologi. Tithonos prowadzi rozmo.

Cyc. jedn. wyraż. podno.: że prędzej niż Aristo postać Ceus to t. j. Catone zrobił rzeczni. głów. w tym dialo. może tej. korzyst. z Plato. i Xenof.

Schanz p. 364

Przykł. z rzymsk. bezp. prawdop. bran. z lib. annalis Attikusa z któr. Cyc. także korzyst. w Brut. Korzyst. także było zaraz gre. ozno. dla Attyka. Które z tej książ. bardzo się usieczył [?] Księgi ta napis. przed 11 maj. 44 jak wid. z list. pisa. do Att. a przy tego moż. uważać ze ustęp. do 2ej ks. de divinatione

Wart. przeczyt.: Schneiderin: Cicero u. Jacob Grimm: üb. das Alter

i rozpra. Schopenhauera: vom Unterschiede des Lebensalter in den Parerga u. Paralip. I.

Collins p. 140

Montaigne w swoich Essais (wyd. na now. przez prof. Strowski w Bordeaux) il donne l'appetit de vieiller –

75

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

1. Cel tych wykładów
2. Krytyka [illegible] bibliogr.
3. [illegible]

Filozofia [illegible]

Wielmożny Pan

Ks. Prof. Dr. Stefan Pawlicki

p. 1–9

Członek Akademii Umiejętności

w Krakowie

Nr. ....

Rzecz urzędowa wolna od opłaty.

2)

Prace filozo-
de republice

Filozof. Cycero. II

76

Herrn

Univ. Prof. dr. Stephan Pawlicki

6

Krakau (Galizien)

3)

77

Fito 20 Gyermek

Sr. Hochwohlgeboren

Herrn Universitäts-Professor

Dr. Stephan Pawlicki

Krakau

de legibus

Konsola.

r. 18–22 6

Filozofia Cycerona

Ma to być przedmiot moich wykład. w tem półro. zimo. Potrzeb. jedn. zaw. na wstęp. rozpatrz. się nieco nad celem tych wykł. aby pp. mogli do nich należy. zastoso. uwag. swoj. i studya domo. Bo bez współd. wykł. umiej. przez domo. stud. tamte nie mog. wydaw. spodziew. owoców.

1. Cel tych wykład.

Powiedz. naprzód czego pp. nie powin. się spodziew. Nie spodziew. się rozdz. z histo. literatu. rzym. Ożywia. gdy się wykł. ~~dzieje~~ litera. rzym. a nadto. rozdz. o Cycero. ożywić bard. obszer. bo Cyc. to pisar. i pod względ. treści i objęto. pism jest ~~bez~~ pod wzglę. postać niezwyk. rzadk. kolosal. Ożywić trzeb. zarys. od życia domo. i polity; trzeb. mówić o stosunk. społecz. i history. wśród któr działa. a przechod. do jego organ. litera. i utwor. trzeba mów. o jego wymow. nauce, stylisty. a przedewszyst. o jego filozo: skoro tyle dziś o niej napis. To wszak. zrobił niedawno prof. Morawsk. którego sług. wykła. pamięt. pano. po większ. części a któr. tom o Cycero. owoc tych wykła. jest w ręk. wszystk-

Gdy przegl. tom ten znakomi. bad. 2

Gdy przegl. tom ten znakomi. bad. 2^{gim} tom. Hist. liter. rzymsk. (911 r.) spotyk. się na ~~wstęp.~~ wstęp. z zarys. jego życia, pot. z jego wymo. i teorya stylu retorycznego – uwar. rozd. nas: napis: Cycer. jako filoz. W piąt. i szóst. są krakto. jego prace histo. publicy. i poety. Siódm. rozdz. podaj: przegląd na jego listy, który napis. bard. wiele – a ósmy rozdz. ~~zajmu~~ zajmu. się losami pośmiertn. Cycerona – czyli histor. jego dzieł i histo. ich wpływu na podob. następ. aż do czas. teraźniejsz. w.

Jeżeli teraz zabier. się do rozd. VII Cycer. jako filo: to zawie. on str. 95 (156–257) czyli jest jed. z najdłuż. A gdy przegląd. paragr. poszczeg. tego ~~dł~~ obszern. w rozwag. rozdzia. to

§1: filozo. greck. w trzech ostat. wiek. przed Chr. i za czas. Cycero.

§2: Cycer. i filozo.

§3: Prace z nau. o państ. czy. polity. = De rep. de leg.

§4: pierw. prób. z ~~nau.~~ zakresu. ścisłej filozo. parado. stoico

§5: Wielka działal. Cyc. filozofi. w trzech ostat. lat. jego życ. r. 45–43

329 =
95 | 285
. 44

257
156
95

a) Consol. b) Hortens. c) Acade. (Teor. poznan.

d) Ety: teorety: de finib. bonor. et malor.

e) Ety. prakty: Tusc. disput.

f.) Fizy. i metafi. Timae: de natu. deor.

de divinat. de fato

g) O staro. i o przyjaź. de sen. de ami.

h) Ostat. wielk. dzie. filoz. Cyce. de officiis

i) Inne pism. filozo. któr. przepad: Oeconomi.

Protagor. de jure civili

de auguriis de gloria de virtutib.

Następn. pod. parczyr. Końcu:

§ 4: pogląd na światowo. filozofi: Cycero. gdzie

ant. mówi o charakt. jego filozo. o jego stosun.

do greck. oryginałów – o jego pośredniczeni międ.

myślą greck. a Rzym.

o jego zasług. języko. i liter.

o stosun.: jaki on zajmuj. filoz. do życia ludz. itd.

Pomiędz. przy wymienio. dział. Cycer. poda. jest

treść ich, źródł. czas powstan. i powód do ich napisa.

wyd. się przew. zbyt. zmien. Plan ten i wszys. lub go roz
wiąz. Jest. Książ. Mor. o Cyc. zasług. na wiel. pochw.
to rozdz. o jego filoz. w spos. wszczeg. obrazow. do wdzięcz.
gdy się uważ. ~~wdzięcz~~ t. wąsy liter. o autor starożyt.
wogół. a
$^{1)}$o filoz. ~~greckiej~~ -wzgl-pom-osob:
Niem. lub ~~angiel~~ .lub franc. autor piszący hist. liter. wzgl.
mógłby dalej. twierdz z tym wszyst. zatem. bo miał
pod ręką wszyst. autor. doktor. mógł odszuk.

Ja jedn. nie miał zamiar. ogłasz do odczy.
tyl. powta. lub wspom. to co wyłoż. Mor. lub
co się znajdu. w inn. zagra. histor. liter. wzgl.
Pozostaw. sob. tak-przyt.

Z jakieg. auto. starożyt. mamy się wogół
uczyć filo:[2] Pytan. nie potrzeb. dług. biet na
odpow: Jest. mamy uczyć się mądro: to wszyst.
u starożyt. Które. i w średn. wiek. i w czas. nowsz.
i późn. jesz. uważ. za jedyn. nauczy.-praktyk.
i rozsądn. Ten stan rzeczy zmieni. od poło 18°
wieku, gdy wszyst. Dekar. i Leibnitz. Wolf. z jedn.
strony, materyali. i racjonali. z drug. strony zaczęli

twor. coraz nowe syst: z jedn. stor: na Spino. oparły się Göthe, Lessing i wielu inn. zarz. z klaszyj. filozof. stworzyd. z drugiej strony Kant, po nim Ficht. Schelling, Hegel i wiele inn. [illegible] nowe względ. nauki, wszystkie zastąp. mądrość starożyt. a ponieważ w gimn. wykł. zaczna choć część filoz: w kształc. jakiejś obszyt. logiki, psycho: ety. mniej lub więcej przeciwny się religii chrześ. która przecież takie strony zob naszy wykł. filozo: choć w odmiennem formie: wie zawsze są takie mniej. podręczn. Otóż przegląd. podręcz. filozofi. 18° wiek. lub przez. zmiana. w kraj. roman: po Tassie. jeszcze w 19tym wieku: zadziw. ten fakt, że wiel. zind dod. sie Ciceron. i jęz. słow: wykład. za podręcznik względ filoz:

Cytu. jed. z nowsz. Bobba, Saggio sulla filosofia greco-romana conservata nelle sue fonti e nel suo svolgimento fino a Cicerone inclusivamente
ed Anthologia philosophica ex Marco Tullio Cicerone Torino Roma 1882 Paravia

3. Żywot liter. i woso: Cycero.

Cicero by the Rev. W. Lucas Collins M. A. London 901 Blackwood — 4.3

M. Tullius Cicero ur. r. 106 przed Chr. w Arpinum, pod wzgórz. Wolsków. Rodzi. była godna. wyjątk. poważ. jedn. nikt z niej korzyst. aby pełn. jakiegokolwiek urzędu. i dla tej. nie zalicz. się do szlachty

Ojciec i dziad nosili to sem. potrójn. nazwis. — trzecie z nich pochodz. od jakiegoś zapomn. przodka, który albo z powodzen. upraw. wyki — Futterwicke — jarzyny, podob. do ciecierzycy, cieciórka, grochu włos.

albo też przodek ten miał brodawkę podob. do groszka na nosie

Dziad nazw. Cyceri. jeszcze żył, gdy wnuk. mu się urodz. a znany był jako zaciekły konserw. któr. z powodzen. opierał się wprowadz. głosow. za pomo. kulek do oznaczen. miast. nie cierp. Greków, którzy w tedy zysk. wpływ. wszystkich i wpływ. Często mawi: im więcej Grek. ktoś poznał, tem większ. łotrem się stan. Tullius był dziad

Ojciec był człow. spokojn. nie bior. udziału w życiu publ. ani nawet w swoj. miasteczku oddany książ. i rozszerz. i naprawien. staw. domu rodzin. który w owych czas. był przedmieść. tyl. skrom. śpichlerz.

Lucas Collins
p. 7

Położ. zegro. ojczyst. na mał. wysep. utworzo. przez rzeczk.
F. brenus, zajmu. się głęb. w ang. Dziewin. a w łat. dojrz.
jenor. przypomin. sob. nasz Cycero, że ona była tem dla nieg
czem Itaka dla Odyss. A takż. dla tego. przypomi. mu
się Arpinum, że kil. lat przed nim urodz. się tam C. Mariusz
który w każd. raz. posiad. w sob. wiel. męst. chodzi po ze
sob. wiele co posiad. Wszak był 7 razy konsul. i t.d.
Ojciec Cycer. prawdob. jak ojciec Hor. postano. dać
mu najlepsz. wychow. a w owych czas. najlepsz. wychow.
znaleźć moż. było w Rzym. a najlepsi tam nauczy
byli Grek. Posłan. zat. młod. Marka
z jego młodsz. brat. Quintusem do Stoli. gdy mieszk.
u swego wuja Aquilejusa, który posiad. dom w lepsz. częś.
miast. a był znakomi. prawni. i obracał się w dobr. towa.
Dwaj Cycer. raz. ze syn. Aquilejami, swymi kuzyn.
brali lekcye greck. język: Grecki język był wted.
dla dobr. wychow. młodzień tak potrzeb. jak dzisiaj łacin i
francus. lub angiel. język = Czy dziad Cycer. który on
konserw. siedz. w Arpinum, tego dożył, nie wiemy

Lucas Collins p. 5

w kwiat. wacie był ab. go ta eduka. skrzyp. zmartwi.

Cyer. pośredł. wszyst. kurs ówczesn. eduka: gram. retor. oraz greck. poet. i historyk. Jak wielu inn. młodzież. genius. pisał sam także wiersze, podziw. przez koleg. - co któr. pewna w późniejsz. latach wiel. miał wyobraź.

Najpierw. jedn. stud. jego zajmą: się od wtórcu. Jak zwa. toga virilis - dział się ta uroczyst. w 16te ro. życia a wted. zaczyn. się dla nich wychow. osob. prawnicze - gotow. się na adwokat. Nie była to zwiącin. profes. w rozrożyst. pojęci. bo adwokata było bezpłat. ale było to najlepsz. przygotow. się do życia publi. Był to prakty. sposób dla zdoln. i wymow. człow. żeb. pozysk. ten wpływ popular. któr. b. mu zabezpiecz. wybór w należyt. czasie na wielk. urzędy, któr. stanowi: idące po sob. stopn. władzy polity. Anglicy przypomin. że (p. 5) studyum prawa w starożyt. Rzym. miało wielk. podobień. do przygoto. się do karyer. sądow. w dzisiej. Anglii

Dzisiejsz. stud. prawa w Angl: Kupi. sob. przypuszcze. do biura jakieg. głośn. adwok. lub notaryu. gdz. się przypuszcz.

jest do posiedz. współpracowni i poznaj. się wszystk-
dawn. i bieżąc. wypad. i przysłuch. się każdej spraw. wytocz.
w posiedz. trybun.

Tak. samo w dzień. młod. aspir. prawn. ale
o bardz. wczesn. godzin. do domu wielk. prawni. i przy-
słuchiw. się jego odpowiedz. i wyjaśnien. udziel. klient.
któr. otacz. każd. rano – a zdolniej. i pilniej. z jego
młod.
~~[illegible]~~ towarzysz. mu gdy szedł na forum i przy-
słuchiw. się jego ~~[illegible]~~ rozpraw. obrona. w sądow. gmach. lub jego
mowom przy rostrach a wkoń. wypisyw. sobie tablicz. i notow.
jego wszystk. zdań. lub też później zapisyw. w pamiętn.
swoich tak. zdania – dzieła o kwest. prawn.
(Tak. dzieła wielk. prawni. należ. bo to znacz. prawn.
dla późniejsz. spraw podobn. wobec sądów)

Cycer. stał się pupil. Muciusza Scaevoli –
któr. dom nazyw. się wyrocz. był. rzadk. opuszczaj.
go gdy daw. audyen. lub występo. na for. a po śmier.
tego wielk. prawni. przywiąz. się w tenże sam spos. do
młodsz. kuzyna tego nieboszcz. który nazyw. się tak.

Luc. Collins p. 6-7

samo i taki. wielk. wzgw. reputc.

Obok teg. aby być pod każd. względ. dobr. przygoto. do swoj. karyer. uczył się logiki u stoik. Diodo.; uczył się mimiki u Ezopa i Roscyusza, którzy byli podów. gwiazd. sceny rzymsk. – deklam. sam ne sea jak Demost. robił częst. ustał. ćwicz. się w przekł. z greck. aby wyrob. sob. dobry styl piśmien. a czytyw. z wytężon. pilno. dzień i noc. Prowadz. surow. życie na kształt ducho. atlety a jeże. żad. z jego współcz. mu obyw. nie wszyst. równ. świetn. sukces. to mo. dla teg. że żad. z nich nie poczuw. równ. tward. i wytrw. dla ich osiągan. Korzyst. także z pewn. specyal. korzyś. stojące do jego dyspo.: a mało ceniu. przez ludzi ówczes. lub rzadk. odgadnię. – była to wzmo. i obcow. z wykształt. i znakomi. paniami

W kole domow. Scewoli gdz. mat. córki i prawnuczki zdaj. się po kolei były czarują. w rozmo. że mowa płyn. z ich ust nabier. coraz nowe wdzięki a u nich młod. adwok. nauczy. się niejedn. z swoich najważn. lekcyj; „Nie mało to różni. mawiał częst. w później. wieku, jakiś

12 Luc. bottius p. 7

– 8

styl, w wyrażan. się więcej. Kto i styszy i powstawaja rob. w obcowan. codzienn. życia. Był to nowy punkt pod obieg. od nawz. czasów a czasów, w któr. żył Cycer. owe Królowe świa: ony salon. mające już to wstęp dobry przy tym – i tak

Tomy. jego pierw. twórcz. wszystko. i to co mówi o tem Cotteins = Pierw. kampan. swoj. odbył mając lat 18 – pod ojcem mąż. któr. później miał aż nadto poznać – pod ojcem Pompej. W. a speczal. służ. w legii, która dowodz. młodziem Sulla jako szef sztabu – Służ. rok lub dwa i prawdop. nie z wcin. wypadk: bo nigd. o nich nie wspomi. Dopie. 37 lat późn. jako prokon. Cylicyi był znowu w obozie

Prowadz. przecież w Rzym. życ. spokoj. pilne. studenta wystarcz. rob. a był zbyt młod

Gdy miał lat 25, zdaje się po raz pierw. wystąp. jako adwok. ale nie wiemy w jakiej sprawie

Dwa lata później (r. 80) bron. Sextusa Roscyusza w strasz. sprawie. bo o ojcobójstwo i otrzym. jego uwolnie. Stronicy Sully wyrzyli. to oskarżen. a znaczen. Sully było tak wielk. że zost. uwolnio. wobec skargi, poparty. od jego stronni. było wielk. tryumf. Cycer. po tej sprawie – usunął się. postano. wracić Rzym na jakiś czas dla wypoczyn. i dalszych stud.

Pierw. z mów zachow. (według. porząd. 58) jest z r. 81 (kiedy. miał lat 27) pro P. Quinctio rok później (a. 80) bron. w kryminal. sprawie pro Sex. Roscio Amerino któr. zarzucano ojcobójstwo – Cycer. obron. go przeciw stronni. Sulli =

Luc. Collins p. 9

Pojech. do Aten i spwzeiedz. tam wsei miesię. Choć ciągl. zajęt. i oddany stud. musiał doznaw. wielkoz. wraż. bo dla ostat. takiego jakim Cycer. byty Ateny podsta. wszelk. klasyczn. i święto wszelk. W jego duszy schodziło się to wszyst. co pontar. w nowo. dwoże gdy jedzi. oglad. i Flor. i Pisygi. lub dzisiej. Ateny a pot. Teraz. Była to wyżyz. owej literatu. w któr. wielkoszo. a pros tego wedz. że dozwolo. ma przystęp do tajem. Eleuzy. Przedtym pozwos. o przyję. Wtedy otwór. się jak. dla im. pogan wiarno: i bóstwo Przedtym. wstap. takż. bo Quintus bo z brat. pojech. i z jedzym. wszy. Zarż. takż. w Aten. dawn. współuczn. Titusa Pompo-niusza, któr. przezwa. Atykus. bo ciągl. mieszk. w Atenach

Charakterysty. teg. dobrowol. wygnan. w Collins'a p. 9

14

Collins p. 11

Przedłuż. swój pobyt po za Rzym. na jakie 2 lata, od-
wiedz. głów. miast. greck. w Azji Mn.; krót. zieds. w Rodus
gdzie brał lekcye wymow. u dawn. precepto. sweg. Molone
a prócz tego chodz. na wykła. sławniejsz. greck. prof.
aby poprawi. swój styl tak w pisan. jak w mówien.

Niedług. po powro. do Rzym ożenił się z Terencyą
zob. Collins'a p. 11–12 –

Gesch. d. röm. Litt. bis zum Gesetzgebungswerk des Kais. Justinian von Cycer. w Aten. i Azji (79-77)
Martin Schanz Erst. Teil d. röm. Litt. in der Zt d. Republ. 2 Hälf. Von Ausg. d. Bundgenossenkrieg. bis zum End. d. Republ. 3e Aufl. München 1907 Beck

I. 2
Schanz 227

W Atenach stud. u Antyocha, takż. Epikurej.
Zenona i Fedrosa, tego drug. poznał już w Rzym. ale do nau. Epiku. nie zapal. się
Brał także lekcye retoryk. u Demetryusza
Z Aten pojech. do Azji gdz. zapozn. się ze styl. azyańsk. bujnym. W Rodos retor Molo, któr. go już uczył w Rzym. wytężył największ. na niu wpływ. Od tego czasu datu. zupeł. now. przeobraż. stylu Cyc. W Rodos także pozn. Pozydon. stoika
W roku 75 rozpocz. urzędow. w Sycyl. jako kwestor
" " 69 został Kurulis ~~proces wszystk.~~
" 66 " pretorem dla proces. wszystk.
" 63 " konsul. i zwalcz. konspir. Katyliny zasługi i błędy = (zob. Schanza 227)
Kara śmier. na spiskuj. przez niego wykon. nieprawn.
Clodius Pulcher stawia wniós. o wygnan.
Cycer. wyjech. i zapadł wyrok. dekr. wygnan. któr. trwało od kwiet. 58 r. do sierp. 57 -
Comitia centuriata znios. wygna.; za powrot. dom. sympatyę powzię.
Od 51-50 jest prokon. w Cylicyi -

16

Schanz 227 228

Wrócił. stamt. r. 50 do Rzym. - zastał Pomp. i Cezara w niezgod. zupeł. Stąd niebaw. wybuch. wotwar. wojn.

Cycer. oświad. się za Pomp. i towarzy. mu do Dyrrhachium - gdy walka była rozstrzygn. oczekiw. - Cycer. w Brundisium dalsz. wypad. (48-47) ale i w nast. lat. nie miał możno. wmiesza. się do spraw publi. - dopiero. zamordo Cezara 15 mar. 44 dało mu swobo. zupeł. Ale to ~~początk.~~ sprowadziło za sob. jego zgub.

Walka z Anto. ~~początk. za sob. jego~~ zakończ. się dla niego proskryp. i ~~zamord.~~ zamordowaniem - 7 gru. 43

Stosun. familijne:

Ożen. się z Terencyą, bogat. panną, która jedn. własn. zarządz. mająt. przy pomo. Filotyma. Była to kobie. energi. i świado. sieb. dążąca wł. rządę, rozrzut. w stosunk. majątko. Stąd nieznaski któr. doprowadz. do rozwodu w. r. 47 - po 30 let. małżeń. W r. 46 zawarł Cycer. nowy ślub z Publiką -

Schanz
228

Z dzieci była mu najbliż. Tullia – ur. w r. 79 lub 78 i wyszła 3 razy zamąż – pierw. C. Calpurnius Piso Frugi um.; drugi Furius Crassipes rozwiódł się z córką; trzeci P. Cornelius Dolabella także rozwiódł się, nie zbie- dawszy długo. swemu teściowi – zob. Schanz § 228 – w r. 46 poszedł Dolabella z Cez. do Hiszp. a Tullia się rozwiodła – jednak w styczn. 45 powiła jeszcze syna, ale już w lut. um. Ku wielk. smut. swego papy

Prócz tej. miał Cyc. syna Markusa, któremu poświęc. De offi. Lib. III –

O włości Cycero:

W pism. jego występ.:

a) Arpinas w Arpinum Legg. Acad. (2a edit.) de finib. (partim)

b) Formianum obok Formiae

c) Tusculanum obok Tivoli (Tusc. disput.) De orat. Cato, orat. De nat. Deor. De finib. (partim)

d) Folwarki pod Antium i pod Asturą (de finib; Hort. Consol. Acad. (1a ed.))

e) Cumanum pod jez. Lucrinum (de Repu. . Pompejanum: de repu.)

f. Puteolanum pod Puteoli (?) . wyjątkowo sklepy i warsztaty.

18

Twórczo. litera.. Cycer: rozpa. się na

a) mowy
b) pism. retory.
c) listy
d) pism. filozofi.
e) prace history. i geografi.
f) poezye –